

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب معلّم

(راهنمای تدریس)

آموزش قرآن

پنجم دبستان

محتوای این کتاب نمایان سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰ تغییر نخواهد کرد.

وزارت آموزش و پرورش سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی

برنامه‌ریزی محتوا و نظارت بر تألیف: دفتر برنامه‌ریزی و تألیف کتاب‌های درسی

نام کتاب: کتاب معلم آموزش قرآن پنجم دبستان - ۷۲

مؤلفان: ابوالفضل انوشه‌پور، الهه ستوده، غلامعباس سرشور خراسانی و مسعود وکیل

با همکاری محمد قدوسی

ویراستار: محمدکاظم بهنیا

آماده‌سازی و نظارت بر چاپ و توزیع: اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

امور فنی: فاطمه پزشکی

حروفچین: فاطمه باقری‌مهر

صفحه‌آرا: معصومه چهره‌آرا ضیابری

مصحح: آذر روستایی فیروزآباد، مریم علیزاده

ناشر: اداره‌ی کل چاپ و توزیع کتاب‌های درسی

تهران: خیابان ایرانشهر شمالی - ساختمان شماری ۴ آموزش و پرورش (شهید موسوی)

تلفن: ۹-۸۸۸۳۱۱۶۱، دورنگار: ۸۸۳۰۹۲۶۶، کدپستی: ۱۵۸۴۷۴۷۳۵۹

وبسایت: www.chap.sch.ir

چاپخانه: شرکت افست «سهامی عام» (www.Offset.ir)

سال انتشار و نوبت چاپ: چاپ دوم ۱۳۸۸

حق چاپ محفوظ است.

فهرست مطالب

پیش‌گفتار

بخش اول : کلیات

۲	رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۳	اصول حاکم بر برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۶	اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۶	اهداف کلی آموزش قرآن در پایه‌ی پنجم ابتدایی
۷	جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۹	جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی
۱۰	جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی
۱۵	محتوای کتاب آموزش قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی
۱۸	وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن
۱۹	روش کلی تدریس
۱۹	روش صحیح اشاره کردن به بخش‌های کلمات
۲۲	روش رفع اشکالات روخوانی دانش‌آموزان
۲۴	مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روخوانی قرآن
۲۷	جدول زمان آموزش دروس قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی
۲۸	ارزش‌یابی مستمر و پایانی پیشرفت تحصیلی
۳۰	شیوه‌ی کسر نمره در ارزش‌یابی پایانی
۳۱	ارتقای سواد قرآنی معلمان گرامی
۳۱	آشنایی خانواده‌ی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آن‌ها

بخش دوم: روش آموزش هر درس

درس ۱

- ۳۴ جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱ تا ۵ سوره‌ی بقره و آموزش حروف مقطعه
۳۸ جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۴۱ جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۴۳ دانستنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی بقره، رسم المصحف و رسم الاملاء چیست؟
۴۵ گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۲

- ۴۷ جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی یس
۴۸ جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۵۰ جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۵۳ دانستنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی یس، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۳

- ۵۵ جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی ق
۵۶ جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۵۸ جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۶۰ دانستنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی قاف، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۴

- ۶۱ جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود
۶۲ جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی، داستان بشارت
۶۵ جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۶۷ دانستنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی هود، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۵

- ۶۸ جلسه‌ی اوّل: آموزش آیه‌ی ۱۷۷ سوره‌ی بقره، آموزش علامت مد (~)
۷۰ جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۷۲ جلسه‌ی سوم: خواندن از روی قرآن
۷۲ جلسه‌ی چهارم: انس با قرآن در خانه
۷۴ دانستنی‌های آموزگار: درباره‌ی آیه‌ی «بَرَّ»، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۶

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی الرَّحْمَن
۷۵
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۷۶
جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۷۸
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی الرَّحْمَن، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن
۸۰

درس ۷

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیه‌ی ۲۵۹ سوره‌ی بقره
۸۱
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، داستان عَزِیز، آموزش پیام قرآنی
۸۲
جلسه‌ی سوم: خواندن از روی قرآن
۸۵
جلسه‌ی چهارم: انس با قرآن در خانه
۸۵
دانشتنی‌های آموزگار: گامی به سوی درک معنای آیات قرآن
۸۷

درس ۸

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره‌ی حج
۸۸
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش التقای دو ساکن، آموزش پیام قرآنی
۸۹
جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۹۱
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی حج، برخورد دو حرف ساکن،
۹۳
گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۹

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره‌ی انعام
۹۵
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۹۶
جلسه‌ی سوم: خواندن از روی قرآن
۹۸
جلسه‌ی چهارم: انس با قرآن در خانه
۹۹
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی انعام، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن
۱۰۱

درس ۱۰

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵ سوره‌ی انعام
۱۰۳
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
۱۰۴
جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
۱۰۷
دانشتنی‌های آموزگار: گامی به سوی درک معنای آیات قرآن
۱۰۸

درس ۱۱

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره‌ی شعراء، داستان عاقبت فرعون و فرعونیان
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
جلسه‌ی سوم: خواندن از روی قرآن کامل
جلسه‌ی چهارم: انس با قرآن در خانه
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی شعراء، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۱۲

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره‌ی آل عمران
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی آل عمران، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۱۳

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره‌ی اسراء
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
جلسه‌ی سوم: خواندن از روی قرآن کامل
جلسه‌ی چهارم: انس با قرآن در خانه
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی سوره‌ی اسراء، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۱۴

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره‌ی بقره
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
جلسه‌ی سوم: انس با قرآن در خانه
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی داستان حضرت آدم (ع) و شیطان، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

درس ۱۵

- جلسه‌ی اوّل: آموزش آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره‌ی بقره
جلسه‌ی دوم: کار در کلاس، آموزش پیام قرآنی
جلسه‌ی سوم: خواندن از روی قرآن
جلسه‌ی چهارم: انس با قرآن در خانه
دانشتنی‌های آموزگار: درباره‌ی ماه رمضان، گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

۱۴۱	فهرست کلمات معنا شده در بخش دانستنی‌های هر درس
۱۴۷	پیوست: مصوبه‌ی شورای عالی آموزش و پرورش درباره‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۴۸	اصول حاکم بر آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۵۰	اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی
۱۵۱	اهداف آموزش قرآن در هر یک از پایه‌های دوره‌ی ابتدایی
۱۵۶	روش تدریس
۱۵۸	ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی
۱۵۹	ملاحظات اجرایی در برنامه‌ی آموزش قرآن

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش گفتار

قرآن پیام روشن الهی است که همه‌ی انسان‌ها را به درستی و رستگاری دعوت می‌کند. از صدر اسلام تاکنون در میان مسلمانان، توانایی خواندن و فهمیدن این پیام جاودانه از مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت بوده است.

در کشور ما نیز به اقتضای جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و جایگاه ویژه‌ی قرآن در دین اسلام، باید به آموزش قرآن به‌طور ویژه توجه کرد تا شرایط مساعد برای تحقق اهداف این درس فراهم آید.

از این‌رو، درس قرآن در بین دروس دوره‌های تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

به‌همین جهت برای ارتقای توانایی شما آموزگار محترم و کسب توفیق بیش‌تر در دستیابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم تدوین شده است که معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک‌سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیش‌تری در کلاس حضور می‌یابد. ضمناً کتاب راهنمای معلم موجب هماهنگی آموزش و آشنایی بیش‌تر معلمان با اهداف و روش‌های تدریس موردنظر می‌شود و زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیش‌تر او را فراهم می‌آورد.

آموزگاران محترم! پیش از آغاز سال تحصیلی یک‌بار همه‌ی مطالب کتاب را بخوانید و هم‌چنین قبل از تدریس هر درس یک‌بار دیگر روش تدریس آن درس را به دقت مطالعه کنید. توجه داشته باشید که پس از تسلط بر مطالب کتاب، آن‌چه اهمیت دارد خلاقیت شما در ارائه‌ی مناسب مطالب با توجه به شرایط خاص کلاس شماست. ضمناً در پایان روش تدریس هر درس بخشی به‌عنوان دانستنی‌های آموزگار آمده است. این بخش را به‌خوبی مطالعه کنید و تمرینات آن را انجام دهید تا در آموزش قرآن توانایی بیش‌تری کسب کنید. بیان مطالب این قسمت برای دانش‌آموزان ضرورتی ندارد، مگر آن‌چه را که بنا بر تشخیص شما برای آن‌ها مفید باشد.

همکاران گرامی و نیز صاحب‌نظران محترم می‌توانند برای دریافت اطلاعات بیش‌تر و یا ارائه‌ی نظرات اصلاحی درباره‌ی برنامه‌ی درسی قرآن دوره‌ی ابتدایی به نشانی‌های زیر مراجعه و پیشنهادهای خود را با ما در میان بگذارند.

تهران – صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۳۶۳ – گروه درسی قرآن

پیام‌نگار quran-dept@talif.sch.ir (Email)

وب‌گاه (سایت) <http://quran-dept.talif.sch.ir>

بخش اول

رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

رویکرد، نگاه و جهت‌گیری کلی حاکم که بر اجزای یک برنامه است. معمولاً رویکرد هر برنامه مهم‌ترین تفاوت‌ها و جهت‌گیری‌های جدید را نسبت به برنامه‌ی قبلی شامل می‌شود. از این رو رویکرد برنامه‌ی جدید آموزش قرآن، انس با قرآن کریم و جامعیت آموزش است. مهم‌ترین تأثیر این رویکرد بر تعیین اهداف آموزش قرآن می‌باشد. این اهداف باید به گونه‌ای تعیین شود که از یک سو شامل همه‌ی حیطه‌های یادگیری، یعنی سه حیطه‌ی شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از سوی دیگر، همه‌ی موضوعات ضروری آموزش قرآن مانند کسب مهارت‌های گوناگون قرائت، درک معنای عبارات و آیات قرآن، شناخت قرآن و آشنایی با معارف آن را شامل گردد.

در گذشته، آموزش قرآن در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و حتی دوره‌ی متوسطه عمدتاً بر کسب مهارت خواندن تأکید داشت و از برنامه‌ی جامعی برای دست‌یابی به فهم معنای عبارات و آیات قرآن برخوردار نبود. این فروکاستن آموزش به بخشی از آنچه که باید باشد، آسیب‌های فراوانی به همراه داشت که مهم‌ترین آن، خارج شدن آموزش از یک آموزش طبیعی و معنادار بود. دانش‌آموزان به دلیل توجه فرهنگ عمومی به قرآن کریم، این درس را با علاقه آغاز می‌کردند، ولی پس از مدت کوتاهی، انگیزه‌ی یادگیری به شدت کاهش می‌یافت؛ زیرا ایشان به دلیل عدم فهم معنای آیات و عبارات قرآن، از برقراری ارتباط با موضوع یادگیری ناتوان بودند. هرچند به دلیل جامعیت آموزش، به شیوه‌ی مناسب و با رعایت ظرفیت روحی و ذهنی دانش‌آموزان، به سایر اهداف آموزش قرآن نیز توجه شده است، ولی در برنامه‌ی فعلی آموزش قرآن نیز مهم‌ترین هدف در دوره‌ی ابتدایی، کسب مهارت خواندن قرآن کریم است. در بخش‌های آینده با اجزای آموزش قرآن که هر کدام متکفل دست‌یابی به بخشی از اهداف جامع آموزش قرآن هستند، آشنا می‌شوید.

اصول حاکم بر برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی^۱

۱- توجه جدی به موضوع انس به قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن در تمام مسائل اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی.

توضیح: اهداف باید به گونه‌ای باشد که با توانایی‌های ذهنی و روانی دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته و دست‌یافتنی باشد. محتوا جذاب و متنوع و در راستای اهداف تنظیم گردد. استفاده‌ی هرچه بیش‌تر از روش‌هایی که منجر به مشارکت خلاق و حضور فعال دانش‌آموز در فرایند یاددهی - یادگیری شود. هم‌چنین ارزش‌یابی منجر به تقویت حیطه‌ی عاطفی فراگیر شده و دور از شرایط اضطراب‌آور انجام پذیرد.

۲- تعیین اهداف درس قرآن با توجه به اهداف آموزشی و پرورشی دوره‌ی ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش.

۳- جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن.

توضیح: جامعیت آموزش قرآن یعنی علاوه بر آموزش روخوانی، روان‌خوانی که هدف اصلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، به سایر اهداف آموزش قرآن مانند آشنایی با برخی از دستورات اخلاقی و تربیتی قرآن متناسب با سن فراگیران و زیباخوانی قرآن ... توجه شود.

۴- در نظر گرفتن اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط افقی درس قرآن با سایر دروس.

توضیح: در درس قرآن به اهداف تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و ... که از اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی است، توجه شده است.

۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری.

توضیح: به عنوان مثال در آموزش روخوانی باید به برخی اصول توجه شود؛ مانند: استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های قبلی دانش‌آموزان، توجه به تکرار و تمرین و تجزیه‌ی اهداف به مراحل مختلف به منظور دست‌یابی تدریجی اهداف، به‌ویژه با توجه به استعدادهای فردی دانش‌آموزان، هم‌چنین ارزش‌یابی از توانایی‌های دانش‌آموزان باید به احساس موفقیت آن‌ها و تشویق ایشان به پیشرفت منجر شود.

۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر، به منظور دست‌یابی هرچه بیش‌تر به پیامدهای عاطفی آموزش.

۷- تناسب محتوا با نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان.

۸- تأکید بیش‌تر بر مهارت‌های عملی نسبت به دانش نظری به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری.

توضیح: آن‌چه در بیش‌تر قسمت‌های آموزش قرآن اهمیت دارد، کسب مهارت عملی است تا دانش نظری؛ برای مثال، چگونگی خواندن نماد تنوین (ـِ) اهمیت دارد نه تعریف آن و یا این که تنوین ترکیبی است از حرکات

۱- این اصول، حاکم بر همه‌ی اجزای برنامه‌ی آموزش است. از این رو برخی از آن‌ها توسط برنامه‌ریزان، برخی توسط کارشناسان و برخی توسط آموزگاران باید مورد توجه و عمل قرار گیرد.

کوتاه و نون ساکن؛ این اصل در انتخاب نوع رسم الخط نیز کارساز است. برای مثال، یکی از قواعد پرگفت و گوی روخوانی، چگونگی اشباع حرکت «هَاء» ضمیر است. همان طور که می بینید حتی اسم این قاعده، سنگین و نامأنوس است، درحالی که با نوعی نگارش خاص، نیاز به بیان این قاعده و یادگیری آن کاملاً منتفی می شود؛ و دانش آموز می تواند بدون نیاز به این قاعده، موارد مربوط به آن را کاملاً صحیح بخواند.

۹- انعطاف پذیری روش های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف.

توضیح: استفاده از لوحه در آموزش قرآن بسیار اهمیت دارد، ولی اگر به هر دلیلی لوحه در دسترس نبود، آموزگار تدابیری بیندیشد تا نقش لوحه به شکل دیگری اجرا شود (از طریق نوشتن روی تابلو و...) یا اگر نوار آموزشی موجود نبود، با توجه به نقش نوار در زیباخوانی، خود آموزگار و یا احیاناً دانش آموزی که صوت زیبایی دارد آیات را تلاوت کند.

۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن.

توضیح: در آموزش زیباخوانی قرآن به جای پرداختن به آموزش نظری تجوید، به طور عملی بر شنیدن قرائت آیات از نوار آموزشی و الگوگیری از آن تأکید می شود. در نوار آموزشی به طور نسبی تمام مهارت های تجوید و زیباخوانی رعایت شده است. دانش آموزان می توانند با تقلید و الگوگیری از نوار به طور عملی برخی از این مهارت ها را بیاموزند.

۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط نزدیک به خط فارسی.

توضیح: با توجه به آموخته های دانش آموزان در درس فارسی، مصوت های شش گانه و صامت ها در درس قرآن تدریس نمی شود و دانش آموزان براساس آنچه در فارسی آموخته اند، بسیاری از کلمات و عبارات قرآنی را بدون هیچ گونه آموزش جدیدی می توانند بخوانند.

۱۲- کلمات و ترکیباتی که از قرآن برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزی انتخاب می شود، باید حتی الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن ها با آیات قرآنی احساس شود.

۱۳- اولویت دادن به روش های فعال تدریس و کار گروهی دانش آموزان.

توضیح: تقریباً در عموم مراحل آموزش روخوانی، تدریس با خواندن دانش آموزان آغاز می شود و معلم بیش تر نقش هدایت کننده دارد و تنها تدریس برخی موارد خاص مانند آموزش نمادهای جدید رسم الخط قرآن به عهده ی معلم است و یا در آموزش پیام های زندگی، این دانش آموزان هستند که به کمک یک دیگر و با بیان مصادیقی درباره ی پیام ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت جدی دارند.

۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم.

توضیح: از سی دی یا نوارهای صوتی و تصویری مناسبی استفاده شود که در آن ها آهنگ و یا ریتم های نامناسب به کار نرفته باشد.

۱۵- ضرورت آموزش قرآن توسط آموزگار پایه.

دلایل ضرورت:

۱- هم خوانی با منطق کلی ضرورت تک معلمی در دوره ی ابتدایی.

۲- شناخت و ارتباط بیش تر آموزگار پایه با دانش آموزان.

۳- استفاده از فرصت‌های مناسب برای برقراری ارتباط افقی میان دروس، فقط برای آموزگار پایه ممکن است.

۴- امکان تنظیم فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته فراهم می‌گردد و دیگر لزومی ندارد درس قرآن در دو ساعت پشت سر هم و در یک روز برگزار شود.

۱۶- ارتقای توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر.

توضیح: استفاده از روش‌هایی که زمینه‌ی تعلیم و تعلم همزمان را فراهم نموده و موجب ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران می‌گردد؛ یعنی روش‌های آموزش به‌نحوی است که موجب ارتقای توانایی معلمان و انس و علاقه‌ی بیش‌تر آن‌ها به قرآن کریم می‌شود.

۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن.

توضیح: گاهی به دلایل مختلفی درس قرآن در آخرین ساعات روز آخر هفته تدریس می‌شود که اصلاً زمان مناسبی نیست.

۱۸- ضرورت استمرار در آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته.

۱۹- اختصاص دادن مدت زمان آموزش لازم، برای دستیابی به اهداف درس قرآن.

۲۰- نظارت و پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی.

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی:

الف - تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان نسبت به یادگیری.

ب - توجه به دو اصل تشویق و احساس موفقیت در فرایند ارزش‌یابی.

پ - حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس.

در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا و یا سهل‌انگاری پرهیز کرد.

ت - حرکت از ارزش‌یابی توصیفی به سمت ارزش‌یابی کمی. در شرایط فعلی ارزش‌یابی این درس در پایه‌ی اوّل و دوم ابتدایی توصیفی و در سایر پایه‌ها مانند سایر دروس کمی است.

ث - توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.

ج - دور بودن از محیط‌های اضطراب‌آور.

۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و سیما.

توضیح: باید از راه‌های مختلف اولیای دانش‌آموزان را با اهداف، روش‌های تدریس و سطوح مورد انتظار یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن آشنا کرد.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم به عنوان کلام الهی و کتاب آسمانی.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- توانایی روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با رسم الخط آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان یا آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- ایجاد و تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناخت و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان، در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه‌ی پنجم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه‌مند است معنای آیات و قرآن را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.
- ۵- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.
- ۶- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۸- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۹- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۱۰- آیات قرآن را به کمک خط آموزشی به صورت شمرده می‌خواند.
- ۱۱- مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ی ابتدایی

پایه	اول	دوم	سوم	موضوع
گوش دادن و قرائت سوره ها و آیات قرآن کریم	۱- در خواندن آهنگین و جمعی سوره های کتاب درسی، مشارکت می کند. ۲- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن ها، سوره های کتاب را به صورت آهنگین می خواند.	۱- سوره های کتاب را (از طریق گوش دادن تبار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می خواند. ۲- سوره های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می خواند.	سوره های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می خواند.	
روخوانی	برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی کتاب را براساس سیر سوادآموزی فارسی می خواند.	سوره ها و عبارات قرآنی هر درس را به صورت ساده و شمرده می خواند.	سوره ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و شمرده می خواند.	
قواعد روخوانی	-	برخی از نشانه ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می شناسد.	۱- نشانه ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می شناسد. ۲- با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می شود.	
پیام قرآنی	-	با مفاهیم ساده ی برخی از پیام های قرآنی آشنا شده و می تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده ی برخی از پیام های دیگر قرآنی آشنا شده و می تواند مفهوم آن را با زبانی کودکانه بیان کند.	
معنای کلمات و عبارات	با معنای برخی از عبارات ساده ی قرآن (به زبان کودکانه یا شعر) آشنا می شود.	معنای برخی از کلمات ساده ی پیام های قرآنی کتاب را می داند.	معنای برخی از کلمات آشنا و ساده ی قرآنی را می داند.	
داستان	با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.	با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.	با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.	
انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره های کتاب علاقه نشان می دهد. ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را با کبره نگه دارد.	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره های کتاب علاقه نشان می دهد. ۲- دوست دارد کتاب خود را با کبره نگه دارد و به آن احترام بگذارد. ۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن آشنا می شود.	به شنیدن قرائت زیبا سوره های کتاب و خواندن زیبای آن علاقه مند است.	

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ی ابتدایی

موضوع	پایه	چهارم	پنجم
گوش دادن و قرائت سوره ها و آیات قرآن		سوره ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و نشان دادن خط کتاب) به صورت روان یا آهنگین می خواند.	سوره ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و نشان دادن خط کتاب) به صورت روان یا آهنگین می خواند.
روخوانی		سوره ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می خواند.	۱- سوره ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان یا آهنگین می خواند. ۲- آیات قرآن را با کمک خط آموزشی به صورت شمرده می خواند.
قواعد روخوانی		۱- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می خواند. ۲- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می کند.	۱- با نحوه ی خواندن حروف مقطع آشنا می شود. ۲- با نحوه ی خواندن صحیح حروف دارای علامت آشنا می شود. ۳- با نحوه ی خواندن صحیح نون ساکن نزد تتوین آشنا می شود.
پیام قرآنی		با مفاهیم ساده برخی از پیام های دیگر قرآنی آشنا شده و می تواند مفهوم آن ها را با زبانی کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده ی برخی از پیام های دیگر قرآنی آشنا شده و می تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.
معنای کلمات و عبارات		۱- معنای برخی کلمات آشنا و ساده قرآن را می داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می کند.	۱- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده ی قرآن را می داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می کند.
داستان		با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.	با داستان های قرآنی کتاب آشنا می شود.
انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن		۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن ها علاقه مند است. ۲- به حفظ برخی از سوره ها و پیام های قرآنی علاقه مند است. ۳- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند. ۴- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن ها علاقه مند است. ۲- به حفظ برخی از عبارات قرآنی و پیام های قرآنی علاقه مند است. ۳- علاقه مند است معنای آیات قرآن را بداند. ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.

جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی

پایه سرفصل	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم
	شرکت در جمع‌خوانی هفت سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام روخوانی برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی عبارت ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی	شرکت در جمع‌خوانی چهارده سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی	شرکت در جمع‌خوانی دو دوازده سوره از جزء سی‌ام روان‌خوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی و اذکار نماز	شرکت در جمع‌خوانی سیزده سوره از جزء سی‌ام و عبارات برگزیده از سوره‌های مختلف در کتاب درسی	شرکت در جمع‌خوانی فرازهای انتخابی از سوره‌های مختلف در کتاب درسی
روخوانی و روان‌خوانی	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص
	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص
	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص	روخوانی و کلمات خاص
نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن
	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن
	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن	نمادهای خاص رسم الخط قرآن
آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن
	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن
	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن	آشنایی با پیام قرآن
معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات
	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات
	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات	معنای کلمات و عبارات

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایمی پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت ها	فعالیت های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش های ارزش یابی
۱	سوردهی پقره آیات ۵ تا ۱	۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۵ سوردهی پقره ۲- آشنایی اجمالی با رسم الخط قرآن کامل ۳- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۱۶ سوردهی پقره از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با حروف مقطعه و توانایی خواندن صحیح این حروف	۱- مفهوم پیام قرآنی دربارهی قرآن ۲- معنای برخی از کلمه ها و عبارات سادهی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۵ سوردهی پقره ۴- کسب مهارت صحیح خواندن حروف مقطعه	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی دربارهی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
		۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوردهی یس ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۲۷ سوردهی یس از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی دربارهی تعاون و همکاری ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات سادهی قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی دربارهی قرآن ۲- معنای برخی از کلمه ها و عبارات سادهی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۱۱ سوردهی یس			
		۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوردهی ق ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۱۵ سوردهی ق از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی دربارهی آداب شنیدن قرآن ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات سادهی قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی دربارهی آداب شنیدن قرآن ۲- معنای برخی از کلمه ها و عبارات سادهی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۱۱ سوردهی ق			
۲	سوردهی یس آیات ۱ تا ۱۱					
۳	سوردهی ق آیات ۱ تا ۱۱					

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۴	سوره‌ی هود آیات ۶۹ تا ۷۳	۱- توانایی خواندن آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره‌ی هود از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی نتیجه‌ی نیک و بد ما به خودمان باز می‌گردد. ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی نتیجه نیک و بد اعمال ما به خودمان باز می‌گردد. ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و تواتر نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به‌صورت شفاهی
		۱- توانایی خواندن آیه‌ی ۱۷۷ سوره‌ی بقره ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۷۷ تا ۱۸۱ سوره‌ی بقره از روی قرآن کامل ۳- توانایی نسبی و علاقه‌مندی به خواندن از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی وفای به عهد ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی وفای به عهد ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- کسب مهارت صحیح خواندن علامت مد ۴- روخوانی آیات ۱۷۷ سوره‌ی هود ۵- روخوانی از روی قرآن کامل			
۵	سوره‌ی بقره آیه‌ی ۱۷۷	۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی الرحمن ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۴۰ سوره‌ی الرحمن از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند اولین معلم قرآن است. ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند اولین معلم قرآن است. ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی الرحمن			
		۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی الرحمن ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۴۰ سوره‌ی الرحمن از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند اولین معلم قرآن است. ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی این که خداوند اولین معلم قرآن است. ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده‌ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۱۳ سوره‌ی الرحمن			

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت ها	فعالیت های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش های ارزشیابی
۷	سوره ی بقره آیه ی ۲۵۹	۱- توانایی خواندن آیه ی ۲۵۹ سوره ی بقره ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۲۵۳ تا ۲۵۹ سوره ی بقره از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی قادر بودن خدا ۴- آشنایی با داستان عِزْر ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی ۶- توانایی نسبی و علاقه مندی به خواندن از روی قرآن کامل	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی نماز خواندن ۲- معنای برخی از کلمه ها و عبارات سادگی قرآنی ۳- روخوانی آیه ی ۲۵۹ سوره ی بقره	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قسـرآن کامل	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۸	سوره ی حج آیات ۷۵ تا ۷۸	۱- توانایی خواندن آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره ی حج ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۷۳ تا ۷۵ سوره ی حج از روی قرآن کامل ۳- مهارت خواندن (ن) کوچک در ترکیبات ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی نماز خواندن ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی نماز خواندن ۲- معنای برخی از کلمه ها و عبارات سادگی قرآنی ۳- کسب مهارت صحیح خواندن نون کوچک ۴- روخوانی آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره ی حج ۵- خواندن ترکیبات دارای (ن) کوچک	۱- روخوانی آیات قرآنی درس از روی قسـرآن کامل		
۹	سوره ی انعام آیات ۹۵ تا ۹۸	۱- توانایی خواندن آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره ی حج ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۹۵ تا ۱۰۱ سوره ی انعام از روی قرآن کامل ۳- توانایی نسبی و علاقه مندی به خواندن از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی آثار شکرگزاری ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی آثار شکرگزاری ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات سادگی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره ی انعام			

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت ها	فعالیت های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش های ارزش یابی
۱۰	سوره ی انعام آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵	۱- توانایی خواندن آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵ سوره ی انعام ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۵۸ تا ۱۶۵ سوره ی انعام از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی رعایت عدل و احسان نسبت به دیگران ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی رعایت و احسان نسبت به دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵ سوره ی انعام	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۱	سوره ی شعراء آیات ۵۲ تا ۶۸	۱- توانایی خواندن آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره ی شعراء ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۴۰ تا ۸۳ سوره ی شعراء از روی قرآن کامل ۳- توانایی نسبی و علاقه مندی به خواندن از روی قرآن کامل ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی صلح و آشتی بین برادران دینی ۵- آشنایی با داستان عاقبت فرعون ۶- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی صلح و آشتی بین برادران دینی ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره ی شعراء	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی بخشیدن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره ی آل عمران	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۲	سوره ی آل عمران آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹	۱- توانایی خواندن آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره ی آل عمران ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۳۳ تا ۱۴۰ سوره ی آل عمران از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی فروریدن بختشدن ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی فروریدن بختشدن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره ی آل عمران	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی	

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه پنجم ابتدایی

ردیف	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارتها	فعالیت های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش های ارزشیابی
۱۳	سوره ی اسراء آیات ۲۳ تا ۲۸	۱- توانایی خواندن آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره ی اسراء ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۸ تا ۲۸ سوره ی اسراء از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی دعا برای والدین ۴- توانایی نسبی و علاقه مند به خواندن از روی قرآن کامل ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی پرستش از عالم دینی ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره ی اسراء	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- گوش دادن و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین های «کار در کلاس» ۵- روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۴	سوره ی بقره آیات ۳۴ تا ۳۹	۱- توانایی خواندن آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره ی بقره ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۳۰ تا ۴۸ سوره ی بقره از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی پرستش از عالم دینی ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی پرستش از عالم دینی ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره ی بقره	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی پرستش از عالم دینی ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره ی بقره	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۵	سوره ی بقره آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶	۱- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره ۲- توانایی نسبی خواندن آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره از روی قرآن کامل ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی روزه و ترتیل خواندن قرآن ۴- توانایی نسبی و علاقه مند به خواندن از روی قرآن کامل ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی روزه و ترتیل خواندن قرآن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره ی روزه و ترتیل خواندن قرآن ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره	کتاب آموزش قرآن، نوار آموزشی قرآن، قرآن کامل	گروهی و فردی به صورت شفاهی

به منظور دست‌یابی به اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی پنجم ابتدایی محتوای کتاب آموزش قرآن شامل ۱۵ درس می‌باشد. این محتوا دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف موردنظر، یاری می‌کند که از شش قسمت تشکیل شده است:

الف – آیات درس: آیات درس، بخش اصلی محتوای هر درس را تشکیل می‌دهد. این بخش، شامل آیاتی از سوره‌های بقره، یس، ق، هود، الرحمن، حج، انعام، شعراء، آل عمران و اسراء است. آیات درس، علاوه بر کتاب درسی، در نوار آموزشی نیز قرائت شده است که هر کدام به گونه‌ای موجب کسب مهارت خواندن قرآن می‌شود.

تذکر مهم

به منظور تقویت انس دانش‌آموزان با قرآن کریم، آیات دروس ترجمه شده است. از آن‌جا که آنان موظف به حفظ ترجمه‌ی آیات و هم‌چنین مفاهیم بخش «کار در کلاس» نیستند، این موارد در ارزش‌یابی پایانی، در نظر گرفته نمی‌شود. می‌توانید از دانش‌آموزانی که در این زمینه علاقه و توانایی بیش‌تری از خود نشان می‌دهند، به شیوه‌ی مناسب تشویق و تقدیر کنید و برای آنان در ارزش‌یابی مستمر، نمره و امتیاز خاصی قائل شوید.

ب – قاعده: حروف مقطعه، علامت مد و چگونگی خواندن نون کوچک (ن) از مواردی است که در پایه‌ی پنجم به آن پرداخته شده و دانش‌آموزان با آن‌ها آشنا می‌شوند و در روخوانی و قرائت آن‌ها را به کار می‌بندند.

ج – پیام قرآنی: این پیام، آیه یا عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن کریم است که دارای معنایی ارزشمند و متناسب با کودکان، درباره‌ی موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است؛ مانند:

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ : به عهد خود وفا کنید. اسراء، ۳۴

پیام‌های قرآنی مورد استفاده در کتاب درسی، معمولاً دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- موضوع آن‌ها برای دانش‌آموزان قابل درک است؛

۲- کوتاه و پرمعناست.

۳- دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمره‌ی خود را برای آن‌ها بیان کنند.

با توجه به این که مهارت تدبیر و تفکر درباره‌ی آیات قرآنی یکی از شاخص‌های آموزش جامع قرآنی است؛ «پیام قرآنی» در کتب آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی، فراهم‌کننده‌ی چنین فرصتی است. دانش‌آموزان به‌وسیله‌ی گفت‌وگو و مشورت با دوستان خود به مصداق‌هایی از مفهوم آیه در زندگی کودکانه‌ی خودشان می‌رسند. این فعالیت، کودکان را یاری می‌دهد تا درباره‌ی آیه فکر کنند و مفهوم آن را درک کرده و سپس مصداق‌های آن را در زندگی خود یافته و بیان کنند. این گونه پیام‌های قرآنی موجب کسب توانایی نسبی اندیشه در مفاهیم آیات قرآن کریم شده و زمینه‌ساز عمل به آموزه‌های قرآنی می‌گردند.

هم‌چنین از آن‌جا یکی از اهداف مهم دوره‌ی ابتدایی، تقویت زمینه‌های تربیتی و پرورشی کودکان است. از این‌رو، آموزش پیام‌های قرآنی یکی از مناسب‌ترین راه‌های انس دانش‌آموزان با مفاهیم ارزشمند تربیتی و اخلاقی قرآن کریم می‌باشد. پیام‌های قرآنی، درس یادگیری قرآن را معنادار کرده و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات و عبارات قرآن علاقه‌مند می‌سازد. ضمناً بهترین فرصت را برای مشارکت دانش‌آموزان در فرایند یاددهی – یادگیری

فراهم می‌کند؛ زیرا دانش‌آموزان با بحث‌های گروهی، برای این پیام‌ها مصادیق جدیدی یافته و بیان می‌کنند و آموزگار نیز یافته‌های آن‌ها را تصحیح و تکمیل می‌نماید. به این ترتیب، دانش‌آموزان، یادگیری خود را توسعه داده و به اعتقادات و باورهایشان عمق می‌بخشند. پیام‌های قرآنی به شیوه‌ی ساده و مؤثر، دانش‌آموزان را با خطوط اصلی قرآن کریم برای یک زندگی سعادت‌مند آشنا می‌سازد.

آموزگاران محترم می‌توانند برای تدریس پیام قرآنی هر درس، شیوه‌ای جدید به کار گیرند و بدون این که وقت چندان زیادی در کلاس صرف شود، با مشارکت دانش‌آموزان، آن‌ها را با مفهوم پیام آشنا سازند. علاوه بر این، ساعت‌های کلاس قرآن را با شادابی و نشاط برگزار کنند. هم‌چنین انگیزه‌ی یادگیری و حتی حفظ اختیاری پیام‌ها را در دانش‌آموزان تقویت نمایند.

د- داستان‌های قرآنی: یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مفاهیم، بیان آن‌ها به شیوه‌ی داستان است. داستان‌های قرآنی می‌توانند به‌طور غیرمستقیم، زمینه‌ی مناسبی برای تقویت ایمان کودکان به خدا، عالم غیب و آشنایی با پیامبران و اولیای الهی، جبهه‌ی حق و باطل و ... فراهم آورد.

وجود داستان در کتاب آموزش قرآن، آموزش را جذاب و متنوع می‌کند و موجب افزایش علاقه و انگیزه‌ی کودکان به این درس می‌شود. از آن‌جا که داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانه‌ی اعتقادی، اخلاقی و ... می‌باشد، یکی از بهترین راه‌هایی است که ریشه‌ی شجره‌ی طیبه‌ی ایمان را در جان کودکان دوانده و برای همیشه آن‌ها را از ثمره‌ی آن بهره‌مند می‌سازد.

بیان داستان‌های قرآنی در درس قرآن، راه تولیدات متنوع و جذاب کتاب‌های کمک آموزشی، نوارهای صوتی و تصویری و ... را نیز باز می‌کند. در ضمن والدین دانش‌آموزان، معمولاً با این داستان‌ها آشنا هستند، این آشنایی زمینه‌ی ارتباط آن‌ها را با درس قرآن و گفت‌وگو با کودکان خود درباره‌ی این درس فراهم می‌سازد.

ه- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، در هر درسی، بخشی به عنوان «کار در کلاس» در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ، نادرست بود یک گروه دیگر جواب می‌دهد تا به‌طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول پی ببرند.

فراگیری مطالب این بخش توسط دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود؛ ولی عدم یادگیری آن‌ها نباید در ارزش‌یابی مستمر و پایانی منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

و- مصحف کامل: دانش‌آموز زمانی احساس می‌کند که قرآن خواندن را یاد گرفته است که بتواند به‌طور نسبی مصحف کامل را بخواند. از این رو، برای دستیابی به این هدف - که مهم‌ترین هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است - در این پایه‌ی تحصیلی، دو فعالیت در برنامه‌ی آموزش قرآن گنجانده شده است.

۱- در پایان هر درس، صفحه‌ای از مصحف کامل که آیات درس در آن وجود دارد عیناً آورده شده است تا دانش‌آموزان ضمن انجام تکلیف «انس با قرآن در خانه» آیات این صفحه را قرائت و تمرین کنند. این تمرین ابتدا در خانه و سپس در کلاس انجام می‌شود.

۲- در شش درس کتاب، یعنی درس‌های ۵، ۷، ۹، ۱۱، ۱۳ و ۱۵، یک زنگ کامل به خواندن از روی مصحف کامل اختصاص داده شده است.

از این‌رو از سال ۸۴ به تدریج برای هر مدرسه‌ی ابتدایی در سراسر کشور تعدادی مصحف کامل برای همین منظور فرستاده شده است. امیدواریم مدرسه‌ی شما نیز این مصحف‌ها را دریافت کرده باشد. در این صورت از این مصحف‌ها برای زنگ خاص «خواندن از روی قرآن» استفاده می‌کنید و در غیر این صورت، سعی کنید با همکاری مدیر محترم مدرسه و انجمن اولیا و مربیان، حداقل حدود ۲۰ جلد قرآن کامل برای مدرسه تهیه کنید؛^۱ یا می‌توان دانش‌آموزان را تشویق کرد هر کس که می‌تواند یک جلد قرآن کریم برای استفاده در این ساعات همراه خود به مدرسه بیاورد.

ز — انس با قرآن در خانه: در پایان هر درس برای تقویت مهارت در به کار بردن قواعد و تمرین بیش‌تر در روخوانی، تمرین‌هایی به عنوان تکلیف در خانه در نظر گرفته شده است. برای بهره‌گیری بیش‌تر از این بخش لازم است به نکات زیر توجه شود:

۱- این بخش، به عنوان تکلیف دانش‌آموزان است و باید آموزگار بر انجام آن توسط دانش‌آموزان، نظارت داشته باشد و پاسخ صحیح تمرین‌ها را کنترل و بررسی کند.

۲- تمرین‌های این بخش، تقویت مهارت روخوانی و انس با قرآن در خانه را بر عهده دارد. از این‌رو، نباید از این پرسش‌ها به عنوان نمونه، سؤال برای امتحانات پایانی استفاده شود.

۳- تشویق دانش‌آموزان در انجام این تکلیف و بازبینی و کنترل آن‌ها ضروری است، ولی باید توجه داشت نباید این کنترل و جدیت را با سخت‌گیری اشتباه کرد.

۴- پرسش از تمرین‌های انس با قرآن در خانه، می‌تواند به عنوان بخشی از ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور گردد.

قابل ذکر است دانش‌آموزانی که به نحوی تکلیف انس با قرآن در خانه را انجام نداده‌اند باید به شیوه‌ی مناسبی به انجام این تکلیف در خانه تشویق و ترغیب شوند.

ضمناً توجه داشته باشید آخرین تمرین انس با قرآن در خانه در تمام دروس، روخوانی آیات درس از روی قرآن کامل است. این صفحات به منظور آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با قرآن کامل، احساس توانایی و اعتماد به نفس در خواندن آن و تحقق هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی اختصاص یافته است.

دانش‌آموزان این صفحه‌ی قرآنی را به میزانی که در وقت مقرر مقدور است، تمرین کرده و در کلاس می‌خوانند، این کار جرأت آن‌ها را در مراجعه به قرآن کامل می‌افزاید و دانش‌آموزان باور می‌کنند که تلاش چندساله‌ی آن‌ها به توانایی خواندن قرآن منجر شده است. به این نکته توجه کنید! هرچند که انجام تمرین با خط قرآن کامل در محدوده‌ی وقت مقرر مفید است و دانش‌آموزانی که در خواندن این آیات توانا هستند، تشویق شده و امتیاز می‌گیرند، ولی از کسانی که این توانایی را ندارند، نه در ارزش‌یابی مستمر و نه در ارزش‌یابی پایانی هیچ نمره‌ای کسر نمی‌شود.

۱- بهتر است در صورت امکان، مصحف‌هایی خریداری شود که رسم الخط و شیوه‌ی علامت‌گذاری آن‌ها، شبیه صفحات قرآنی پایان درس‌ها باشد.

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

ابزارها و رسانه‌های آموزشی جزئی از لوازم فرایند یادگیری است. این ابزارها و رسانه‌ها هرچه از تنوع و جذابیت بیش‌تری برخوردار باشد، بر عمق و وسعت یادگیری می‌افزاید. رسانه‌های مورد استفاده در درس قرآن عبارت‌اند از:

۱- کتاب درسی: کتاب درسی، حلقه‌ی اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و افکار عمومی جامعه است به‌طوری که هیچ رسانه‌ی آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست. ارکان مهم برنامه‌ی درسی مانند: رویکرد، اهداف آموزش، منطق سازماندهی محتوا، روش‌های آموزش و شیوه‌های ارزش‌یابی در کتاب درسی تجلی می‌یابد.

۲- نوار آموزشی: یکی از مؤثرترین مهارت‌ها در آموزش هر درس به‌ویژه آموزش زبان، مهارت گوش دادن است. بنابراین، نوارهای آموزشی که وسیله‌ای ساده و قابل دسترس برای عموم است، با بهره‌گیری از استماع آیات در دست‌یابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است. آموزگاران محترم با استفاده از ضبط‌صوت و نوار آموزشی، درواقع یک قاری توانا را به کلاس می‌برند و ضعف‌های موجود را جبران می‌کنند. دانش‌آموزان با تقلید و الگو گرفتن از قرائت نوار، به‌تدریج می‌توانند شبیه نوار بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

در نوار آموزشی عبارات و آیات به‌صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیش‌تری نسبت به نوارهای رایج، و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است.

۳- کتاب راهنمای معلم: به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیش‌تر در دست‌یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود. در بخش اول، کلیاتی درباره‌ی اهداف، محتوای کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم توضیحات جزئی درباره‌ی هر درس ارائه می‌شود.

۴- قرآن کامل: با توجه به اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی، دانش‌آموزان در پایان این دوره، باید توانایی روخوانی قرآن کریم از روی مصحف با رسم‌الخط آموزشی را حداقل به صورت شمرده‌خوانی به دست آورند. از این‌رو، لازم است قرآن کامل در کلاس درس در اختیارشان قرار گیرد، تا ضمن آشنایی با آن و تمرین کافی، آمادگی لازم را برای روخوانی قرآن از روی مصحف پیدا کنند. روش تمرین با قرآن کامل در بخش روش تدریس روخوانی توضیح داده خواهد شد.

معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک‌سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دست‌یابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقاء می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیش‌تری در کلاس حضور می‌یابد. این کتاب زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیش‌تر در معلم را نیز فراهم می‌آورد.

روش کلی تدریس

هر یک از درس‌های ۱، ۲، ۳، ۴، ۶، ۸، ۱۰، ۱۲ و ۱۴ در سه جلسه و سایر دروس در چهار جلسه تدریس می‌شود. قبل از ورود به کلاس، روش تدریس درس مربوط را مطالعه کرده و نوار آموزشی درس را آماده کنید.

مراحل تدریس

الف – پیش‌خوانی آیات درس: در هر جلسه‌ی تدریس ابتدا به مدت چند دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید که هر یک، آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

ب – روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند. آموزگار بر خواندن و خط بردن دانش‌آموزان نظارت می‌کند. در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن کلمه یا عبارتی اشکال داشته باشد، آن کلمه یا عبارت را روی تخته بنویسید و به شیوه‌ی زیر به بخش‌های کلمات اشاره کنید تا دانش‌آموزان آن کلمات را به‌طور دسته‌جمعی بخوانند. در صورت لزوم، این کار را دو یا سه بار تکرار کنید تا مطمئن شوید که دانش‌آموزان متوجه اشکال خود شده‌اند و اینک می‌توانند کلمه یا عبارت موردنظر را صحیح بخوانند.

روش صحیح اشاره کردن به بخش‌های کلمات

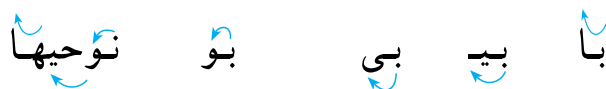
از آن‌جا که نحوه‌ی اشاره کردن به بخش‌های کلمات نقش بسیار مهمی در کسب مهارت روخوانی قرآن دارد، لازم است که آموزگار روش انجام صحیح این کار را بداند که به شرح زیر است:

اشاره کردن به بخش‌ها

۱- اشاره به صداها کوتاه: معلم به حرکات کوتاه (ـَ ـِ ـُ) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بخش تشکیل شده از حرف و آن حرکت را بخوانند؛ مانند:

۲- اشاره به صداها بلند: از حرف به صدای بلند اشاره می‌شود.

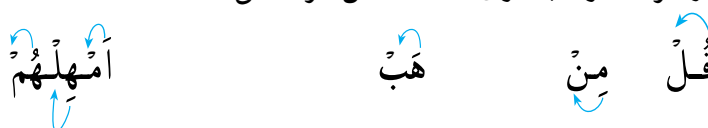

دو نکته:

۱- همان‌طور که ملاحظه کردید، هنگام اشاره به صداها کوتاه دست ثابت است، ولی وقتی به صداها بلند اشاره می‌کنیم، دست حرکت می‌کند.

۲- اشاره به الف کوچک (ـِ) مانند اشاره به صداها کوتاه است؛ مانند: **ذَٰلِكَ** (zaalika). Red arrows point to the 'ا' (a) and 'ک' (ka) at the end, while a blue arrow points to the 'ی' (ya) in the middle, indicating the short vowel sound 'ـِ' (i).

۳- اشاره به حرف ساکن: برای اشاره به حرف ساکن از صدای کوتاه به علامت ساکن اشاره می‌شود. در این حالت، دست از حرکت کوتاه به سوی علامت ساکن حرکت می‌کند؛ مانند:

۴- **اشاره به تنوین:** به علامت‌های تنوین (ـَـ، ـِـ، ـُـ) اشاره می‌شود. در این حالت نیز دست ثابت است؛ مانند:

نَصْرًا وَرَقَةً عَلِيمٌ

۵- **اشاره به تشدید:** برای خواندن بخش دارای تشدید، ابتدا از حرکت کوتاه به علامت تشدید آن‌گاه به بخش دوم حرف مشدد متناسب با حرکت آن اشاره می‌شود؛ مانند:

رَبِّ أَمَّا يَسِّرْ حَقِّ زَيْنًا

نکته: با توجه به ثابت بودن یا متحرک بودن دست، می‌توان انواع پنج‌گانه‌ی اشاره‌های فوق را به دو دسته تقسیم کرد:

۱- **اشاره‌ی ثابت:** در اشاره به صداها یا کوتاه (ـَـ، ـِـ، ـُـ)، تنوین (ـَـ، ـِـ، ـُـ) و الف کوچک (ـَـ) دست ثابت است.

۲- **اشاره‌ی متحرک:** در اشاره به صداها یا بلند (ـَا، ـِي، ـِی، و)، حرف ساکن (ـَـ، ـِـ، ـُـ، ـِـ، ـُـ) و تشدید (ـَـ، ـِـ، ـُـ، ـِـ، ـُـ، ـِـ، ـُـ) دست حرکت می‌کند.

۶- **اشاره به بخش‌های دارای حروف ناخوانا:** در این حالت از صدای کوتاه قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها اشاره می‌شود؛ مانند:

وَالْفَجْرِ بِالْقَلَمِ هَذَا الْبَيْتِ ذِي الْأَوْتَادِ الرَّحْمَنِ
وَأَتَقَوْهُ بِالصَّبْرِ نَهَى النَّفْسَ أَقِيمُوا الدِّينَ

۷- **اشاره به الف کوچک روی یاء ناخوانا (ـِی):** در بخش‌های دارای این الف کوچک مانند صداها یا بلند، دست از حرف به سوی الف کوچک اشاره می‌کند؛ مانند:

نَادِي تَرْضَى حَتَّى صَلَّى

تذکر مهم

در تمام انواع اشاره کردن به بخش‌ها، معلم به هیچ وجه نباید بخش‌ها را بخواند؛ بلکه دانش‌آموزان با اشاره‌ی دست معلم، بخش‌ها، کلمات یا عبارات را به صورت دسته‌جمعی یا انفرادی می‌خوانند.

قابل ذکر است که کسب مهارت ترکیب حروف و حرکات، یکی از مهم‌ترین ارکان توانایی روخوانی قرآن کریم است. این امر اساس آموزش روخوانی در پایه‌های اول تا سوم ابتدایی است. از این رو، متن همه‌ی سوره‌ها و عبارات قرآنی این سه پایه به صورت لوحه‌ی آموزشی در اختیار پایه‌های مذکور قرار گرفته است تا معلم به کمک آن‌ها، روخوانی قرآن را تدریس کند. اگر این آموزش با دقت و کامل انجام شود، دانش‌آموزان مهارت روخوانی قرآن

را به خوبی به دست می آورند؛ ولی اگر به هر دلیلی این کار درست انجام نشود، دانش آموزان در خواندن قرآن دچار ضعف خواهند شد. نکته‌ی مهم آن است که در این صورت معلم پایه‌ی پنجم باید با استفاده از روش صحیح اشاره به بخش‌های کلمات، ضعف دانش آموزان را برطرف کند. اگر این مشکل محدود و برای تعداد کمی از دانش آموزان باشد با نوشتن برخی از کلمات و عبارات مشکل‌تر روی تخته و اشاره‌ی صحیح به بخش‌های آن‌ها و خواندن دسته‌جمعی دانش آموزان، به تدریج مشکل برطرف می‌شود؛ اما اگر این ضعف، عمومی باشد و بیش‌تر دانش آموزان در روخوانی کلمات و عبارات قرآنی دچار مشکل باشند، می‌توان برخی از لوحه‌های آموزش قرآن پایه‌ی سوم را دوباره به آن‌ها آموزش داد تا ان شاء الله این مشکل برای همیشه برطرف شود. پس از روخوانی آیات توسط هر دانش آموز و رفع اشکال توسط آموزگار، مرحله‌ی بعدی تدریس آغاز می‌شود.

ج- قرائت همراه با نوار: قرائت سوره‌ی درس را از نوار آموزشی پخش کنید، در حالی که دانش آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند، بار اول گوش می‌دهند و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند به صورتی که صدای آن‌ها از صدای نوار آموزشی پایین‌تر باشد.

د- فرد خوانی آیات درس: از دانش آموزان قوی‌تر یا داوطلب بخواهید که هر کدام یک سطر از آیات را، حتی‌الامکان شبیه به نوار بخوانند.

ه- آموزش قاعده: در برخی از دروس یکی از قواعد روخوانی به شیوه‌ی بسیار ساده و کاربردی بیان شده است. در صورت وجود قاعده، آن را به روشی که در درس مربوط بیان شده است، توضیح دهید. درباره‌ی قواعد، رعایت نکات زیر ضروری است:

۱- از بیان اصطلاحات و مطالب اضافی درباره‌ی قواعد، بیش از آن‌چه که در کتاب آمده است، جداً خودداری کنید.

۲- در صورتی که دانش آموزی، بیش از مطالب کتاب درباره‌ی قواعد پرسش کرد، به همان دانش آموز به صورت فردی با بیانی ساده پاسخ داده می‌شود.

۳- از قواعد هیچ‌گونه پرسشی به عمل نمی‌آید. توانایی دانش آموزان در خواندن صحیح عبارات قرآنی و رعایت عملی قواعد، کفایت می‌کند.

و- پیام قرآنی: از دانش آموزان بخواهید که پس از خواندن آیه و ترجمه‌ی پیام، درباره‌ی مفهوم آن به کمک تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده است به صورت گروه‌های دو یا سه نفره یا یک‌دیگر گفت‌وگو و مشورت کنند و سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

ز- داستان: داستان را به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی و به زبان ساده به کمک تصاویر برای دانش آموزان تعریف کنید. از بیان مطالب زائد و غیرمستند بپرهیزید. از دانش آموزان بخواهید تا هریک، چند سطر از داستان را یک بار در کلاس از روی کتاب بخوانند. خوب است زمانی که دانش آموزان متن داستان را می‌خوانند، آموزگار با تشخیص خود توجه ایشان را به لغاتی که ارزش املائی داشته یا برای دانش آموزان جدید است، جلب کند.

ح- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، این بخش در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ نادرست بود، گروه دیگر جواب می‌دهد تا به طور غیرمستقیم، دانش آموزان به نادرستی پاسخ اول پی ببرند.

ط - روش تدریس مصحف کامل: همان گونه که بیان شد، مهم ترین هدف دوره ی ابتدایی، کسب توانایی خواندن از روی مصحف کامل می باشد، برای دست یابی به این هدف دو فعالیت پیش بینی شده که روش تدریس آن ها را به طور کلی بدین گونه است :

۱- خواندن آیات درس از روی مصحف کامل: در آخرین تمرین «انس با قرآن در خانه»، از دانش آموزان خواسته شده است که در خانه از صفحه یا صفحات مصحف کامل را که آیات درس در آن است قرائت کنند. در جلسه ی سوم، آموزگار با توجه به فرصتی که دارد از چند دانش آموز می خواهد که از روی صفحه ی مصحف کامل قرائت کنند.

۲- خواندن از روی مصحف کامل: مصحف ها از دفتر مدرسه با احترام به کلاس آورده شده و به هر میز حداقل یک مصحف داده می شود. سپس آموزگار به طور تصادفی یک صفحه را باز می کند، از دانش آموزان می خواهد که آن ها نیز همان صفحه مصحف را باز کنند، آن گاه با توجه به توانایی دانش آموزان از آن ها می خواهد که چند سطر اول آن را به طور گروهی تمرین کنند، پس از اتمام فرصت داده شده، چند دانش آموز آیات را برای کلاس بلند می خوانند. آن گاه مصاحف جمع آوری شده و با احترام به دفتر مدرسه بازگردانده می شود. قابل ذکر است که در اوایل، دانش آموزان به علت عدم آشنایی چشم آن ها با رسم الخط قرآن کامل، ممکن است در هنگام خواندن از روی مصحف کامل، اشتباهاتی داشته باشند. آموزگار با تذکر به این نکته که «این اشتباه ها طبیعی است و جای نگرانی ندارد» اعتماد به نفس آن ها را به توانایی خواندن قرآن از روی مصحف کامل افزایش می دهد.

ی - انس با قرآن در خانه: دانش آموزان قبلاً تمرین های این قسمت را در خانه انجام داده اند. در این جلسه عمدتاً از این تمرین ها، پرسش و ارزش یابی می شود.

به خاطر داشته باشید در تمرین اول انس با قرآن در خانه، روخوانی آیات درس، مورد نظر است. در تمرین دوم و سوم بر برخی از قواعد روخوانی به ویژه اتصالات تأکید می شود و در تمرین آخر، روخوانی آیات درس، همراه با بخشی از آیات دیگر در حد یک یا دو صفحه از قرآن کامل آمده است. دانش آموزان این صفحه ی قرآنی را به میزانی که در وقت مقرر مقدور است تمرین کرده و در کلاس می خوانند. هر چند که انجام این تمرین مفید است و دانش آموزانی که در خواندن این آیات توانا هستند، تشویق شده و امتیاز می گیرند، ولی از کسانی که این توانایی را ندارند، نه در ارزش یابی مستمر و نه در ارزش یابی پایانی هیچ نمره ای کسر نمی شود.

روش رفع اشکالات روخوانی دانش آموزان

عموم اشکالات روخوانی دانش آموزان به ضعف مهارت روخوانی یا به عدم دقت، شتابزدگی، اضطراب و عدم اعتماد به نفس مربوط است.

آموزگار باید با روش های گوناگون متناسب با هر اشکال آشنا باشد تا به روش صحیح اشکال دانش آموزان را برطرف سازد و مهارت روخوانی دانش آموزان را افزایش دهد.

توجه به اصول زیر برای توفیق بیش تر در رفع اشکالات روخوانی دانش آموزان ضروری است.

۱- رفع اشکال همراه با تشویق دانش آموز نسبت به آنچه صحیح خوانده است انجام شود تا موجب تقویت اعتماد به نفس او گردد.

۲- رفع اشکال باید به نحوی انجام شود که موجب اضطراب دانش آموز نشود.

۳- حتی الامکان خود دانش آموز، اشکال خویش را برطرف کند.
۴- پس از خواندن صحیح توسط دانش آموزان دیگر، دانش آموز متوجه خطای خود بشود و حتی الامکان آن را رفع کند.

۵- رفع اشکال، موجب صرف وقت بیش از حد نشود.
۶- تسلط آموزگار بر روخوانی متن درس، موجب تشخیص بهتر اشکالات و رفع آن ها می شود.
۷- آموزگار نباید بلافاصله، حالت صحیح کلمه را بخواند و نیز از دانش آموزان بخواهد که آن ها نیز چنین کاری نکنند.

۸- رفع برخی از اشکالات به تمرین بیش تر و مرور زمان نیاز دارد. از این رو، آموزگار نباید انتظار داشته باشد که همه ی اشکالات بلافاصله برطرف شود.
با توجه به اصول فوق، آموزگار یکی از روش های زیر یا ترکیبی از آن ها را برای رفع اشکال انتخاب می کند.
این روش ها عبارت اند از :

۱- در حین قرائت دانش آموز، تذکر نمی دهیم، بلکه صبر می کنیم تا پس از وقف در پایان سطر تذکر لازم داده شود.

۲- با تشویق دانش آموز، از او می خواهیم که همان عبارت را با دقت بیش تر بخواند. این شیوه ی اشکال گرفتن، بیش تر زمانی مفید است که اشکال دانش آموز، به علت عدم دقت کافی یا شتابزدگی در خواندن باشد.

۳- توجه دانش آموزان کلاس را به کلمه ی غلط خوانده شده جلب کرده و با طرح سؤال، شکل صحیح و غلط کلمه را مقایسه می کنیم و از آن ها می خواهیم تا شکل صحیح را بگویند. آن گاه از دانش آموزی که کلمه را غلط خوانده بود می خواهیم که عبارت را با توجه بیش تر و به شکل صحیح بخواند.

۴- اگر به نظر می رسد کلمه یا عبارت غلط خوانده شده برای تعدادی از دانش آموزان مشکل است، آموزگار کلمه یا عبارت را روی تخته نوشته و از همه ی دانش آموزان می خواهد تا با اشاره ی او، آن کلمه یا عبارت را به صورت بخش بخش بخوانند. آن گاه از دانش آموز اولی می خواهد تا عبارت را با دقت بیش تر و به شکل صحیح بخواند.

تذکر

۱- بعضی از دانش آموزان لکنت زبان دارند و عبارات را با مکث، تکرار و به کندی می خوانند. آموزگار ضمن برخورد لطیف، مناسب و طبیعی سعی می کند آن ها در انتظار بقیه خجالت زده و مورد تمسخر قرار نگیرند.
۲- مناسب است دانش آموزان را به گروه های چند نفره تقسیم کنیم تا آیات درس را برای یک دیگر بخوانند و اشکالات روخوانی و قرائت یک دیگر را اصلاح کنند. سعی شود افراد ضعیف با افراد قوی، هم گروه شوند تا برای یک دیگر مفید تر باشند و نتیجه ی بهتری حاصل شود.

در پایان این قسمت خلاصه و فهرستی از مهم ترین دلایل و عللی که موجب بروز اشکالات دانش آموزان در روخوانی قرآن می شود و نیز راه رفع هریک از آن ها به اختصار ارائه می شود. معلم محترم باید پس از تشخیص هر اشتباه، علت آن را بررسی کرده و با استفاده از راه حل های ارائه شده و یا ترکیبی از آن ها، دانش آموزان را هدایت کند تا اشکال برطرف شود.

مهم‌ترین علل بروز مشکلات در روخوانی قرآن

۱- **عجله و شتابزدگی:** از قرآن آموز می‌خواهیم که کلمات و عبارات را آرام و شمرده بخواند و به حروف و حرکات نیز دقت کند.

۲- **طولانی خواندن و وصل عبارات به یک‌دیگر:** از او می‌خواهیم که کلمه کلمه، ترکیب ترکیب و جمله جمله بخواند، مانند آیات تقطیع شده در کتاب درسی

۳- **خجالت، اضطراب و عدم اعتماد به نفس:** با برخورد های مناسب و ایجاد اعتماد به نفس این مشکل برطرف می‌شود. برخوردهای مناسب عبارت‌اند از خوشرویی، تشویق، تغییر نوبت قرائت، قطع نکردن قرائت شاگرد، سؤال و جواب درباره‌ی اشتباه با سایر دانش‌آموزان، عدم توبیخ او و ...

۴- **کم‌توجهی به حروف و حرکات و کلی‌خوانی کلمات و ترکیبات:** با جلب توجه قرآن‌آموزان به علائم و حرکات از طریق اشاره به بخش‌ها و بخش‌خوانی کلمات و ترکیبات، این مشکل برطرف می‌شود.

۵- **نمادها و ترکیبات جدید و نامأنوس نسبت به سواد فارسی:** این موارد، با معادل‌های فارسی مقایسه شده و آموزش داده می‌شود؛ به موارد زیر توجه کنید:

– ترکیبات همزه، مانند: **ءَامَنَّا** ← **أَمَّنَّا**

لِأَدَمَ ← **لَاَدَمَ**

مُسْتَهْزِئُونَ ← **مُسْتَهْزِئُون**

– الف کوچک، مانند: **رَزَقْنَاهُمْ** ← **رَزَقْنَاهُم**

غَفِلُونَ ← **غَافِلُونَ**

– واو کوچک، مانند: **مَعَهُ** ← **مَعَهُو**

إِنَّهٗ ← **إِنَّهٗو**

– ی کوچک، مانند: **بِعِبَادِهِ** ← **بِعِبَادِهِی**

بِهِی ← **بِهِی**

۶- **وجود حروف ناخوانا در بسیاری از کلمات و ترکیبات آیات قرآن:** گاهی دانش‌آموز، خود به خود، آن‌ها را می‌خواند. با معادل‌سازی و تذکر نسبت به ناخوانا بودن این حروف، می‌توان مشکل را برطرف کرد؛ به موارد زیر توجه کنید:

– **الف ناخوانا:** **قَالُوا** ← **قَالُو**

عَمِلُوا ← **عَمِلُو**

— واو ناخوانا: الصَّلَاةَ ← الصَّلَاةَ
 أَوْلَئِكَ ← أَوْلَئِكَ
 أَوْلِيَاءُهُمْ ← أَوْلِيَاءُهُمْ
 — ی ناخوانا: يَسْتَهْزِئُ ← يَسْتَهْزِئُ
 هُدًى ← هُدًى
 ذِكْرِي ← ذِكْرِي

۷— وجود حروف ناخوانا در وسط بخش: در این موارد، باید پس از تشخیص حروف ناخوانا، حرکت قبل از آنها، به تشدید یا ساکن وصل شود. مانند:

بِالْآخِرَةِ بِالْغَيْبِ وَامْرَأَتِهِ
 ءَامِنَ النَّاسِ لَقُوا الَّذِينَ

۸— توالی حروف ناخوانا و اتصالات: در این موارد، باید پس از بخش خوانی و اشاره به بخش‌ها و اتصالات بهره گرفت؛ مانند:

يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ
 أَوْلَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى

۹— ترکیب حروف: که باید از اشاره و بخش خوانی استفاده شود؛ مانند:

مُجْرِيٍّ ← نُجَازِي
 يَخْدَعُونَ ← يَخْدَعُونَ

۱۰— جابه‌جایی حروف و حرکات: این مشکل در اثر تشابه کلمات، کلی خوانی و عجله پیش می‌آید. این موارد با بخش خوانی و شمردن خوانی اصلاح می‌شود؛ مانند:

يَعْلَمُونَ ← يَعْمَلُونَ
 عَبْدَهُ ← عَبْدَهُ

۱۱- کم یا زیاد کردن تشدید: این اشکال بسیار زیاد پیش می‌آید؛ مانند:

إِيَّاكَ ← إِيَّاكَ

حَيَّ ← حَيَّ

وَلِيَّ دِينَ ← وَلِيَّ دِينَ

لَا شَرِيكَ لَهُ ← لَا شَرِيكَ لَهُ

۱۲- نگاه نکردن به خط قرآن و از حفظ خواندن: برای حل این مشکل نیز با طرح سؤال‌های مناسب،

توجه قرآن‌آموز را به خط قرآن جلب می‌کنیم.

جدول زمان آموزش دروس قرآن پایه‌ی پنجم ابتدایی

ماه	هفته‌ی اول		هفته‌ی دوم		هفته‌ی سوم		هفته‌ی چهارم	
	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم
مهر	یادآوری دروس چهارم	یادآوری دروس چهارم	درس اول آموزش آیات ۱ تا ۵ سورۃ بقره حروف مقطعه	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس اول	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس اول	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش آیات ۱ تا ۱۲ سورۃ یس آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس دوم
آبان	درس سوم آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سورۃ ق	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس سوم	درس چهارم آموزش آیات ۶۹ تا ۷۳ سورۃ هود	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی و داستان بشارت	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس چهارم	درس پنجم آموزش آیۃ ۱۷۷ سورۃ بقره و آموزش علامت مد	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی
آذر	انجام فعالیت خواندن از روی قرآن	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس پنجم	درس ششم آموزش آیات ۱ تا ۱۳ سورۃ الرّحمن	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس ششم	درس هفتم آموزش آیۃ ۲۵۹ سورۃ بقره	انجام تمرین‌های کار در کلاس و داستان غزیر و آموزش پیام قرآنی	انجام فعالیت خواندن از روی قرآن
دی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس هفتم	درس هشتم آموزش آیات ۷۵ تا ۷۸ سورۃ حج	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس هشتم	مروری بر دروس قبل	مروری بر دروس قبل	امتحان نیم‌سال اول	امتحان نیم‌سال اول
بهمن	درس نهم آموزش آیات ۹۵ تا ۹۸ سورۃ انعام	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	انجام فعالیت خواندن از روی قرآن	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس نهم	درس دهم آموزش آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵ سورۃ انعام	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس دهم	درس یازدهم آموزش آیات ۵۲ تا ۶۸ سورۃ شعراء و داستان عاقبت فرعون
اسفند	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	انجام فعالیت خواندن از روی قرآن	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس یازدهم	درس دوازدهم آموزش آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سورۃ آل عمران	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس دوازدهم	درس سیزدهم آموزش آیات ۲۳ تا ۲۸ سورۃ اسراء	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی
فروردین	-	-	-	-	مروری بر دروس قبلی	انجام فعالیت خواندن از روی قرآن	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس سیزدهم	درس چهاردهم آموزش آیات ۳۴ تا ۳۹ سورۃ بقره
اردیبهشت	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس چهاردهم	درس پانزدهم آموزش آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سورۃ بقره	انجام تمرین‌های کار در کلاس و آموزش پیام قرآنی	انجام فعالیت خواندن از روی قرآن	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی از درس پانزدهم	مروری بر دروس قبلی	امتحان نیم‌سال دوم

- درس قرآن در پایه‌ی پنجم ابتدایی به صورت شفاهی و به دو نوع ارزشیابی می‌شود :
- الف - ارزشیابی مستمر:** نمره‌ی ارزشیابی مستمر با توجه به میزان مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های یادگیری تعیین می‌شود. اهمّ این فعالیت‌ها در درس قرآن، عبارت است از :
- ۱- مشارکت در جمع‌خوانی آیات و عبارات قرآنی و همراهی با نوار آموزشی
 - ۲- مشارکت در کار گروهی به منظور فهم بیش‌تر (بیان مصادیق پیام‌های قرآنی)
 - ۳- اعلام آمادگی برای خواندن، آیات و عبارات از روی کتاب درسی
 - ۴- بیان داستان‌های قرآنی کتاب
 - ۵- میزان توانایی در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی (در پرسش‌های تدریجی)
 - ۶- انجام فعالیت‌های کار در کلاس
 - ۷- انجام منظم تکلیف انس با قرآن در خانه
 - ۸- خواندن آیات از روی صفحات پایانی هر درس یا از روی قرآن کامل
- تبصره:** بدیهی است اگر دانش‌آموزی در خواندن آیات از روی صفحات پایانی هر درس یا قرآن کامل موفقیت لازم را کسب نکرده است، نباید از او نمره‌ای کسر شود.
- ۹- انجام فعالیت‌های خارج از کلاس مرتبط با درس قرآن، مانند :
 - تهیه‌ی نوار آموزشی قرآن یا سایر نوارهای قرآن و استماع آن در خانه ؛
 - خواندن قرآن در خانه ؛
 - مطالعه‌ی کتاب‌های جانبی درباره‌ی داستان‌های قرآنی، پیام‌های زندگی (پیام قرآنی) و آشنایی با قرآن و مطالب و موضوعات آن ؛
 - حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های قرآنی ؛
 - تلاوت قرآن با صوت خوش و زیبا ؛
 - نقاشی، خوش‌نویسی و انجام سایر کارهای هنری درباره‌ی پیام‌های قرآنی، داستان‌ها و...
 - شرکت در جلسات و مسابقات قرآنی مانند حضور در دارالقرآن‌ها و سایر برنامه‌های مشابه ؛
 - جمع‌آوری مطالبی درباره‌ی قرآن از مجموعه‌ی کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی ؛
 - توجه به اخبار روز قرآنی و بیان برخی از آن‌ها در کلاس، با استفاده از روزنامه‌ها، رادیو قرآن، سیمای قرآن، برنامه‌های اخباری صدا و سیما و...
 - تولید روزنامه‌های دیواری خاص قرآن با ارائه‌ی مطالب مربوط به قرآن در روزنامه‌های دیواری مدرسه ؛
 - توانایی دانش‌آموزان در معنا کردن عبارات قرآنی
- بدیهی است آموزگار می‌تواند در چارچوب برنامه‌ی آموزش قرآن و مناسب با اصول، محتوا و روش‌های آن، دانش‌آموزان را به هر فعالیت مناسب دیگری نیز ترغیب و تشویق کند.

دو تذکر مهم

۱- بدیهی است اگر دانش‌آموزی در عموم فعالیت‌های فوق‌غیر از فعالیت بند ۵ موفقیت لازم را کسب نکرده است، نباید از او نمره‌ای کسر شود؛ بلکه انجام این فعالیت‌ها مشوق دانش‌آموزان بوده و موجب کسب نمره‌ی تشویقی می‌شود.

۲- نباید پرداختن به فعالیت‌های خارج از کلاس، فعالیت اصلی آموزش قرآن را تحت‌الشعاع قرار دهد.

آموزگار با توجه به وضعیت هر دانش‌آموز نسبت به این فعالیت‌ها و با اولویت دادن به میزان توانایی روخوانی آیات و عبارات قرآنی که هدف اصلی درس قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، نمره‌ی هر دانش‌آموز را در ارزش‌یابی مستمر مشخص می‌کند. در این‌جا چند نکته مهم یادآوری می‌شود:

۱- در ارزش‌یابی مستمر نباید میانگین نمرات طول نیم‌سال ملاک عمل باشد؛ بلکه روند پیشرفت دانش‌آموز مدّ نظر است. چنین انتظار می‌رود روند یادگیری عموم دانش‌آموزان رو به رشد باشد و اگر استثنائاً دانش‌آموزی چنین پیشرفتی ندارد، باید علت آن را بررسی کرد، و حتی‌الامکان رفع اشکال نمود.

۲- در ارزش‌یابی مستمر باید به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان نیز توجه شود. برای مثال، دانش‌آموز کم‌استعدادی که از تلاش و کوشش خوبی برخوردار است نباید با دانش‌آموزان قوی سنجیده شده و ملاک ارزش‌یابی آن‌ها یکسان باشد.

۳- با توجه به آیین‌نامه‌ی امتحانات «ابتدایی و راهنمایی تحصیلی» حداقل پنج نمره از نمره‌ی ارزش‌یابی دانش‌آموزان در هر نیم‌سال، به فعالیت‌های خارج از کلاس آن‌ها اختصاص دارد. انجام تکلیف انس با قرآن در خانه می‌تواند یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های خارج از کلاس باشد، دانش‌آموزانی که این تکلیف را منظم انجام می‌دهند هر چند که گاهی در انجام برخی از آن‌ها با اشتباه روبه‌رو شوند، می‌توانند حداکثر نمره‌ی فعالیت‌های خارج از کلاس را به خود اختصاص دهند.

ب- ارزش‌یابی پایانی: در پایان هر نیم‌سال از دانش‌آموزان به‌صورت شفاهی به شرح زیر، ارزش‌یابی پایانی به عمل می‌آید.

ردیف	مواد ارزش‌یابی	میزان ارزش‌یابی	نمره	سطح انتظار
۱	روخوانی آیات دروس	یک صفحه یا دو نیم‌صفحه از کتاب درسی	۱۸	خواندن به صورت معمولی و روان
۲	پیام قرآنی	دو پیام	۲	پس از روخوانی عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن از روی کتاب، بتواند با استفاده از تصاویر کتاب یا بدون آن، مفهوم پیام را به زبان خود توضیح دهد یا نمونه و مصداقی از آن را بیان کند.
		جمع	۲۰	

تبصره:

۱- در ارزش‌یابی پایانی فقط از روخوانی آیات دروس که به صورت تقطیع شده در ابتدای هر درس آمده است پرسش می‌شود، و این پرسش که دارای ۱۸ نمره است نباید از آیات صفحات پایانی هر درس یا از روی مصحف کامل به عمل آید.

۲- هر دانش‌آموز با توجه به هریک از موارد زیر و در مجموع حداکثر ۲ نمره‌ی تشویقی می‌تواند کسب کند.

۱- قرائت سوره‌ها تقریباً شبیه به نوار آموزشی.

۲- خواندن آیات قرآنی از روی صفحات پایانی هر درس یا از روی مصحف کامل.

۳- حفظ یک سوره از سوره‌های کتاب درسی.

۴- حفظ حداقل چهار پیام قرآنی از پیام‌هایی که در هر نیم‌سال تدریس شده است.

شیوه‌ی کسر نمره در ارزش‌یابی پایانی

الف - روخوانی:

۱- به ازای هر کلمه غلط خوانده شده نیم (۵/۰) نمره کسر می‌شود. در صورتی که دانش‌آموز غلط خود را بدون تذکر معلم، تصحیح کند، نمره‌ای کسر نمی‌شود؛ و در صورت اصلاح با تذکر معلم ۲۵/۰ نمره کسر می‌شود.

۲- در صورتی که دانش‌آموز نمی‌تواند سوره‌های کتاب را به صورت معمولی و روان یا عبارت‌های قرآنی را به صورت شمرده بخواند، یا مکث و برگشت‌های زیاد دارد، با توجه به میزان نقص، حداکثر دو نمره (یک نمره برای سوره‌ها و یک نمره برای عبارت‌های قرآنی) کسر می‌شود.

ب - پیام قرآنی: اگر دانش‌آموز پس از خواندن متن و ترجمه‌ی پیام از روی کتاب، نتواند درباره‌ی آن توضیح دهد یا مصداقی را بیان کند و یا توضیح ارائه شده خیلی از مفهوم پیام دور باشد، نمره‌ی آن پیام را (هر پیام یک نمره) کسر نمی‌کند و یا به میزان نقص، از نمره‌ی آن پیام کسر می‌شود.

تذکره: در ارزش‌یابی همیشه به نکات زیر توجه داشته باشید:

۱- ارزش‌یابی نباید موجب تضعیف علاقه‌ی دانش‌آموزان به درس قرآن شود. از این رو، باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا پرهیز کرد یا به نحوی ارزش‌یابی را انجام داد که دانش‌آموزان، آن را جزئی از فرایند یادگیری احساس کنند تا محیط اضطراب‌آور همراه با فشار روانی ایجاد نشود.

۲- مهارت روخوانی قرآن، به تدریج کسب می‌شود، از این رو، نباید انتظار داشت که همه یا بیش‌تر دانش‌آموزان مهارت روخوانی آیات یک درس را در زمان تدریس به طور کامل کسب کنند. هر دانش‌آموز با توجه به استعداد خود، این مهارت را به تدریج در دروس بعدی به دست می‌آورد.

۳- با توجه به اصل تفاوت‌های فردی بهتر است از دانش‌آموزان ضعیف‌تر از قسمت‌های ساده‌ی کتاب پرسش کرد.

۴- فرصت رفع اشکال را برای دانش‌آموزان فراهم آورید تا بتوانند اشتباه خود را تصحیح کنند. برای مثال، تذکر برای برگشت و صحیح خواندن، در صورتی که موجب اضطراب بیش‌تر دانش‌آموزان نشود، مناسب و مفید است.

حداقل دانش و مهارتی را که یک مسلمان برای بهره‌گیری مستمر از قرآن کریم نیاز دارد، سواد قرآنی نامیده می‌شود. معلمان گرامی معمولاً واجد این توانایی هستند به منظور ارتقای این توانایی در این کتاب پس از توضیحات مربوط به روش تدریس هر درس در بخش دانستنی‌های آموزگار، معمولاً توضیحاتی درباره‌ی آیات درس و همچنین قسمتی به عنوان «گامی به سوی درک معنای آیات قرآن» ارائه شده است. تمرینات این قسمت به کمک ترجمه‌ی آیات آن درس و آموخته‌های قبلی، انجام می‌شود. سعی کنید این تمرین‌ها را به تدریج حل کنید تا توانایی شما در درک معنای آیات قرآن کریم افزایش یابد.

فهرست الفبایی کلمات ترجمه شده در پایان کتاب آمده است. هرگاه معنای کلمه‌ای را فراموش کردید، می‌توانید به این فهرست مراجعه کنید.

آشنایی خانوادگی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آن‌ها

دو کانون مهم خانواده و مدرسه از مؤثرترین نهادهای جامعه در تعلیم و تربیت کودکان است. هرچه این دو کانون نقش خود را بهتر ایفا کند و از هماهنگی بیش‌تری برخوردار باشند، دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت با موفقیت بیش‌تری همراه خواهد بود. از این‌رو، ارتباط خانه و مدرسه می‌تواند زمینه‌ی این آشنایی و هماهنگی را فراهم آورد. بسیار مناسب است در آغاز سال تحصیلی و با کمک مدیریت مدرسه از والدین دانش‌آموزان دعوت کنید تا درباره‌ی دروس به‌ویژه درس قرآن و نقش حمایتی والدین از این درس گفت‌وگو شود، خانواده به‌ویژه مادران از این امر استقبال می‌کنند. در این جلسه با استفاده از پیش‌گفتار کتاب دانش‌آموزان می‌توانید مطالب زیر را طرح کنید:

- ۱- توصیه به خواندن دقیق پیش‌گفتار کتاب

- ۲- کودکان عزیزمان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند و با کسب موفقیت در این راه، هرچه بیش‌تر به یادگیری قرآن علاقه‌مند شوند. آن‌ها باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده‌ی اخلاق و رفتار ما درک کنند که همه می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آن‌ها باید علاقه به قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ‌ترها بیاموزند.

- ۳- از فرزندتان بخواهید آن‌چه از قرآن در مدرسه آموخته است برای شما بازگو کند. سوره‌های کوتاه را، از روی کتاب بخواند. خوب است این سوره‌ها، حتی‌الامکان با لحن و آهنگ نوار خوانده شود. اگر فرزند شما علاقه‌مند است، نوار آموزش قرآن (ویژه‌ی دانش‌آموز) را برای او تهیه کنید تا در یادگیری کامل‌تر و زیباخوانی قرآن توفیق بیش‌تری به دست آورد.

- ۴- از او بخواهید هر هفته، حداقل دو بار و هر بار حدود ۱۰ دقیقه آیات و عبارات قرآنی هر درس را از روی کتاب نشان دهد و به صورت بخش‌بخش یا شمرده بخواند. دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز عبارات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند، بلکه خود دانش‌آموزان به کمک آن‌چه در سوادآموزی فارسی آموخته‌اند، می‌توانند عبارات قرآن را نیز بخوانند. اگر فرزند شما در خواندن

کلمات، اشتباهی داشت از او بخواهید که برگردد و دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی ببرد و آن را اصلاح کند.

۵- حفظ سوره‌های کتاب الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این کار تشویق کنید. این امر زمینه‌ی شرکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کند.

۶- در هر درس یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و ترجمه‌ی آن‌ها نیز الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آن‌ها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن مدرسه نیز آماده می‌کند.

۷- غالباً مفهوم هریک از پیام‌ها با مجموعه‌ای از تصاویر توضیح داده شده و از دانش‌آموزان خواسته شده است که درباره‌ی مفهوم پیام، موضوع جدیدی را نقاشی کنند یا چند جمله‌ای بنویسند. این امر زمینه‌ی خلاقیت آن‌ها را فراهم می‌آورد. نباید از آن‌ها انتظار پاسخ مشخصی را داشت، بلکه هر مطلب مناسبی را بیان کنند، می‌تواند به نوعی پاسخ مطلوب باشد. از این رو، باید پاسخ را پذیرفت و آن‌ها را تشویق کرد.

۸- از فرزندان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه بیشتر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.

۹- اگر شما با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی نگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آن چه در کتاب آمده است به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی پیش رفته و کامل خواهد شد.

۱۰- به یاد داشته باشید هیچ وقت بر کودک خود سخت نگیرید، بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاطفت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید تا ضعف‌های خود را جبران کند.

بخش دوم

روش آموزش هر درس

آموزش آیات ۱ تا ۵ سوره ی بقره

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۵ سوره ی بقره
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با حروف مقطعه و توانایی خواندن صحیح این حروف
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۵- آشنایی با این پیام که قرآن بهترین هدایت کننده است.
- ۶- آشنایی با رسم الخط قرآن کامل
- ۷- توانایی نسبی خواندن آیات ۱ تا ۱۶ سوره ی بقره از روی قرآن کامل

روش آموزش

برای ایجاد انگیزه و آمادگی لازم در دانش آموزان، بهتر است نکاتی را که سال گذشته در آداب خواندن قرآن آموخته اند یادآوری کنید و بحث به گونه ای هدایت شود که با گفت و گو در کلاس، دانش آموزان به موارد زیر اشاره کنند.

۱- بهتر است پیش از خواندن قرآن «أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ» و «بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» بگوییم.

۲- تمیز و پاکیزه باشیم و پیش از خواندن قرآن حتی الامکان وضو بگیریم.

۳- در بین خواندن قرآن، حرف نزنیم و ساکت باشیم.

آموزگار گرامی سعی کنید با بهره گیری از شیوه های جذاب و متنوع، کلاس قرآن با شادی و نشاط و فعالیت هرچه بیش تر دانش آموزان همراه شود تا در ایجاد انس و علاقه ی دانش آموزان به قرآن کریم مؤثرتر باشد.

این درس، در سه جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اول

آموزش آیات ۱ تا ۵ سوره ی بقره و آموزش حروف مقطعه

۱- **پیش خوانی آیات درس:** به دانش آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود، به صورت انفرادی بخوانند.

۲- **روخوانی آیات درس:** هر دانش آموز، یک سطر از آیات درس را می خواند و دیگران خط می برند،

آموزگار نیز بر خط‌بردن و خواندن آن‌ها نظارت می‌کند. بهتر است خواندن دانش‌آموزان از افراد داوطلب شروع شود و هر دانش‌آموز حداقل یک سطر بخواند. اگر دانش‌آموزان در خواندن آیات، اشتباهی داشتند، بلافاصله اشتباه آن‌ها را تصحیح نکنید؛ بلکه به آنان فرصت دهید تا خود، اشکال خویش را رفع کنند.

با توجه به اصولی که در بخش کلیات بیان شد، آموزگار یکی از روش‌های زیر یا ترکیبی از آن‌ها را برای رفع اشکال انتخاب می‌کند. این روش‌ها عبارت‌اند از:

۱- در حین قرائت دانش‌آموز، تذکر نمی‌دهیم؛ بلکه صبر می‌کنیم تا پس از وقف در پایان سطر تذکر لازم داده شود.

۲- با تشویق دانش‌آموز، از او می‌خواهیم که همان عبارت را با دقت بیش‌تر بخواند. این شیوه‌ی اشکال‌گرفتن، در بیش‌تر موارد، زمانی مفید است که اشکال دانش‌آموز، به علت عدم دقت کافی یا شتابزدگی در خواندن باشد.

۳- توجه دانش‌آموزان کلاس را به کلمه‌ی غلط خوانده شده جلب کرده و با طرح سؤال، شکل صحیح و غلط کلمه را مقایسه می‌کنیم و از آن‌ها می‌خواهیم تا شکل صحیح را بگویند. آن‌گاه از دانش‌آموزی که کلمه را غلط خوانده بود می‌خواهیم که عبارت را با توجه بیش‌تر و به شکل صحیح بخواند.

۴- اگر به نظر می‌رسد کلمه یا عبارت خوانده‌شده برای تعدادی از دانش‌آموزان مشکل است. آموزگار کلمه یا عبارت را روی تخته نوشته و از همه‌ی دانش‌آموزان می‌خواهد تا با اشاره‌ی او، آن کلمه یا عبارت را به صورت بخش‌بخش بخوانند. آن‌گاه از دانش‌آموز اولی می‌خواهد تا عبارت را با دقت بیش‌تر و به شکل صحیح بخواند.

تذکرہ

۱- بعضی از دانش‌آموزان، لکنت زبان دارند و عبارات را با مکث، تکرار و به کندی می‌خوانند. آموزگار ضمن برخورد لطیف، مناسب و طبیعی سعی می‌کند آن‌ها در برابر دیگران، خجالت زده و مورد تمسخر قرار نگیرند.

۲- مناسب است دانش‌آموزان را به گروه‌های چندنفره تقسیم کنیم تا آیات درس را برای یک‌دیگر بخوانند و اشکالات روخوانی و قرائت یک‌دیگر را اصلاح کنند. سعی شود افراد ضعیف با افراد قوی، هم‌گروه شوند تا برای یک‌دیگر مفیدتر باشند و نتیجه‌ی بهتر حاصل شود.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۱ تا ۵ سوره ی بقره را از نوار پخش کنید و از دانش آموزان بخواهید هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم، همراه با نوار بخوانند. دانش آموزان هم‌زمان با قرائت نوار، متن آیات را از روی کتاب خود خط می‌برند و به این ترتیب، دانش آموز قرائت آیات را می‌شنود و هم‌زمان کلمات را می‌بیند و همراه با نوار آیات را می‌خواند.

تذکرہ

۱- هنگام پخش نوار، بر خط بردن و خواندن دانش‌آموزان نظارت کنید و از آن‌ها بخواهید که در زمان هم‌خوانی با نوار، صدای خود را خیلی بلند نکنند تا بتوانند صدای نوار را خوب بشنوند.

۲- بهتر است نوار آموزشی یک‌بار تکرار را برای دانش‌آموزان تهیه و در اختیار آنان قرار دهید.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش آموزانی که آمادگی بیش تری دارند بخواهید هر سطر را به صورت انفرادی بخوانند. آن‌ها را تشویق کنید مانند نوار بخوانند، ولی بر آن‌ها سخت نگیرید، دانش آموزی که آیات را به صورت معمولی می‌خواند نیز تشویق می‌شود.

۵- آموزش حروف مُقَطَّعه: از آن‌جا که اولین آیه‌ی این درس، با حروف مقطَّعه آغاز می‌شود، می‌توانید این قسمت را قبل از شروع درس به شیوه‌ی زیر تدریس کنید.

کلمه‌ی «الم» را بزرگ روی تخته نوشته و از دانش‌آموزان بخواهید آن را بخوانند. ممکن است دانش‌آموزان این کلمه را به شکل‌های مختلفی مانند: «آلم، اَلْم و ...» بخوانند.

اینک درحالی که به حرف «ا» اشاره می‌کنید از دانش‌آموزان، اسم الفبایی آن را بپرسید. آن‌ها پاسخ می‌دهند «الف». این پرسش را در مورد حرف «ل» و «م» نیز تکرار کنید تا پاسخ دهند «لام» و «میم». آن‌گاه توجه دانش‌آموزان را جلب کنید که این کلمه را با اسم الفبایی هریک از حروف آن می‌خوانیم. بچه‌ها، یک بار دیگر این کلمه را به صورت دسته‌جمعی بخوانید. دانش‌آموزان می‌خوانند: الف، لام، میم

سپس برای دانش‌آموزان بیان کنید که در آغاز ۲۹ سوره‌ی قرآن کریم کلماتی آمده است که دارای یک یا چند حرف بدون حرکت هستند، به این گونه کلمات، حروف مقطعه می‌گویند و آن را با اسم الفبایی هریک از حروفشان می‌خوانند.

دو نمونه‌ی دیگر از حروف مقطعه، مانند «ن» و «طسم» را روی تخته بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید آن‌ها را بخوانند.

اینک چهار حرف «ح، ر، ه، ی» را جدا جدا بنویسید و از دانش‌آموزان بخواهید اسم الفبایی هریک را بگویند. آن‌ها می‌گویند «ح، ر، ه، ی» سپس بگویید اسم قرآنی این حروف «حا، را، ها، یا» است. هرگاه یکی از این‌ها در حروف مقطعه بیاید، آن را با اسم قرآنی‌اش می‌خوانیم. در ادامه، دو نمونه‌ی دیگر از حروف مقطعه، مانند «طه» و «حم» را روی تخته بنویسید تا بچه‌ها آن را بخوانند.

سپس از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند و حروف مقطعه را از ۱ تا ۶ بخوانند.

توجه دانش‌آموزان را به این نکته جلب کنید که حرف «ع» را به صورت «عَیْن» تلفظ کنند؛ یعنی «ع» را با فته ادا کنند.

تذکر

۱- از توضیحات اضافی درباره‌ی حروف مقطعه بپرهیزید. آنچه که در این قسمت اهمیت دارد، صحیح خواندن این حروف است. در ارزش‌یابی نیز از تعریف و برخی از ویژگی‌های این حروف پرسش نمی‌شود؛ بلکه تنها کافی است دانش‌آموزان این حروف را به طور صحیح با نام الفبایی هرکدام بخوانند.

۲- همان‌طور که می‌دانید از کلاس چهارم، ترجمه‌ی آیات هر درس در زیر آیات نوشته شده است. این امر به منظور آشنایی بیش‌تر دانش‌آموزان با مفاهیم قرآنی و تقویت علاقه‌ی ایشان به یادگیری قرآن کریم است.

ترجمه‌ی آیات برای مطالعه‌ی آزاد است و نیازی نیست که دانش‌آموزان آن‌ها را حفظ کنند. از این‌رو، یادگیری ترجمه‌ی آیات الزامی نیست و عدم یادگیری آن، منجر به کسر نمره در ارزش‌یابی مستمر یا پایانی نمی‌شود.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

الف - پخش قرائت نوار

تمرین اول: قرائت آیات ۱ تا ۵ سوره‌ی بقره را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن شنیدن قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند و همراه نوار بخوانند.

ب - مفاهیم

به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به یادگیری قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی معنای عبارات ساده و کوتاه قرآن، دو تمرین در نظر گرفته شده است. این دو تمرین، در گروه‌های دو یا سه نفره‌ی دانش‌آموزان انجام می‌شود. برای دانش‌آموزان توضیح دهید که می‌توانند معنای صحیح کلمات را با استفاده از آموخته‌های قبلی خود، بهره‌گیری از کلمات آشنا و هم‌خانواده در فارسی و جست‌وجوی کلمه‌ی مورد نظر در آیات درس و ترجمه‌ی مربوط به آن حدس بزنند. در صورت نیاز مراجعه به فهرست کلمات آخر کتاب نیز بلامانع است.

از دانش‌آموزان بخواهید برای یافتن پاسخ هر سؤال، پس از فکر و تلاش شخصی با هم‌گروه خود مشورت کرده و پاسخ خود را در کتاب بنویسند. پس از انجام تمرین توسط گروه‌ها، آن‌گاه هر عبارت همراه با پاسخ آن توسط یک دانش‌آموز خوانده می‌شود و در صورت نیاز، دانش‌آموز دیگری پاسخ داده یا آموزگار دانش‌آموزان را به پاسخ صحیح هدایت می‌کند.

تمرین دوم: به شیوه‌ای که بیان شد دانش‌آموزان معنای صحیح کلمات قرآنی را علامت می‌زنند.

۱- هُدًى :	☐ هدایت	☐ گمراهی
۲- غَيْب :	☐ آشکار	☐ نهان
۳- صَلَاة :	☐ روزه	☐ نماز
۴- رَبِّهِمْ :	☐ پروردگار	☐ پروردگارشان
۵- مُفْلِحُونَ :	☐ افراد باتقوا	☐ افراد رستگار

مناسب است گاهی در بیان معنای برخی کلمات از دانش‌آموزان درباره‌ی کلمات آشنا و هم‌خانواده‌ی آن‌ها پرسش کرد؛ مثلاً از ایشان پرسید آیا کلمات دیگری که با کلمه‌ی «هُدًى» یا «هدایت» هم‌خانواده باشد می‌شناسید؟ ایشان احتمالاً پاسخ خواهند داد «هادی» یا «مهدی». هم‌چنین می‌توان سؤال کرد کلمه‌ی «صَلَاة» را قبلاً کجا شنیده‌اید؟ تا آن‌ها پاسخ دهند: در اذان و اقامه. این گونه پرسش و پاسخ‌ها می‌تواند موجب جذابیت کلاس، فعال‌شدن و گسترش واژگان و زمینه‌ساز قدرت تفکر دانش‌آموزان گردد. شایان ذکر است این گونه پرسش و پاسخ‌ها باید بسیار کوتاه و مناسب با شرایط ذهنی و توان دانش‌آموزان باشد.

تمرین سوم: دانش آموزان ابتدا به صورت انفرادی و سپس با مشورت در گروه، معنای عبارات قرآنی را حدس زده و در کتاب خود می نویسند. آن گاه مانند تمرین قبل، هر عبارت همراه با ترجمه‌ی آن توسط یک دانش آموز خوانده می شود و در صورت نیاز تصحیح می گردد. توجه کنید که دانش آموزان باید در صحیح خواندن عبارات قرآنی دقت کنند و در صورت اشتباه خواندن، به روش صحیح، اشکال آن ها برطرف شود. دانش آموزان باید بیاموزند که هر جا عبارت قرآنی را می خوانند، با دقت و صحیح بخوانند.

آل عمران، ۱۳۶

۱- مَغْفِرَةً مِّن رَّبِّهِمْ

آمرزشی از پروردگارشان.

بقره، ۴۳

۲- وَ أَقِمُوا الصَّلَاةَ

و بخوانید نماز را.

بقره، ۴۳

۳- وَ آتُوا الزَّكَاةَ

و بپردازید زکات را.

یونس، ۵۷

۴- وَ هُدًى وَ رَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

و هدایت و رحمت برای مؤمنان.

تذکر

انجام تمرین های مفاهیم در کلاس الزامی است؛ ولی نباید انتظار داشت که دانش آموزان لزوماً معنای کلمات و عبارات را به خاطر بسپارند. فراگیری این بخش از مطالب، به عنوان فعالیت های آزاد خارج از کلاس در ارزش یابی مستمر آنان منظور می شود؛ ولی عدم یادگیری آن ها نباید نه در ارزش یابی مستمر و نه در ارزش یابی پایانی، منجر به کسر نمره ای از دانش آموزان گردد.

آموزش پیام قرآنی

از یک یا دو دانش آموز می خواهیم پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را برای کلاس بخوانند. آن گاه دانش آموزان به کمک تصویر و توضیحی که در زیر این تصویر آمده است در گروه های دو یا سه نفره با یک دیگر گفت و گو و مشورت کرده، سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی برای کلاس بیان کنند. قابل ذکر است که ویژگی مهم «نور» و «روشنایی» این است که ما به وسیله‌ی آن، راه را از چاه تشخیص می دهیم. قرآن نیز کتاب هدایت خداست که راه درست زندگی را به ما نشان می دهد.

تمرین روخوانی با خط قرآن کامل

همان طور که می‌دانید مهم‌ترین هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی کسب توانایی دانش‌آموزان در خواندن قرآن کریم است. هرچند آیات کتاب درسی، قسمت‌هایی از مصحف شریف است، ولی دانش‌آموزان مصحف کامل را مصداق واقعی قرآن کریم می‌دانند. در پایه‌ی پنجم ابتدایی در کتاب آموزش قرآنی تدابیری اندیشیده شده است تا به تدریج، دانش‌آموزان با قرآن کامل آشنا شوند و بتوانند آیات شریف را از روی آن بخوانند. این فعالیت علاوه بر آن که زمینه‌ساز دست‌یابی به مهم‌ترین هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، فواید دیگری نیز دارد که به اهم آن‌ها اشاره می‌شود:

- ۱- اعتماد به نفس دانش‌آموزان در خواندن قرآن از روی مصحف کامل افزایش می‌یابد.
 - ۲- دانش‌آموزان با خواندن قرآن از روی مصحف کامل، احساس موفقیت کرده و مطمئن می‌شوند که تلاش آن‌ها در دوره‌ی ابتدایی به توانایی خواندن قرآن کامل منجر شده است.
 - ۳- دانش‌آموزان به طور نسبی با تفاوت‌های مهم خط قرآن کامل با خط آیات در کتاب درسی آشنا می‌شوند. این امر به آن‌ها کمک می‌کند تا بتوانند قرآن را از روی مصحف‌های مختلف بهتر بخوانند. برای دست‌یابی به این هدف مهم، دو فعالیت خاص در کتاب آموزش قرآن این پایه‌ی تحصیلی پیش‌بینی شده است. اول، آن که آیات هر درس همراه با آیات دیگری که در یک یا دو صفحه‌ی قرآن کامل آمده، در پایان هر درس آورده شده است. دوم، آن که از درس پنجم به بعد یک درس در میان یک جلسه‌ی آموزش به تمرین خواندن قرآن از روی مصحف کامل اختصاص داده شده است. توضیح چگونگی انجام این فعالیت در درس پنجم به تفصیل خواهد آمد.
- همان‌طور که گفته شد در پایان هر درس، یک یا دو صفحه از قرآن کامل آمده است. از دانش‌آموزان بخواهید که در ضمن انجام تمرین آخر «انس با قرآن در خانه» آیات شریف را از روی این صفحات خوانده و تمرین کنند.

مناسب است در این درس و در صورت لزوم در درس‌های آینده اول، ارزش و پاداش خواندن روزانه‌ی قرآن را برای دانش‌آموزان بیان کنید و دوم برخی تفاوت‌های رسم الخط قرآن کامل با خط آیات در کتاب درسی را برای دانش‌آموزان توضیح دهید. بهتر است برای آمادگی بیش‌تر دانش‌آموزان، یادآور شوند همان‌طور که از خط تحریری با خط کتابی تفاوت‌هایی وجود دارد و یا این که یک حرف به چند گونه نوشته می‌شود^۱، در قرآن کریم نیز گاهی کلمات به چند گونه نوشته می‌شود، ولی همه یکسان تلفظ می‌شوند. برخی از این تفاوت‌ها در صفحه‌ی مربوط در همین درس آمده است.

این موارد را از روی کتاب برای دانش‌آموزان توضیح دهید.

در پایان جلسه‌ی دوم انجام تکالیف «انس با قرآن در خانه» به ویژه تمرین آخر را به دانش‌آموزان متذکر شوید.

۱- برخی از نمونه‌های این تفاوت عبارت‌اند از: سخن ← سخن، مریم ← مریم، بجه‌ها ← بجه‌ها.

جلسه سوم (انس با قرآن در خانه)

تمرین‌های انس با قرآن در خانه که قبلاً توسط دانش‌آموزان انجام شده است، در کلاس بررسی می‌شود. دانش‌آموزانی که تکلیف خود را به خوبی انجام داده‌اند تشویق شده و امتیاز می‌گیرند و دانش‌آموزی که تکلیف را به خوبی انجام نداده است با برخورد و تدبیر مناسب باید متوجه کم‌کاری و اشتباه خود شده و به انجام تکلیف در جلسات بعد ترغیب شود.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه نوار قرائت کند. میزان توانایی دانش‌آموزان را ارزیابی و در دفتر کلاس ثبت کنید.

همان‌طور که ملاحظه می‌کنید در کتاب دانش‌آموز نوشته شده آیات درس را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانند، این فعالیت مربوط به خانه است. بنابراین، نیازی به خواندن ترجمه‌ها در کلاس نیست.

تمرین دوم: از هر دانش‌آموز بخواهید آیات قرآنی این تمرین را با صدای بلند بخواند؛ سپس میزان توانایی دانش‌آموزان را ارزیابی و در دفتر کلاس ثبت کنید. ترجمه‌ی آیات این تمرین نوشته شده است که صرفاً جهت استفاده‌ی آموزگار محترم می‌باشد و نیازی نیست دانش‌آموزان ترجمه‌ی این آیات را بدانند.

۱- ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ
صاد، سوگند به قرآن دارای یاد و پند (پندآموز)

۲- طس تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُبِينٍ * هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ نمل، ۱ و ۲
طا سین، این آیات قرآن و کتاب روشن است * هدایت و بشارت برای مؤمنان

تمرین سوم: در پایان هر درس، برخی از صفحه‌های قرآن کریم متناسب با آیات آن درس آمده است که علاوه بر تقویت مهارت روخوانی در دانش‌آموزان، آنان را بیش از پیش به انجام یک سنت اسلامی، علاقه‌مند می‌سازد. در این تمرین آیات ۱ تا ۱۶ سوره‌ی بقره در پایان درس آمده که از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات را با صدای بلند بخواند و سایرین از روی کتاب خود خط ببرند تا با خط قرآن کامل نیز آشنا شوند. دانش‌آموزان این صفحه‌ی قرآنی را به میزانی که در وقت مقرر کلاس مقدور است تمرین کرده و در کلاس می‌خوانند. این کار، حسن اعتماد به نفس دانش‌آموزان را تقویت کرده و باور می‌کنند که تلاش چندساله‌ی آن‌ها به توانایی خواندن قرآن منجر شده است.

هرچند که انجام تمرین با خط قرآن کامل در محدوده‌ی وقت مقرر کلاس مفید است و دانش‌آموزانی که در خواندن این آیات توانا هستند، تشویق شده و امتیاز می‌گیرند، ولی از کسانی که این توانایی را ندارند، نه در ارزش‌یابی مستمر و نه در ارزش‌یابی پایانی، هیچ نمره‌ای کسر نمی‌شود. در پایان جلسه‌ی سوم، جهت آشنایی دانش‌آموزان با خط قرآن کامل، نکاتی در کتاب درسی آمده است که لازم است توجه آنان را به این نکات جلب نماید.

دانستنی های آموزگار

آنچه در این بخش ارائه می شود، به منظور افزایش دانش و توانایی معلم محترم در آموزش قرآن است. بیان این مطالب برای دانش آموزان ضرورت ندارد و نباید تصور شود که حتماً باید به نوعی این مطالب را برای آن ها بیان کرد. بدیهی است آشنایی با این موضوعات، علاوه بر ارتقای علمی معلمان، بر توفیق ایشان در آموزش قرآن می افزاید و می تواند در پاسخ دادن به برخی از پرسش های احتمالی دانش آموزان نیز مورد استفاده قرار گیرد. اینک درباره ی موضوعات مربوط به درس اول مطالبی چند ارائه می شود.

رسم المصحف و رسم الاملاء چیست؟

همان طور که ملاحظه کرده اید در قرآن کامل، شیوه ی نوشتن برخی از کلمات با شکل آن ها در کتاب آموزش قرآن، تفاوت هایی دارد. به توضیحات مختصری در این باره توجه کنید.

مسلمانان از صدر اسلام، برای نگهداری و محافظت از قرآن، کوشش فراوانی داشته و سعی کرده اند که قرآن کریم را همان طور که از زمان پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به دست آن ها رسیده است، حفظ و نگهداری کنند؛ تا جایی که حتی شیوه ی نوشتن کلمات قرآن را تغییر نداده اند. به این شیوه نوشتن حروف و کلمات قرآن که در طول تاریخ بدون تغییر و ثابت مانده است «رسم المصحف» می گویند و معمولاً قرآن کامل به این شیوه نوشته می شود.

در کتاب آموزش قرآن دانش آموزان، صفحات آخر هر درس که به شیوه ی قرآن کامل می باشد، براساس رسم المصحف نوشته شده است؛ اما در مواردی که برخی از آیات با سوره های قرآن خارج از قرآن کامل می آید، با رسم الخط ساده و متداول که به آن «رسم الاملاء» می گویند، نوشته می شود.

برخی از تفاوت های بین رسم المصحف و رسم الاملاء، در کتاب دانش آموز توضیح داده شده و برخی دیگر به شرح زیر است:

أَدْرُكُ ← أَدْرَاكَ ، ضُحْنُهَا ← ضُحَاهَا
شَيْئًا ← شَيْئًا ، الْأَفِيدَةُ ← الْأَفِيدَةُ
الْآخِرَةَ ← الْآخِرَةَ ، الْقُرْءَان ← الْقُرْآن

از نظر صفحه آرایی نیز قرآن کامل دارای ویژگی هایی است که برخی از آن ها عبارتند از:

۱- جمله ها و آیات پشت سر هم آمده و سطرها پر شده است. از این رو، بسیاری از جمله ها در دو سطر نوشته شده است و مواردی که علامت وقف ندارند، باید مشخص شود تا دانش آموزان بتوانند جمله جمله بخوانند و در محل صحیح توقف کنند.

۲- در برخی موارد، یک بخش در دو سطر نوشته شده است؛ یعنی اول بخش در انتهای سطر اول و آخر بخش در ابتدای سطر دوم قرار گرفته است. از این رو، باید معلم محترم تأکید کند که آخر سطر به اول سطر بعدی

وصل شود، مانند :

۱- الرَّحْمَنِ

..... الرَّحِيمِ

۲- صِرَاطَ

..... الَّذِينَ

۳- وَيُقِيمُونَ

..... الصَّلَاةَ

۳- شماره‌ی آیه در آخر آیه قرار گرفته است. از این رو، معلم محترم باید توضیح دهد که وقتی شماره‌ی آیه اعلام می‌شود، دانش‌آموزان به جای توجه به عبارت بعد از شماره، به موضوع شماره‌ی قبل از آن توجه شود تا اول آیه را تشخیص دهند.

۴- برخی حروف از نظر خوشنویسی، با یک‌دیگر ترکیب شده و به صورت فشرده‌تر نوشته شده و گاهی به شکل کشیده نوشته شده است، همان‌گونه که در تصویر صفحات قرآن کامل در کتاب درسی ملاحظه می‌شود.

درباره‌ی سوره‌ی بقره

این سوره که طولانی‌ترین سوره‌ی قرآن مجید است یک‌جا نازل نشده است، بلکه در فواصل مختلف و با توجه به نیازهای گوناگون جامعه‌ی اسلامی، در مدینه نازل گردیده است. این سوره از نظر اصول اعتقادی اسلام و بسیاری از مسائل عملی (عبادی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی) جامعیت خاصی دارد. برخی از اهم مطالب آن به شرح زیر است:

- ۱- بحث‌هایی پیرامون توحید و شناسایی خدا به خصوص از طریق مطالعه‌ی اسرار آفرینش آمده است.
 - ۲- بخش‌هایی در زمینه‌ی معاد و زندگی پس از مرگ، به خصوص مثال‌های حسّی آن، مانند داستان ابراهیم و زنده شدن مرغ‌ها و داستان عَزْریر.
 - ۳- بحث‌هایی در زمینه‌ی اعجاز قرآن و اهمیت این کتاب آسمانی.
 - ۴- بحث‌هایی بسیار مفصل و طولانی درباره‌ی یهود و منافقان و موضع‌گیری‌های خاص آن‌ها در برابر اسلام و قرآن، و انواع کارشکنی‌های آنان در این رابطه.
 - ۵- بحث‌هایی در زمینه‌ی تاریخ پیامبران بزرگ به خصوص ابراهیم علیه‌السلام و موسی علیه‌السلام.
 - ۶- بحث‌هایی در زمینه‌ی احکام مختلف اسلامی از جمله نماز، روزه، جهاد در راه خدا، حج و تغییر قبله، ازدواج و طلاق، احکام تجارت و دین و قسمت مهمی از احکام ربا و به خصوص بحث‌های فراوانی در زمینه‌ی انفاق در راه خدا، و هم‌چنین مسئله‌ی قصاص و تحریم قسمتی از گوشت‌های حرام و قمار و شراب و بحثی از احکام وصیت و مانند آن.
- نام‌گذاری این سوره به «البقره» به مناسبت وجود داستان گاو بنی‌اسرائیل که شرح آن در آیات ۶۷ تا ۷۳ آمده است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- یُؤْمِنُونَ	☐ ایمان دارند	☐ ایمان دارید
۲- يُقِيمُونَ	☐ برپا می‌دارید (می‌خوانید)	☐ برپا می‌دارند (می‌خوانند)
۳- رَّيْبَ	☐ شک	☐ پنهان
۴- يُتَّفَقُونَ	☐ اتفاق می‌کند	☐ اتفاق می‌کنید
۵- أُنْزِلَ	☐ نازل کرد	☐ نازل شد

ب - این آیات شریف را به کمک آموخته‌های خود، تمرین‌های کار در کلاس و معنای لغات داده شده،

ترجمه کنید.

یوقنون: یقین دارند	هُم: آن‌ها، شان	أُولَئِكَ: آن‌ها، ایشان
تِلْكَ: آن، این	عَلَى: بر	مِنْ: از
مُحْسِنِينَ: نیکوکاران	لِ: برای	

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

... ..

۱- الم

□ اَلِفْ لَامْ مِمْ

۲- تِلْكَ ءَايَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ

□ ... است ... با حکمت (حکمت آموز)

۳- هُدًى وَ رَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ

□ ... و

۴- الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ

□ را و می پردازند ... را

وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

□ و - ...

۵- أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ

□ هستند؛

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

لقمان، ۱ تا ۵

□ و ... همان ... هستند.

غافر، ۵۹

۶- إِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

□ ... قیامت آمدنی است، نیست هیچ ... در آن ولی بیش تر مردم ...

أنفال، ۳

۷- الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ

□ را و از آنچه به آن ها روزی دادیم ...

۱ و ۲- گاهی این گونه ضمیرها برای تأکید می آید؛ در این صورت می توان آن ها را معنا نکرد و یا به گونه ای معنا کرد که تأکید را برساند.

آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی یس

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی یس
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با این پیام که در کارهای خوب به یک دیگر کمک کنیم، نه در کارهای بد
- ۵- توانایی نسبی خواندن آیات سوره ی یس از روی قرآن کامل

روش آموزش

جلسه ی اول

مراحل تدریس این درس به شرح زیر است :

- ۱- پیش خوانی آیات درس: به دانش آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

درس ۲

جلسه ی اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی یس: آیات ۱ تا ۱۱

أَمْرًا يُبَالِغُ مِنْ الْقُسْطِ وَالِاتِّخَاذِ

۱- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲- یس

۳- وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ

سوره یس حکیمه

۴- إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلَيْنَا مِصْرًا مُسْتَقِيمٌ

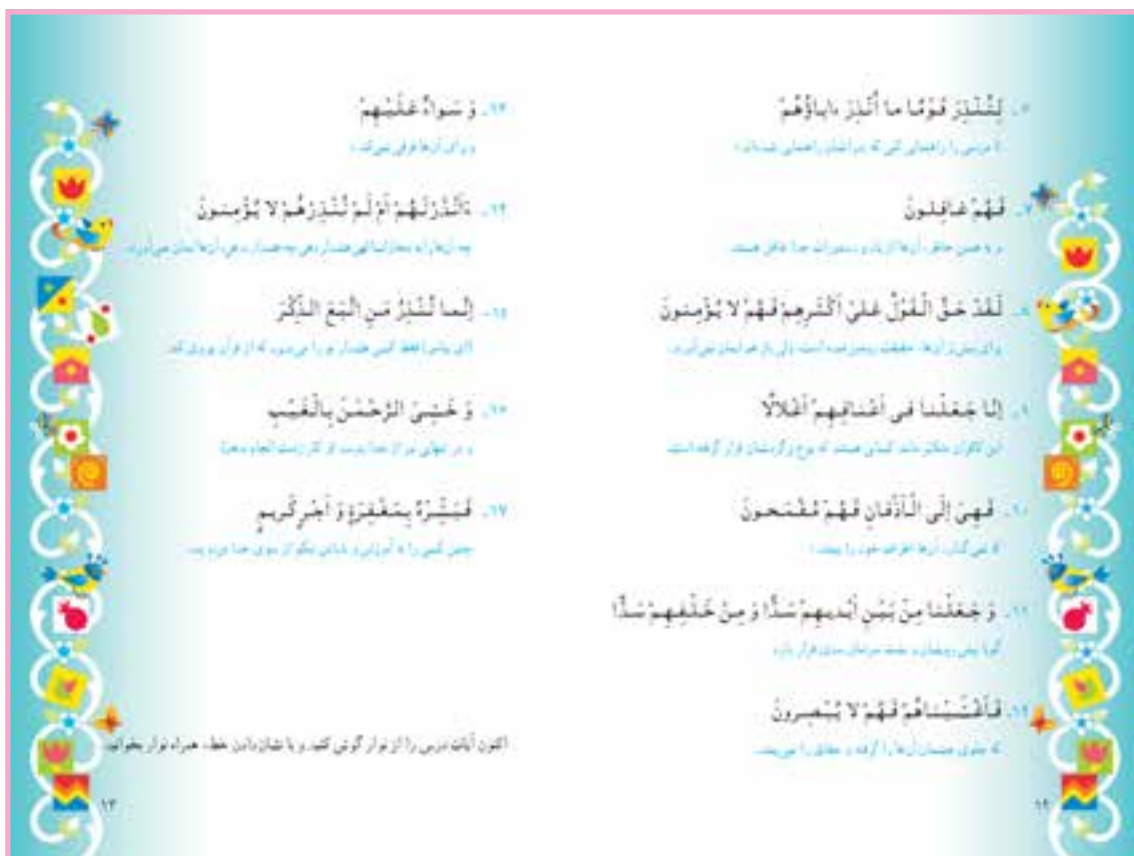
که تو از مفرستگان هستی و بر ما راستی است

۵- تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

این قرآن از سوی خداوند عزیز و مهربان نازل شده است

۶- قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

گو! خداوند یگانه است

۲- روخوانی آیات درس: پیش از آغاز روخوانی، با پرسش از دانش‌آموزان شیوه‌ی خواندن حروف مقطعه یادآوری شود. آن‌گاه هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را می‌خواند و دیگران خط می‌برند و آموزگار بر خط بردن و خواندن آنان نظارت می‌کند. دقت کنید که دانش‌آموزان حروف مقطعه‌ی این درس را صحیح بخوانند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی یس را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید کتاب خود را باز کنند، آن‌گاه هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم همراه با نوار از روی کتاب بخوانند. خط‌بردن دانش‌آموزان از روی کتاب و نظارت آموزگار محترم موجب تقویت خواندن صحیح آیات می‌شود.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و سپس از دیگر دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات را به صورت انفرادی بخوانند. در صورت بروز اشکال به شیوه‌ای که در بخش کلیات و درس قبل توضیح داده شده است رفع اشکال کنید.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی یس را پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن شنیدن قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی درس را در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر از عبارات همراه با ترجمه‌ی آن را یک دانش‌آموز می‌خواند و در صورت نیاز توسط دیگر دانش‌آموزان تصحیح می‌شود. توجه داشته باشید که دانش‌آموزان عبارات قرآنی را با دقت و صحیح بخوانند.

ترجمه‌ی کلمات و عبارات تمرین‌های دوم و سوم به شرح زیر است.

- ۱- صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ : راه راست
- ۲- مُرْسَلِينَ : پیامبران
- ۳- غَافِلُونَ : افراد غافل
- ۴- مَغْفِرَةً : بخشش
- ۵- أَجْرٌ : پاداش

- ۱- هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
این راه راست است. زخرف، ۶۴
- ۲- وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
و سلام بر پیامبران
صافات، ۱۸۱
- ۳- لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ
برای آن‌ها آمرزش و پاداش بزرگ است. حجرات، ۳
- ۴- وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
و خدا دعوت می‌کند به بهشت و آمرزش
بقره، ۲۲۱

کلاس درس

جلسه دوم

تمرین اول - آيات درس را از نو از گوش کنید و با نشان دادن خط، همدار آن بخوانید.

تمرین دوم - با توجه به ترجمه آيات درس، کلمات قرآنی را معنا کنید.

۱- صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ :
۲- مُرْسَلِينَ :
۳- غَافِلُونَ :
۴- مَغْفِرَةً :
۵- أَجْرٌ :

تمرین سوم - معانی عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱- هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ
این است.
۲- وَ سَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ
.....
۳- لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ
.....
۴- وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
.....

۱۴

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش آموز بخواهید ابتدا عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را برای کلاس بخوانند. آن‌گاه دانش آموزان در گروه‌های چند نفره درباره‌ی مفهوم پیام به کمک تصویر کتاب و پرسش‌هایی که در کتاب آمده است با یک‌دیگر گفت‌وگو و مشورت می‌کنند و نظر خود را درباره‌ی همکاری و تعاون و مصادیق آن در خانه، مدرسه و محیط جامعه بیان کنند.

در پایان جلسه‌ی دوم انجام تکلیف «اُنس با قرآن در خانه» به ویژه تمرین آخر آن و ارزش و پاداش خواندن روزانه‌ی قرآن را به دانش آموزان متذکر شوید.

و تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ
در یکی کردن و کارهای خوب به یکدیگر کمک کنید.

و لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ
دری در گزند و کارهای بد همکاری نکنید.

حسین علی‌اکبر

۱- در چه کارهایی با یکدیگر را کمک کنید؟
۲- در چه کارهایی نباید با دیگران همکاری کرد؟
۳- خاطرات خود را در باره‌ی این پیام قرآنی بنویسید و در رنگ آتش‌ورانی بویسمانی خود بچرخانید.

۱۵

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

تمرین‌های انس با قرآن در خانه که قبلاً توسط دانش‌آموزان انجام شده است، در کلاس بررسی می‌شود. دانش‌آموزان کوشا و منظم تشویق شده و تذکرات لازم برای ترغیب سایر دانش‌آموزان بیان می‌شود. آن‌گاه تمرین‌های این بخش از دانش‌آموزان پرسش می‌شود و نتیجه‌ی ارزش‌یابی از توانایی آنان در دفتر کلاس ثبت می‌گردد.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو

سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار بخواند. توانایی دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و نمره‌ی آن‌ها را در دفتر کلاس ثبت کنید. توجه داشته باشید که در کتاب دانش‌آموزان در این تمرین آمده است که عبارات قرآنی درس را همراه با ترجمه بخوانند. این فعالیت مربوط به خانه است؛ در کلاس لزومی به خواندن ترجمه نیست.

تمرین دوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک

عبارت قرآنی این تمرین را با صدای بلند بخوانند. آن‌چه در این تمرین مانند سایر تمرین‌ها اهمیت دارد صحیح خواندن عبارات است. دانش‌آموزی که عبارت را صحیح می‌خواند، امتیاز کامل آن را می‌گیرد؛ اما بهتر است نحوه‌ی اتصال کلمات به یک‌دیگر نیز مورد توجه و تأکید قرار بگیرد. برای بررسی و کنترل بهتر این نوع تمرین‌ها چند راه پیشنهاد می‌شود که می‌توانید با توجه به شرایط کلاس از آن‌ها استفاده کنید:

۱- دانش‌آموزان دو به دو کتابشان را جابه‌جا کنند

و هر یک صحت اتصالات دیگری را کنترل نمایند.

۲- به دانش‌آموزان فرصت دهید تا با تبادل نظر در گروه صحت اتصالات را بررسی کنند.

۳- عبارات قرآنی را از قبل، روی تابلو نوشته و از دانش‌آموزان بخواهید اتصالات را با فلش مشخص کنند

و دیگران صحت تمرین خود را بررسی کنند. (خودارزیابی)

فلش اتصال عبارات و ترجمه‌ی آن‌ها به شرح زیر است. توجه داشته باشید که ترجمه‌ی عبارات برای افزایش آگاهی آموزگاران محترم آمده است و بیان این ترجمه‌ها برای دانش‌آموزان ضرورت ندارد. بدیهی است اگر دانش‌آموزی در این مورد پرسش کرد، سؤال او پاسخ داده می‌شود.

مثال: قَالَ يَا قَوْمِ اَتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

گفت ای قوم من پیروی کنید پیامبران را

۱- وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

و نیست بر ما مگر رساندن روشن پیام

یس، ۱۱

۲- إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ

(ای پیامبر)، فقط کسی هشدار تو را می‌پذیرد که از قرآن پیروی کند.

توبه، ۱۲۰

۳- إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

قطعاً خدا تباه نمی‌کند پاداش نیکوکاران را

بقره، ۲۷۸

۴- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ

ای کسانی که ایمان آورده‌اید، تقوای خدا را پیشه کنید.

الرحمن، ۹

۵- وَاقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

و به پا دارید ترازو (سنجش) را به عدل و از ترازو (سنجش) کم نگذارید.

تمرین سوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۱ تا ۲۷ سوره یس را از روی صفحات پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز، برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم الخط این آیات را مطابق آنچه در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار، برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کنید؛ اما توجه داشته باشید در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن آیات از روی این صفحات کتاب درسی توفیق کافی ندارد، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی او کسر نمی‌شود.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴿١﴾ إِلَهِكَ لَيْسَ الْمُرْسَلُونَ ﴿٢﴾
 عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣﴾ تَنْزِيلَ الْغُرُورِ ﴿٤﴾ إِنْ تَنْزِيلُ قَوْمًا
 مَا أَنْزَلْنَا مِنْهَا قَوْلَهُمْ مِنْهُمْ غُلُوبُونَ ﴿٥﴾ لَقَدْ سَأَلَ الْفُلُوكَ عَلَى
 أَنْصَحَتِهِمْ قَوْلَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٦﴾ إِنْ جَعَلْنَا فِي أَعْيُنِهِمْ أَغْلًا
 قُلْ هِيَ إِلَى الْآخِرَانِ لَهُمْ مَغْشُوعُونَ ﴿٧﴾ وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ
 سَبَاطًا وَبَيْنَ خَلْفِهِمْ سَبَاطًا فَأَعْيَيْنَاهُمْ قَوْلَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٨﴾
 وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أُنذِرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩﴾
 إِذَا مَا تُنذِرُ مِنَ النَّاسِ الْأَكْثَرُ الْإِسْكَارُ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْغَلِيِّ قُلْ لَكُمْ
 يَوْمَ تَنْفِرُوا وَأَجْرٌ كَرِيمٌ ﴿١٠﴾ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ الْفُؤَادُ وَتَكُنْ لَكُمْ
 مَا قُلْتُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ وَكُلُّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُبِينٍ ﴿١١﴾

وَاحْزَبَ لَهُمْ مَثَلًا أَحْصَيْنَا الْقُرْآنَ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ ﴿١٢﴾
 إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اتِّبِيعْ فَصَحَّابَهُمَا قَمَرًا بِشَارِئٍ ﴿١٣﴾
 قَالُوا إِنْ إِلَهُكُمُ مُرْسَلُونَ ﴿١٤﴾ قَالُوا مَا أَنْزَلَ إِلَّا نَحْنُ وَمِثْلَانَا
 وَمَا أَنْزَلَ إِلَّا الرَّحْمَنُ مِنْ قَبْلِ أَنْ أَنْزَلَ إِلَّا الْكَافِرُونَ ﴿١٥﴾ قَالُوا
 رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنْ إِيَّاكُمْ لَمُرْسَلُونَ ﴿١٦﴾ وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ
 الْعَمِيمُ ﴿١٧﴾ قَالُوا إِنْ تَطْفِرْنَا بِكُمْ لَفَنَ تَنْشَهُوهُ لَتَرْجُمُنَاكُمْ
 وَلَيَنْشَقَّنَّكُمْ بِمَا عَذَابُ الْبَاسِ ﴿١٨﴾ قَالُوا طَائِفَتٌ مِنْكُمْ
 آفَنَ تَجْرُلُوهَا لِأَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَ مِنْ أَفْصَا
 الْقَدَابَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَنْقُومِ الْيَهُودُ الْمُرْسَلُونَ ﴿٢٠﴾
 أَتَسْمَعُونَ مَنْ لَا يَسْتَلْزِمُكُمْ آجَرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ ﴿٢١﴾ وَمَا لِي
 لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٢﴾ تَأْتِلُفُ مِنْ دُونِهِ
 مَا لَهُةٌ إِنْ يَرُدَّنِي الرَّحْمَنُ بِغَيْرِ لَأُنْعِنَ عَلَى شَعَائِعِهِمْ شَيْئًا
 وَلَا يُبْذَرُونَ ﴿٢٣﴾ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ مِثْلُي مُبِينٍ ﴿٢٤﴾ أَوَلَمْ تَأْمَنُوا
 بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونَ ﴿٢٥﴾ قَبْلَ أَنْ يَدْخُلَ الْخَلَّةُ قَالَ يَأْتِيَتْ قَوْمٌ
 يَعْلَمُونَ ﴿٢٦﴾ بِمَا فَطَرَنِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمَكْرُمِينَ ﴿٢٧﴾

دانشتنی های آموزگار

درباره ی سوره ی یس

این سوره، سی و ششمین سوره ی قرآن کریم است و ۸۳ آیه دارد. نام این سوره، از آیه ی نخست آن آمده و محتوای این سوره به شرح زیر است.

- ۱- بیان رسالت پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و قرآن مجید و هدف از نزول آن
 - ۲- بیان رسالت سه تن از پیامبران الهی و چگونگی دعوتشان به سوی توحید و مبارزه ی پیگیرشان با شرک
 - ۳- بیان نکات توحیدی و ذکر آیات و نشانه های عظمت پروردگار در عالم هستی
 - ۴- بیان مسائل مربوط به معاد و دلایل گوناگون آن، چگونگی حشر و نشر، سؤال و جواب در قیامت، پایان زندگی دنیوی و مسئله ی بهشت و دوزخ.
- طبق روایات این سوره یکی از با فضیلت ترین سوره های قرآن است (تا آن جا که قلب قرآن نام گرفته است).
برگرفته از فرهنگ اصطلاحات قرآنی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح این کلمات را انتخاب کنید.

۱- آباء	☐ پدران	☐ مادران
۲- أَكْثَر	☐ کم تر	☐ بیش تر
۳- رَحِيم	☐ مهربان	☐ بخشنده
۴- اِتَّبَعَ	☐ پیروی کرد	☐ رهبری کرد
۵- بَشَّرَ	☐ هشدار بده	☐ مرده بده

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود، تمرین های کار در کلاس و معنای لغات داده شده، کامل کنید.

لا : نیست، نه	إِلَهَ : خدا	إِلَّا : جز
هُوَ : او	إِنَّ : قطعاً	ناس : مردم
أَجْرَ : پاداش	مَنْ : کسی که، چه کسی	

- ۱- وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ
☐ و ... به ...
- ۲- إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ
☐ ... ضایع نمی کند ...

حج، ۳۷

توبه، ۱۲۰

۳- لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأَوَّلِينَ

دخان، ۸

□ زنده می‌کند و می‌میراند ... شما و ... پیشین شما

۴- إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

بقره، ۲۴۳

□ صاحب لطف است ولی شکرگزاری نمی‌کنند.

۵- وَالسَّلَامُ عَلَى مَنِ اتَّبَعَ الْهُدَى

طه، ۴۷

□ و

آموزش آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی ق

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی ق
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی آداب شنیدن قرآن کریم
- ۵- توانایی نسبی خواندن آیات سوره ی ق از روی قرآن کامل

روش آموزش

جلسه ی اول

- ۱- پیش خوانی آیات درس: به دانش آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

درس ۳

جلسه ی اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی ق، آیات ۱ تا ۱۱

اَنصُرُوا بِاللّٰهِ وَبِالْحَقِّ الْمُنْتَظَرِ

۱. اَنْصُرُوا اللّٰهَ الْمُنْتَظَرَ الْمُؤْمِنِينَ
۲. ق. وَ الْمُؤْمِنَاتِ الْمُتَحِدَّةِ
۳. يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اَنْجِبُوا اَنْ جَاءَكُمْ مِّنْهُمْ
۴. قَفَالَتِ الْكَافِرُونَ هَذَا نَسِیٌّ
۵. اِذَا مَثَلْنَا وَاَنْشَأْنَا لَهَا
۶. وَاقْلَبْنَا زُجْجًا
۷. لَقَدْ خَلَقْنَا مَا تَنْقَلِبُ الْاَرْضُ مِنْهُمْ

۱۵. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۱۶. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۱۷. قُلْ أَتُحِبُّونَ اللَّهَ أَفَلا تُحِبُّونَ أَنْ يَتَزَكَّى اللَّهُ وَنُفَعَالَهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيسَ كُلَّهَا وَيُزَكِّيَ قُلُوبَكُمْ إِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

۱۸. وَالتَّحْلِيلُ بِالسَّيْفِ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ
فَمَنْ حَلَّهَا بِالسَّيْفِ فَهُوَ حَلٌّ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ

۱۹. وَرَبُّكَ الْغَفُورُ
وَرَبُّكَ الْغَفُورُ

۲۰. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۲۱. كَذَلِكَ الْخُرُوجُ
وَكَذَلِكَ الْخُرُوجُ

۱. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۲. قُلْ أَتُحِبُّونَ اللَّهَ أَفَلا تُحِبُّونَ أَنْ يَتَزَكَّى اللَّهُ وَنُفَعَالَهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيسَ كُلَّهَا وَيُزَكِّيَ قُلُوبَكُمْ إِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

۳. وَالتَّحْلِيلُ بِالسَّيْفِ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ
فَمَنْ حَلَّهَا بِالسَّيْفِ فَهُوَ حَلٌّ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ

۴. وَرَبُّكَ الْغَفُورُ
وَرَبُّكَ الْغَفُورُ

۵. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۶. كَذَلِكَ الْخُرُوجُ
وَكَذَلِكَ الْخُرُوجُ

۱۵. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۱۶. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۱۷. قُلْ أَتُحِبُّونَ اللَّهَ أَفَلا تُحِبُّونَ أَنْ يَتَزَكَّى اللَّهُ وَنُفَعَالَهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيسَ كُلَّهَا وَيُزَكِّيَ قُلُوبَكُمْ إِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

۱۸. وَالتَّحْلِيلُ بِالسَّيْفِ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ
فَمَنْ حَلَّهَا بِالسَّيْفِ فَهُوَ حَلٌّ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ

۱۹. وَرَبُّكَ الْغَفُورُ
وَرَبُّكَ الْغَفُورُ

۲۰. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۲۱. كَذَلِكَ الْخُرُوجُ
وَكَذَلِكَ الْخُرُوجُ

۱. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۲. قُلْ أَتُحِبُّونَ اللَّهَ أَفَلا تُحِبُّونَ أَنْ يَتَزَكَّى اللَّهُ وَنُفَعَالَهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّيسَ كُلَّهَا وَيُزَكِّيَ قُلُوبَكُمْ إِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

۳. وَالتَّحْلِيلُ بِالسَّيْفِ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ
فَمَنْ حَلَّهَا بِالسَّيْفِ فَهُوَ حَلٌّ لَهَا فَتُحْلَقُ لِعَبِيدِ

۴. وَرَبُّكَ الْغَفُورُ
وَرَبُّكَ الْغَفُورُ

۵. وَتَجِدُنَا فِي كُفٍّ عَنِ حَقِّ الْمَوْتِ
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ إِنَّ إِلَهَنَا لَكُنْزٌ خَافِي

۶. كَذَلِكَ الْخُرُوجُ
وَكَذَلِكَ الْخُرُوجُ

۲- روخوانی آیات درس: هر یک از دانش آموزان یک سطر از آیات را می خواند و دیگران خط می برند. آموزگار بر خواندن و خط بردن آنان نظارت می کند. بر صحیح خواندن حروف مقطعه و سایر کلمات و عبارات توجه و تأکید داشته باشید و اشکالات دانش آموزان را به شیوهی مناسب که در بخش کلیات این کتاب و دو درس قبل آمده است، برطرف کنید.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۱ تا ۱۱ سوره ی بقره را از نوار بخش کنید و از دانش آموزان بخواهید هم زمان با قرائت نوار، متن آیات را از روی کتاب خود خط برده، بار اول گوش کنند و بار دوم همراه نوار بخوانند.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش آموزان داوطلب و سپس از دیگر دانش آموزان بخواهید هر کدام، یک سطر از عبارات قرآنی درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار برای کلاس بخوانند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: نوار آیات ۱ تا ۱۱ سوره‌ی ق را پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه، معنای صحیح کلمات قرآنی را در قسمت مربوطه علامت می‌زنند.

۱- سَمَاء:	☐ آسمان	☐ زمین
۲- أَرْض:	☐ آسمان	☐ زمین
۳- عِبَاد:	☐ مؤمنان	☐ بندگان
۴- کَافِرُونَ:	☐ منافقان	☐ کافران
۵- نَخْل:	☐ درخت خرما	☐ درخت انگور
۶- شَيْء:	☐ چیزها	☐ چیز

تمرین سوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی را کامل کرده و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر همراه با ترجمه‌ی آن، توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود. توجه کنید که دانش‌آموزان با دقت و صحیح عبارات قرآنی را بخوانند.

- ۱- وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ
و خدا به هر چیز داناست. بقره، ۲۸۲
- ۲- عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ
چشمه‌ای که می‌نوشند از آن بندگان خدا انسان، ۶
- ۳- أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
آیا نمی‌دانی که خدا می‌داند آن چه در آسمان و زمین
است؟ حج، ۷۰

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش‌آموز بخوانید آیه و ترجمه‌ی پیام را بخوانند، آن‌گاه دانش‌آموزان در گروه‌های چند نفره درباره‌ی مفهوم پیام با یک‌دیگر به گفت‌وگو می‌پردازند و با هم‌فکری اعضای گروه ابتدا به پرسشی که در زیر تصویر پیام آمده پاسخ می‌دهند و هر گروه نظرات خود را در این باره بیان می‌کند.

دلیل لزوم سکوت و گوش دادن به آیات قرآن کریم می‌تواند موارد زیر باشد :

۱- گوش دادن به حرف هر کس، احترام به اوست. قرآن کلام خداست هر وقت آیات را می‌شنویم باید به سخن خدا گوش دهیم.

۲- گوش دادن یا دقت، موجب اندیشه و تفکر در آن کلام می‌شود.

۳- سخن نگفتن و گوش دادن به آیات قرآن، فضا را برای شنیدن دیگران آماده می‌کند.

در پایان این جلسه، انجام تکلیف انس با قرآن در خانه به ویژه آخرین تمرین آن را به دانش‌آموزان گوشزد کنید.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

همان‌طور که قبلاً گفته شد این جلسه، مخصوص پرسش و ارزش‌یابی است. قبل از انجام تمرین‌ها از دانش‌آموزان سؤال کنید این تمرین‌ها را در خانه انجام داده‌اند یا خیر. با پرسش یا هر شیوه‌ی مناسب دیگری انجام فعالیت‌های این جلسه را بررسی کنید. دانش‌آموزان منظم را تشویق نموده و کسانی را که در انجام تکالیف خود کوتاهی می‌کنند به شیوه‌ی مناسب به انجام این کار ترغیب کنید.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار بخواند و دیگران از روی کتاب خط ببرند. توانایی دانش‌آموز ارزیابی شده و امتیاز او در دفتر کلاس ثبت می‌شود.

تمرین دوم: از دانش‌آموزان بخواهید این عبارات قرآنی را بخوانند و به شیوه‌ی مناسبی مانند توصیه‌های پیشنهادی درس قبل، صحت تشخیص حروف ناخوانا را بررسی کنید.

انس با قرآن در خانه

جلسه‌ی سوم

تمرین اول: آیات درس را هر روز به شیوه‌ی آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند شبیه نوار قرائت کنید.

تمرین دوم: این عبارات قرآنی را بخوانید و حروف ناخوانای آن‌ها را تشخیص دهید.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. وَ لَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا

۲. رَسُولًا سَاهِدًا فَلَنتَكُمْ

۳. فَتَنِي بِنَزَائِهِمْ

۴. وَ مَا كُنَّا الْمُفْسِدِينَ

۵. لَقَدْ جَاءَكَ

۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۲۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۳۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۴۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۵۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۶۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۷۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۸۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۱. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۲. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۳. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۴. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۵. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۶. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۷. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۸. فَتَنَّا أَتَمَّ

۹۹. فَتَنَّا أَتَمَّ

۱۰۰. فَتَنَّا أَتَمَّ

حروف ناخوانا و ترجمه‌ی عبارات این تمرین به شرح زیر است :
همان‌طور که قبلاً گفته شد، بیان ترجمه‌ی عبارات برای دانش‌آموزان ضرورتی ندارد.

آل عمران، ۱۳۹

۱- وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا

و سست نشوید و اندوهگین نشوید

مزل، ۱۵

۲- رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ

پیامبری گواه بر شما

ابراهیم، ۶۰

۳- فَتَنِي يَذْكُرُهُمْ

جوانی یاد می‌کرد آن‌ها را

اسراء، ۲۶

۴- وَءَاتِذَا الْقُرْیٰی حَقَّهُ

و بپرداز به خویشاوند حقش را

حجر، ۴۹

۵- نَبِئِیْ عِبَادِی

خبر ده بندگانم را

مؤمنون، ۱

۶- قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ^۱

قطعاً رستگار شدند مؤمنان

نحل، ۳۳

۷- قَالُوا نَحْنُ أَوْلُوا قُوَّةٍ

گفتند : ما صاحبان قدرتیم

تمرین سوم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۱ تا ۱۵ سوره‌ی «ق» را از روی صفحه‌ی پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم‌الخط این آیات را مطابق آنچه که در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کرده، ولی توجه داشته باشید اگر دانش‌آموزی در خواندن آیات از روی این صفحه توفیق کافی نداشت، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی او کسر نمی‌شود.

۱ و ۲- در این دو کلمه پایه‌ی همزه (ی، و) ناخوانا و خود همزه خواناست.

دانشتنی های آموزگار

درباره ی سوره ی قاف

این سوره، پنجاهمین سوره ی قرآن کریم است و ۴۵ آیه دارد. نام آن در آیه ی اوّل آن آمده است. این سوره از مسئله ی معاد و از این که چگونه انسان ها بعد از مردن و پوسیده شدن اجسادشان دوباره زنده می شوند، یاد می کند؛ و نیز با اشاره به انکار، سردرگمی و تعجب کافران از مسئله ی نبوت به سخنان باطل آنان پاسخ می دهد که آیا به آسمان بالای سرشان نگاه نکرده اند که چگونه خدا آن را برافراشته و آراسته است و این که خدا در برابر چشمشان زمین مرده را زنده و درخت خشک را بارور می کند. در ادامه به ذکر وضعیت روز قیامت می پردازد و نهایتاً دستوراتی به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله می دهد.

برگرفته از دانشنامه ی قرآن و قرآن پژوهی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- کَذَّبُوا بِ-	☐ ایمان آوردند	☐ تکذیب کردند
۲- نَزَّلْنَا	☐ فرستادیم	☐ نازل کردیم
۳- ماء	☐ آب	☐ هوا
۴- مُبَارَك	☐ پر برکت	☐ عید
۵- عَبَد	☐ معبود	☐ بنده

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود، تمرین های کار در کلاس و معنای لغات داده

شده، کامل کنید.

نا : ما	الَّذِينَ : کسانی که	خَلَقَ : آفرید	هَذَا : این
أَنْزَلْنَا : نازل کردیم	ه : آن، او، شس	قَالَ : گفت	ی : من
كُلَّ : هر، همه			

- ۱- قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ ☐ قطعاً ضرر کردند ... دیدار ... را
- ۲- إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ ☐ ... خودمان ... قرآن را و ... برای آن نگه دارنده هستیم.
- ۳- وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَاءٍ ☐ و ... جنبنده ای را ...
- ۴- وَهَذَا ذِكْرٌ مُبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ ☐ و ... یادآوری ... است که ... را
- ۵- قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ ☐ ☐ ... هستیم.

۲- إِنِّي = اِن + ی

۱- إِنَّا = اِن + نا

آموزش آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره ی هود

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره ی هود
- ۲- تقویت علاقه به زیبا خواندن این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با این پیام قرآنی که نیک و بد اعمال ما به خود ما باز می گردد.
- ۵- آشنایی با یکی از داستان های قرآن درباره ی حضرت ابراهیم علیه السلام
- ۶- توانایی نسبی خواندن آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره ی هود از روی قرآن کامل

روش آموزش

جلسه ی اول

برای ایجاد انگیزه در این درس، می توانید ابتدا داستان بشارت فرشتگان به حضرت ابراهیم علیه السلام را با

درس ۴

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی هود، آیات ۶۹ تا ۷۳

لَمَوْهٖ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّجَرِ الْأَوَّلِ
يَسْمِعُ اللَّهُ الْمُحْسِنِينَ

۱- وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى
فرشتگان با این بشارت ابراهیم بشارت داد و خبر داد.

۲- قَالُوا اسْلُمْنَا قَالِ سَلَامٌ
و به او سلام کردند. حضرت ابراهیم سلام را بپوش داد.

۳- فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ خَبِيرٍ
و چندی نگذشت که گوسفند را برایشان آورد و پخته کرد.

۴- قُلْنَا زَاكِيًّا تَبْلُغُهُمْ لَا تُعْبِلُ أَيْتَمَ نَجْرَهُمْ
و امر دادیم به پسران به نماز ایستادن می دهند. تعجب کرد.

۵- وَ أَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً
و از آن بترسیدند.

۶- قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أَزِيلُنَا إِلَىٰ قَوْمٍ لَّوِيٍّ
گفتند: ترس نباشد ما تو را از قوم خودمان به سوی قوم لوط فرستادیم.

۷- قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أَزِيلُنَا إِلَىٰ قَوْمٍ لَّوِيٍّ
گفتند: ترس نباشد ما تو را از قوم خودمان به سوی قوم لوط فرستادیم.

۸- وَ أَمْرًا لَهُ: فَايْتَنَّهُ فُجُوعَكُمُ
همین حضرت ابراهیم که ایستاد و در آستان فریادش از خود معذرت خواست.

۹- قَبْلُ بَشَرًا هَٰذَا بِإِسْحَاقَ
و تو نیز بشناس که بشارت فرزند به نام اسحاق می دهیم.

۱۰- وَ مِنْ قُرْبَىٰ إِسْحَاقَ يَحْقُوقُ
و بعد از اسحاق نیز پسرانی به نام یعقوب خواهد داشت.

۱۱- قَالَتْ يَا وَيْلَتَىٰ أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ
همین حضرت ابراهیم گفت: آری و ای آفرین داری فرزند خواهی داشت.

۱۲- وَ هَٰذَا يُعْطَىٰ تَبَخُّؤًا
و خودم نیز بپرورم استیفا.

۱۳- إِنَّ هَٰذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ
این تو چه چیز عجیب است.

۱۴- قَالُوا الْفَجِيسَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ
فرشتگان گفتند: آری از امر خدا تعجب نکنید.

۱۵- رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ غُلَّتْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ
رحمت خداوند بر خانه او و جانشان جمع شد.

۱۶- إِلَهُ خَمِيذٌ عَجِيبٌ
که خداوند خود، جانشینم و اعطای است.

آیات درس را از نو از گوش کنید و با نشان دادن خط همراه نواری بخوانید.

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

استفاده از یکی از روش‌های داستان‌گویی برای دانش‌آموزان تعریف کنید و سپس توجه آنان را به ترجمه‌ی برخی از آیات این سوره که همین داستان را بیان می‌کند جلب کنید. آن‌گاه طی مراحل زیر، تدریس درس را ادامه دهید :

۱- پیش‌خوانی آیات درس: به دانش‌آموزان فرصت کوتاهی بدهید تا درس را آهسته برای خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک یا دو سطر از آیات درس را می‌خواند و دیگران خط می‌برند و آموزگار بر خط‌بردن و خواندن دانش‌آموزان نظارت می‌کند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم همراه نوار بخوانند. شما نیز بر خواندن و خط‌بردن دانش‌آموزان نظارت کنید.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش‌آموزان داوطلب و سپس از دیگر دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی درس را با صدای بلند و حتی‌الامکان شبیه به نوار برای کلاس بخوانند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: قرائت آیات ۶۹ تا ۷۳ سوره‌ی هود را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به قرائت آیات، از روی کتاب خود، خط ببرند و همراه نوار بخوانند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه، معنای صحیح کلمات قرآنی را در کتاب خود بنویسند. آن‌گاه هر کلمه یا ترکیب قرآنی همراه با ترجمه‌ی آن توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود.

۱- بُشْرَى: بشارت، مژده

۲- مَجِيد: با عظمت

۳- أَمْرُ اللَّهِ: کار خدا

۴- رَحْمَةُ اللَّهِ: رحمت خدا

۵- أَهْلَ الْبَيْتِ: خاندان، اهل خانه

تمرین سوم: دانش آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی را کامل کرده و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر همراه با ترجمه‌ی آن، توسط یک دانش‌آموز خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می‌شود. توجه کنید که دانش‌آموزان با دقت و صحیح عبارات قرآنی را بخوانند.

۱- وَ الْقُرْآنَ الْمَجِيدِ

سوگند به قرآن با عظمت

ق، ۱

۲- وَ هُدًى وَ رَحْمَةً وَ بُشْرَى لِّلْمُسْلِمِينَ

و هدایت و رحمت و بشارت برای مسلمانان.

نحل، ۸۹

۳- رَحْمَةُ اللَّهِ وَ بَرَكَاتُهُ عَلَیْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ

رحمت خدا و برکات او بر شما خاندان باد.

هود، ۷۳

آموزش پیام قرآنی

از چند دانش‌آموز بخواهید پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را بخوانند، سپس درباره‌ی شعر و تصویر کتاب با یک‌دیگر بحث و گفت‌وگو کنند و نظرات خود را برای کلاس بیان کنند. پیشنهاد می‌شود برای هر یک از گروه‌ها متناسب با توانمندی آنان فعالیت‌هایی مانند اجرای یک نمایش کوتاه درباره‌ی این پیام قرآنی، پیدا کردن ضرب‌المثل یا شعر مناسب دیگری، کشیدن نقاشی، نوشتن یک خاطره و یا انشا در این مورد در نظر بگیرید؛ و در فرصتی مناسب گروه‌ها کار خود را به کلاس ارائه دهند.

برخی از ضرب‌المثل‌ها یا اشعار در این زمینه به شرح زیر است:

۱- که ایزد در بیابانت دهد باز
که واجب شد طبیعت را مکافات
سوی ما آید ندها را صدا

۱- تو نیکی می‌کن و در دجله انداز

۲- چو بد کردی مشو ایمن ز آفات

۳- این جهان کوه است و فعل ما ندا

۴- از هر دست که بدهی از همان دست می‌گیری

۵- چاه مکن بهر کسی، اول خودت دوم کسی

بیان داستان: همان‌طور که در بخش کلیات بیان شد یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مفاهیم، بیان آن‌ها به

جدا لحظه پدر از دوردی مهربان به خانه، حضرت ابراهیم از اتاق بیرون آمده و به همسرتی می‌گردد: «سارا! با تو در منزل چه داریم؟ باید غذای برای مهربان آماده کنیم. سارا پاسخ می‌دهد: «اگر شما به من کمک کنید، کتاب خوبی از گرسنگان برای مهربان به‌امیر خدا آماده می‌کنم.

حضرت ابراهیم درحالی‌که خورده را برای این کار آماده می‌کند، می‌گوید: «کتاب گرسنگان، آن هم دست پخت سارا! با تو جوریدن دارد.

سارا ظرف غذا را به اتاق می‌برد. حضرت ابراهیم از جا بلند می‌شود، ظرف غذا را از دست همسرتی می‌گیرد و بر سر سفره می‌گذارد: «رو به مهربان می‌کند و می‌گوید: «بسم‌الله! بخور! خدا سرور می‌شود. مهربان چطور نمی‌آید. حضرت ابراهیم درحالی‌که از رفتار آن‌ها تعجب کرده، باز هم تعارف می‌کند: «با رسول‌داریم مهربانی را گرسنگان از خانه روانه کنیم.

یکی از مهربان رو به حضرت ابراهیم می‌کند و می‌گوید: «مگر چنان‌ای پشیر خدا تا فرستادگان خدا داریم و فرستادگان عاری به غذای انسان‌ها دارند، سارا! تو که از غذا انحراف داری، مهربان بگزارنده بود، با این سخنان، ترسش فرو رفته و می‌خندد. آن‌گاه فرستادگان ارائه می‌دهند: «ما امروز برای شما آمده‌ایم، در روزگار تو آوازه گرفته است که پشیری به نام اسحاق و پدر از او نوازی به نام بطرب به شما عطا کنند.

سارا چطور می‌آید و با تعجب می‌گوید: «دیگر از ما گذشته است، من و تو برای چندین نسلن خیلی پریم... ابراهیم که هنوز ساکت است، لب‌هایش کرم به خنده باز می‌شود. فرستادگان رو به سارا می‌کند و می‌گوید: «آیا از قدرت خدا تعجب می‌کنی؟ رحمت و ولایت خدا و عطا آن شما را! فرستادگان با درقه‌ی حضرت ابراهیم و همسرتی از خانه خارج می‌شوند.

چشم‌های سارا از شدتی و امید روی می‌زند و کمک‌توق و گریه‌اش می‌چکد. حضرت ابراهیم به لشکر که بی‌لطف الهی به سجده می‌روند و سارا نیز در پشت سر همسرتی سجده‌ی شکر به جای می‌آورد.

شیوه‌ی داستان است. معمولاً دانش‌آموزان با داستان‌های قرآنی آشنا هستند، از این‌رو شما می‌توانید از آنان بخواهید که داستان را به صورت نمایش برای دوستان خود اجرا کنند و یا می‌توانید به شیوه‌ی جذاب و مناسب دیگری که تشخیص می‌دهید و در توان دارید، داستان را برای دانش‌آموزان تعریف کنید. به خاطر داشته باشید حتماً دانش‌آموزان یک بار داستان را از روی متن کتاب، در کلاس بخوانند.

در پایان این جلسه، یادآوری کنید که تمرین‌های انس با قرآن در خانه انجام شود.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

این جلسه مخصوص پرسش و ارزیابی دانش‌آموزان است. از آن‌جا که ممکن است فرصت ارزیابی از همه‌ی دانش‌آموزان فراهم نشود پیشنهاد می‌شود در هر جلسه‌ی پرسش، تعدادی از دانش‌آموزان ارزیابی شوند. سعی کنید در هر نیم سال، هر دانش‌آموز چند بار ارزیابی شود.

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه نوار بخواند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند. خواندن ترجمه‌ی آیات در کلاس ضرورت ندارد. خواندن ترجمه توسط دانش‌آموزان در خانه کفایت می‌کند.

تمرین دوم: هر سطر از عبارات قرآنی این تمرین، توسط چند دانش‌آموز خوانده می‌شود. توانایی این دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و به آن‌ها نمره دهید. همان‌طور که قبلاً بیان شد صحیح خواندن آیات، کفایت می‌کند؛ اما خوب است به یکی از روش‌هایی که در درس دوم بیان شده است نحوه‌ی انجام اتصالات به وسیله‌ی فلش را بررسی کنید.

اتصالات در این آیات و ترجمه‌ی آن‌ها به شرح زیر است:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 حم * تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

حامیم * فرو فرستادن کتاب (قرآن) از سوی خدای با عزت و حکیم

مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا

خلق نکردیم آسمان‌ها و زمین و آنچه را که بین آن دو است

احقاف، ۱-۳

إِلَّا بِالْحَقِّ وَ أَجَلٍ مُّسَمًّى

مگر به حق و سرآمدی مشخص

تمرین سوم: این تمرین را نیز به شیوه‌ی مناسبی مورد ارزیابی قرار دهید. برای تنوع می‌توانید از یک دانش‌آموز بخواهید یک ترکیب را به حالت غیر وقف، و از دانش‌آموز دیگری بخواهید همان ترکیب را به حالت وقف بخواند.

حالت وقف و ترجمه‌ی ترکیب‌ها به شرح زیر است.

يُتْرَكَ سُدى: بیهوده رها می‌شود؟!

غُلَامًا زَكِيًّا: نوجوانی پاک

مَكَانًا سُوى: جای هموار

غَفورًا رَحِيمًا: آمرزنده‌ی مهربان

عَسَلٍ مُّصَفًّى: عسل خالص

تمرین چهارم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات ۶۳ تا ۸۱ سوره‌ی هود را از روی دو صفحه‌ی پایانی این درس بخوانند. این تمرین را به میزانی که در کلاس وقت دارید انجام دهید و در صورت نیاز، برخی از توضیحات لازم درباره‌ی رسم الخط این آیات را مطابق آن‌چه که در درس اول کتاب دانش‌آموزان آمده است در حد ضرورت و به اختصار برای دانش‌آموزان بیان کنید. دانش‌آموزان موفق را تشویق کنید. توجه داشته باشید آن‌هایی که در خواندن آیات از روی این صفحه توفیق کافی ندارند، هیچ نمره‌ای از ارزش‌یابی مستمر یا پایانی آن‌ها کسر نمی‌شود.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی هود

این سوره، یازدهمین سوره ی قرآن کریم است و ۱۲۳ آیه دارد. نام آن در آیه ی پنجاه و سومش آمده است. محتوای آن عبارت است از :

۱- اشاره به سرگذشت پیامبران پیشین هم چون حضرت نوح، حضرت هود، حضرت صالح، حضرت ابراهیم، حضرت لوط، حضرت موسیٰ علیهم السلام و مبارزات دامنۀ دارشان بر ضدّ شرک و کفر و انحراف و ستمگری که با وجود نفرت کم بر دشمنان بسیار پیروز شدند. این سرگذشت ها هم آرامش خاطر ی برای پیامبر و مؤمنان در برابر انبوه دشمنان بوده و هم درس عبرتی برای مخالفان نیرومندشان.

۲- مبارزه با شرک و بت پرستی و توجه به معاد و صدق دعوت پیامبر و استقامت مؤمنان و تهدید دشمنان. برگرفته از فرهنگ اصطلاحات قرآنی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- رَأَى	☐ دید	☐ می بیند
۲- حَمِيدٌ	☐ با عظمت	☐ مورد ستایش
۳- جَاءَ بِهِ	☐ آورد	☐ آمد
۴- قَالَتْ	☐ گفت	☐ گفتند
۵- قَالُوا	☐ گفتی	☐ گفتند

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

رَبِّ: پروردگار یا، یا أَيُّهَا: ای أَنْتُمْ: شما غَنِی: بی نیاز
قُل: بگو عَالَمِینَ: جهان ها مَعَ: با عِنْدَ: نزد

۱- رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ
☐ ... دلیل آشکار ... را

۲- قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنْتِ لَكِ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ
☐ ... از کجا برای تو می رسد ... ؟ ... آن ... است.

۳- يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ
☐ ... به درگاه ... هستید و ... است که ... است.

۴- قُلْ مَنْ أَنْزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاءَ بِهِ مُوسَىٰ نُورًا وَهُدًى لِلنَّاسِ
☐ ... را که ... را ... (همان که) ... و ... است.

۵- قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ
☐ ... هستیم و ... به سوی ... باز می گردیم.

۱- لِلَّهِ = لَ + اللَّهُ

آموزش آیه ی ۱۷۷ سوره ی بقره

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیه ی ۱۷۷ سوره ی بقره
- ۲- تقویت علاقه به زیبا خواندن این آیه از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی وفای به عهد
- ۵- توانایی خواندن آیات ۱۷۷ تا ۱۸۱ سوره ی بقره از روی قرآن کامل
- ۶- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف (قرآن کامل)

روش آموزش

جلسه ی اول

برای ایجاد انگیزه می‌توانید موضوع تغییر قبله را که در آغاز آیه ی ۱۷۷ سوره ی بقره آمده است، با توجه به

درس ۵

۵- قُلْ يٰٓأَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي آمِنُ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

۶- وَأَنِّى أَمِنُ بِمَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

۷- وَأَنِّى أَمِنُ بِمَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

۸- وَأَنِّى أَمِنُ بِمَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

۹- وَأَنِّى أَمِنُ بِمَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

۱۰- وَأَنِّى أَمِنُ بِمَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

۱۱- وَأَنِّى أَمِنُ بِمَا كُنْتُمْ تُكْفِرُونَ بِلِقَآءِ رَبِّىَ ۚ إِنِّى اتَّقِىَ عَذَابَ النَّارِ ۚ إِنِّى أَرْجُوا رَحْمَةَ رَبِّىَ ۚ

پسند اولی

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی بقره، آیه ی ۱۷۷

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۱- لَقَدْ اَنۡزَلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْکِتٰبَ وَالْحِکْمَ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الَّذِیۡ نَظَرۡتَ فِیۡهِۤ اِلَیۡهِ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۲- وَلَکِنۡ اِلَیۡهِ رَاجِعُ الْاَمْرِ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۳- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۴- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۵- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۶- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۷- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۸- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۹- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۱۰- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

۱۱- وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ وَنَزَّلۡنَاۤ اِلَیۡکَ الْوَحۡیَ ۚ

متن زیر نویس کتاب دانش آموزان برایشان تعریف کنید. آن گاه طی مراحل زیر آیات درس، تدریس و تمرین می شود.

۱- پیش خوانی آیات درس: مانند دروس قبل فرصت کوتاهی به دانش آموزان بدهید تا آیات درس را برای خود آهسته بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش آموز یک یا دو سطر از آیات درس را می خواند و سایر دانش آموزان خط می برند و آموزگار بر خط بردن و خواندن آنان نظارت می کند. پیشنهاد می شود برای ایجاد تنوع در کلاس، هر عبارت درس را یک ردیف از دانش آموزان هم صدا بخوانند و دیگران تکرار کنند. این فعالیت علاوه بر تثبیت آموخته ها موجب نشاط بیش تر دانش آموزان نیز می شود.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیه ۱۷۷ سوره ی بقره را از نوار پخش کنید و از دانش آموزان بخواهید به دستور نوار، عمل کنند و همزمان از روی کتاب خود خط ببرند.

۴- فردخوانی آیات درس: از هر دانش آموز بخواهید یک یا دو سطر از آیات درس را به صورت انفرادی بخواند. چنان چه اشکالی در خواندن دانش آموزان وجود داشت با توجه به آن چه که در بخش کلیات کتاب آمده است، رفع اشکال کنید.

آموزش قاعده ی مدّ: با نوشتن عبارات یا کلماتی مانند **وَلَا الضَّالِّينَ**، **مَعَهُ**، **أُولَئِكَ** روی تخته از دانش آموزان بخواهید آن ها را بخوانند، سپس به علامت «ـ» که روی بعضی از حروف این کلمات آمده اشاره کنید و به دانش آموزان بگویید هرگاه این علامت (ـ) روی صداهای کشیده (آ - ی - و) باشد، آن ها را بیش تر می کشیم؛ سپس هر یک از دانش آموزان یکی از عبارات قرآنی را با رعایت قاعده ی مدّ می خواند.

از دانش آموزان بخواهید در حین تمرین با نوار، سعی کنند مانند قرائت نوار، کلماتی را که علامت مد دارند، با کشش بیش تری بخوانند. ترجمه ی عبارات به کار رفته در این بخش به شرح زیر است:

۱- و نه گمراهان؛

۲- در بهترین شکل و ترکیب؛

۳- دقت کنید به میوه اش هنگامی که میوه دهد.

۴- و همه ی کسانی که با او بودند.

۵- و ایشان رستگاران هستند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول: آیه‌ی ۱۷۷ سوره‌ی بقره را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش دادن به قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند و همراه نوار بخوانند. بهتر است قبل از قرائت کلماتی که دارای مد هستند، نوار را نگه دارید و از دانش‌آموزان بخواهید به کشش حرف دارای مد در قرائت نوار و علامت آن در کتاب درسی توجه کنند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفره پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه، معنای صحیح کلمات قرآنی را در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه از هر گروه یک نفر، یک کلمه را همراه با معنای آن می‌خواند. در صورت نیاز اشکال دانش‌آموزان را در قرائت صحیح کلمات و معنای آن‌ها به روش صحیح برطرف کند.

معنای کلمات به شرح زیر است :

- ۱- بَرّ: نیکی
- ۲- نَبِیِّینَ: پیامبران
- ۳- یَتَامَیْ: یتیمان
- ۴- مَسَکِینَ: نیازمندان
- ۵- صَلاَة: نماز
- ۶- زُكَاة: زکات
- ۷- عَهْد: پیمان
- ۸- مُتَّقُونَ: افراد با تقوا

پیشنهاد می‌شود برای تنوع در انجام تمرین‌های کار در کلاس شیوه‌های زیر را به کار ببرید.

۱- از دانش‌آموزان بخواهید تعدادی مقوای کوچک (در دو رنگ) به اندازه‌ی ۱۰ × ۱۵ سانتی‌متر تهیه کنند و روی مقوای یک رنگ، کلمات قرآنی و روی مقوای رنگ دیگر، معنای کلمات قرآنی تمرین‌های کار در کلاس را بنویسند. سپس کارت‌ها را بین گروه‌های چند نفره در کلاس به گونه‌ای تقسیم کنید که هر جفت کلمه‌ی قرآنی و معنای آن در یک گروه وجود داشته باشد؛ به طور مثال: **صَلاَة**، **نماز**. آن‌گاه با توجه به تعداد کارت‌هایی که به گروه‌ها می‌دهید فرصت مناسبی به آنان بدهید تا کلمات هم معنا را پیدا کنند.

۲- کارت‌های کلمات قرآنی را روی میز کارتان بگذارید و کارت‌های معنای کلمات را بین دانش‌آموزان تقسیم کنید از آنان بخواهید هر کلمه‌ی قرآنی را که نشان می‌دهید، دانش‌آموزی که کارت معنای آن کلمه نزد اوست با صدای بلند کلمه‌ی قرآنی و معنای آن را بخواند. می‌توان گاهی اوقات کارت معنای یک کلمه را نشان داد تا دانش‌آموزان کارت کلمه‌ی قرآنی آن را نشان دهند.

تمرین سوم: از دانش آموزان بخواهید ابتدا به صورت انفرادی سپس با مشورت با اعضای گروه خود، معنای عبارات قرآنی را پیدا کرده و در جاهای خالی بنویسند. آن گاه از هر گروه یک نفر، یک عبارت قرآنی را همراه با ترجمه‌ی آن می‌خواند. از دانش آموزان بخواهید که همیشه عبارات قرآنی را با دقت و صحیح بخوانند. در صورت نیاز اشکالات آن‌ها را در خواندن عبارت یا ترجمه‌ی آن به روش صحیح برطرف کنید.

ترجمه‌ی کامل عبارات به شرح زیر است :

رعد، ۲۰

۱- الَّذِينَ يُوْفُونَ بَعْدَ اللَّهِ

کسانی که وفا می‌کنند به عهد (پیمان) خدا

مائده، ۲

۲- وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَىٰ

و یک‌دیگر را کمک کنید در نیکی و تقوا (یعنی در کارهای خوب به یک‌دیگر کمک کنید).

توبه، ۴۴

۳- يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ

ای پیامبر، مبارزه کن با کافران و منافقان

احزاب، ۵۶

۴- إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ

قطعاً خدا و فرشتگان او درود می‌فرستند بر پیامبر

بقره، ۸۱

۵- وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ

و به پدر و مادر نیکی کنید و به خویشان خود و یتیمان و نیازمندان.

آموزش پیام قرآنی

یک نفر از دانش آموزان پیام و ترجمه‌ی آن را با صدای بلند می‌خواند؛ سپس گروه‌ها درباره‌ی مفهوم پیام با توجه به تصویر و پرسش کتاب و نیز نکاتی که باید قبل از قول دادن به آن‌ها توجه کنند، گفت‌وگو می‌کنند و آن‌گاه نظرات خود و داستان و خاطره‌ای را که به نظرشان رسیده است، برای کلاس تعریف می‌کنند. نکات قابل توجه قبل از قول دادن می‌تواند نکات زیر باشد:

۱- آیا می‌توانم به قول خود عمل کنم؟

۲- آیا قول من برای همکاری در یک کار خوب

است یا نه؟

۳- آیا نیاز نیست در این کار با آموزگار یا پدر و

مادر خود مشورت کنم؟

جلسه‌ی سوم (خواندن از روی قرآن)

همان‌طور که در بخش کلیات کتاب بیان شده است به منظور آشنایی پیش‌تر دانش‌آموزان با قرآن کامل، احساس توانایی و اعتماد به نفس در خواندن آن و تحقق هدف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی، جلسه‌ی سوم (یک زنگ کامل) این درس و نیز درس‌های ۷، ۹، ۱۱، ۱۳ و ۱۵ به آوردن قرآن کامل به کلاس و خواندن از روی آن اختصاص یافته است. توجه داشته باشید تا زمانی که دانش‌آموزان قرآن را از روی مصحف نخوانند و تمرین نکنند، احساس نمی‌کنند که قرآن خواندن را آموخته‌اند. از این‌رو، علاوه بر صفحات قرآنی که در پایان هر درس آمده است، یک زنگ کامل برای آوردن مصحف به کلاس و تمرین از روی آن پیش‌بینی شده است. این فعالیت را جدی بگیرید و به طور کامل انجام دهید؛ حتی اگر در مدرسه قرآن کامل ندارید، دانش‌آموزان را تشویق کنید از خانه قرآن بیاورند.

خواندن قرآن از روی مصحف طی مراحل زیر انجام و تمرین می‌شود:

- ۱- پس از آوردن قرآن کامل، هر میز حداقل یک جلد قرآن در اختیار داشته باشد.
 - ۲- یک صفحه از قرآن کریم را به طور تصادفی باز کنید و از دانش‌آموزان بخواهید آن صفحه را بیاورند.
 - ۳- دانش‌آموزان هر میز با همکاری یک‌دیگر در ظرف چند دقیقه، چند سطر اول آن صفحه را تمرین می‌کنند.
 - ۴- چند نفر از دانش‌آموزان داوطلب، هرکدام یک سطر از آن صفحه را قرائت می‌کنند.
- ضمن بیان موفقیت نسبی دانش‌آموزان و تشویق آن‌ها، در صورت وجود اشکالات زیاد در خواندن، لازم نیست همه‌ی آن‌ها را تذکر داده و برطرف کنید، به تذکر یکی دو مورد اکتفا کرده و از دانش‌آموز دیگری بخواهید که خواندن آیات را ادامه دهد.

در پایان این جلسه، یادآوری کنید که فعالیت‌های انس با قرآن در خانه را انجام دهند.

جلسه‌ی چهارم (انس با قرآن در خانه)

تمرین اول: از هر دانش‌آموز بخواهید تا یک یا دو سطر از آیات درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه نوار بخواند و سایر دانش‌آموزان از روی کتاب خط ببرند. همان‌طور که قبلاً گفته شده است، خواندن ترجمه‌ی آیات در کلاس ضرورت ندارد؛ خواندن ترجمه توسط دانش‌آموزان در خانه کفایت می‌کند.

تمرین دوم: بهتر است قبل از شروع کلاس آیه‌ی شریفه‌ی این تمرین (آیه‌ی ۸۲ سوره‌ی اسراء) را روی تخته بنویسید و از دو دانش‌آموز بخواهید تا هر سطر آن را بخوانند و فلش اتصال را در محل مربوط بگذارند. ترجمه‌ی

آیه به شرح زیر است :

«و نازل می‌کنیم از قرآن آن‌چه را که آن‌ها شفا و رحمت برای مؤمنان است، و (این قرآن) ستمگران را جز زبان نمی‌افزاید.»

تمرین سوم: از هر دانش آموز بخواهید یک سطر از عبارات قرآنی را با رعایت قاعده‌ی مدّ بخواند. ترجمه‌ی عبارات به شرح زیر است:

۱- نیست خدایی جز الله

۲۔ گفتند ایمان آوردیم

۳- پس پاداش داده نمی‌شود جز مانند آن

تمرین چهارم: دانش آموزان آیات ۱۷۷ تا ۱۸۱

سوره‌ی بقره را در خانه تمرین کرده‌اند. از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات را با صدای بلند بخواند و دیگران خط ببرند. در پایین این صفحه‌ی قرآنی درباره‌ی سه کلمه‌ی موجود در آیات توضیحی آمده است، توجه دانش‌آموزان را به صحیح خواندن این سه کلمه جلب کنید. ضمناً موضوع پاورقی سوم در درس هشتم با توضیح و تمرین کامل‌تر آمده است.

دانستنی های آموزگار

درباره ی آیه ی «بِرِّ»

آیه ی ۱۷۷ سوره ی بقره به آیه ی «بِرِّ» مشهور است. این آیه بیان می دارد که نیکوکار واقعی کسی است که به پنج چیز ایمان دارد : ۱- خدا، ۲- روز قیامت، ۳- فرشتگان، ۴- کتاب آسمانی، ۵- پیامبران. و هم چنین ثروت مورد علاقه ی خود را به شش دسته می بخشد : ۱- خویشاوندان، ۲- یتیمان، ۳- بینوایان، ۴- کسانی که در ده سفر پولشان تمام شده، ۵- درخواست کنندگان، ۶- در راه آزاد سازی انسان های دربند مانند بردگان، اسیران و زندانیان. هم چنین نماز می خواند و زکات می دهد و به عهد و پیمان خود وفا می کند و در سه عرصه صبر پیشه می کند. ۱- در حال فقر، ۲- در حال سختی، ۳- به هنگام جنگ. این ها راستگویان و متقیان واقعی اند.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- لَيْسَ	☐ نیست	☐ هست
۲- بِرِّ	☐ نیکی	☐ خشکی
۳- الْيَوْمِ الْآخِرِ	☐ روز قیامت	☐ روز دیگر
۴- مَلَائِكَةٍ	☐ فرستاده شدگان	☐ فرشتگان
۵- عَاتِي	☐ داد، پرداخت	☐ منع کرد، بازداشت
- ب -** ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.
- إِذْ: هنگامی که قُلْنَا: گفتیم فَ: پس ثَوَاب: پاداش
- ما: آن چه، چه چیز، نیست، نه

شوری، ۱۱	۱- لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ
	☐ ☐ ☐ ... مانند ... (هیچ) ...
مائده، ۲	۲- وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى
	☐ و همکاری کنید ... و ...
بقره، ۳۴	۳- وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
	☐ و ... به ... سجده کنید ... سجده کردند ...
آل عمران، ۱۴۸	۴- فَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحُسْنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ
	☐ ... به ... پاداش ... و پاداش نیکوی ... را

۱- فَآتَاهُمُ = فَ + عَاتِي + هُم

آموزش آیات ۱ تا ۱۳ سوره ی الرَّحْمَن

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۱۳ سوره ی الرَّحْمَن
- ۲- علاقه به زیبا خواندن آیات درس از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- توانایی خواندن آیات درس از روی قرآن کامل
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی که خدای مهربان، اولین معلم قرآن است.
- ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی
- ۶- تقویت شوق بیش تر به خواندن قرآن

روش آموزش

این درس، در سه جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اوّل

پس از سلام و احوال پرسی و ایجاد آمادگی، می گوئیم بچه ها خدای مهربان و رسول دلسوز و امین او از ما

درس ۶

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی الزمّن، آیات (۱ تا ۱۳)

أَمْرًا بِأَمْرِهِ مِنَ الْقَضَائِ الْزَّحِيمِ

- ۱- بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
- ۲- أَلَمْ يَخْلُقْ
- ۳- عَلَّمَ الْقُرْآنَ
- ۴- خَلَقَ الْإِنْسَانَ
- ۵- عَلَّمَهُ قَبِيحَ
- ۶- النَّفْسِ وَالْقَمَرِ بِحُسْنِ

- ۷- وَالْجَبِّ وَالْجَهَنَّمَ بِسُجْدَانِ
- ۸- وَالسَّمَاءِ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ
- ۹- أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ
- ۱۰- وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ
- ۱۱- وَلَا تَحْسَبُوا الْمِسْرِينَ
- ۱۲- وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ
- ۱۳- فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكَامِ
- ۱۴- وَالْعَبْدُ لِلْعَبْدِ وَالرَّحْلَانِ
- ۱۵- قَبَائِلَ مَا لَكُمْ وَتَكُنْ لَكُمْ آيَاتٍ

آیات قرآنی درس را از نو گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه نوآر بخوانید.

می‌خواهند که هر قدر می‌توانیم قرآن بخوانیم و هر وقت دیدیم کسی قرآن می‌خواند، ساکت بمانیم و با دقت به آن گوش کنیم تا مورد لطف و رحمت خدا قرار بگیریم. پس از بیان این مقدمه، تدریس طی مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- پیش‌خوانی آیات درس: هر دانش‌آموزی کتاب خود را باز می‌کند و آیات درس را به طور آهسته نزد خودش یک دور می‌خواند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک سطر از آیات درس را می‌خواند و اگر اشتباهی داشت بلافاصله اشتباه او را تصحیح نمی‌کنیم؛ بلکه به او فرصت می‌دهیم تا خود، اشکال خودش را رفع کند. در صورت نیاز برای رفع اشکال از سایر روش‌هایی که قبلاً بیان شده است، استفاده می‌کنیم.

۳- پخش قرائت نوار: آموزگار قرائت آیات درس را از نوار پخش می‌کند و از دانش‌آموزان می‌خواهد تا هر جمله را بار اول گوش کنند و بار دوم، همراه با نوار بخوانند. دانش‌آموزان همراه قرائت نوار، متن آیات را از روی کتاب خود خط می‌برند. به این ترتیب، گوش دانش‌آموز، آیات را می‌شنود، چشم او آیات را می‌بیند و زبان او آیات را تلفظ می‌کند.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش‌آموزانی که آمادگی بیش‌تری دارند، بخواهید که هر کدام یک سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند. دانش‌آموزانی را که ساده و به صورت معمولی می‌خوانند، نیز مورد تشویق قرار دهید.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

پس از سلام و حضور و غیاب و ایجاد شوق یادگیری، درس این جلسه را طی مراحل زیر آموزش می‌دهیم.

کار در کلاس

جلسه‌ی دوم

تمرین اول - آیات درس را از نوار گوش کنید. و با نشان دادن خط، همراه آن بخوانید.

تمرین دوم - با استفاده از ترجمه آیات درس، کلمات قرآنی را جدا کنید.

۱. الشمس :
 ۲. خلق : خلق کرد.
 ۳. خالق :

تمرین سوم - معانی عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱. وَ إِنَّ إِلَهُكُمُ الرَّحْمَنُ
 ۲. وَ هُوَ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ
 ۳. لَقَدْ عَلَّمَ عَلَى النَّبِيِّ
 ۴. وَ هُوَ الَّذِي خَلَقَ النَّبِيُّ وَ الشَّهَادَ وَ الْقَمَرُ
 ۵. وَ هُوَ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ

تمرین چهارم - از چه راه‌هایی می‌توان هر چه پیش‌تر قرآن را آموخت و از آن استفاده کرد تا این باره با دوستان خود گفت و گو کرد.

تمرین اول (بخش قرائت نوار): نوار آیات درس را پخش کنید تا دانش‌آموزان بار اول گوش کنند و بار دوم، همراه نوار بخوانند و از روی کتاب خود خط ببرند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان به گروه‌های دو یا سه نفری تقسیم می‌شوند و آموزش با مشارکت فعال دانش‌آموزان به طریق زیر انجام می‌شود. دانش‌آموزان با تلاش فردی و سپس مشورت با اعضای گروه خود پاسخ مورد نظر را در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه آموزگار از هر گروه می‌پرسد اگر پاسخ صحیح نبود، از گروه دیگر می‌خواهد که به آن پاسخ دهند تا به جواب صحیح برسند.

۱- شَمْسٌ : خورشید

۲- قَمَرٌ : ماه

۳- خَلَقَ : خلق کرد، آفرید

۴- خَالِقٌ : آفریننده

تمرین سوم: دانش‌آموزان به روش تمرین قبل، پاسخ صحیح هر عبارت را در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر گروه یک عبارت قرآنی و ترجمه‌ی آن را می‌خواند. در صورت نیاز گروه‌های دیگر نیز عبارت و ترجمه را می‌خوانند تا با راهنمایی آموزگار اشکال احتمالی برطرف گردد.

۱- وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ

مریم، ۹۰

و قطعاً پروردگار شما خدای بخشنده است.

۲- الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ

علق، ۴

(خدایی) که یاد داد به وسیله‌ی قلم.

۳- قُلِ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ

رعد، ۱۶

بگو: خدا آفریننده‌ی هر چیزی است.

۴- وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَ

الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ

انبیاء، ۳۳

و او خدایی است که آفرید شب و روز و خورشید

و ماه را

تمرین چهارم: برای انجام این تمرین نیز آموزگار به گروه‌ها فرصت می‌دهد تا درباره‌ی سؤال آن فکر کرده و با هم مشورت کنند. آن‌گاه هر گروه با اجازه از آموزگار، نظر خود را بیان می‌کند. پاسخ‌های احتمالی چنین است.

۱- تهیه و گوش دادن به نوار آموزشی در خانه

۲- شرکت در جلسات قرآنی مساجد و هیئت‌ها به‌ویژه

در فصل تابستان

۳- خواندن مستمر قرآن به صورت روزانه

آموزش پیام قرآنی

یک یا دو نفر از دانش‌آموزان پیام قرآنی را همراه با

ترجمه‌ی آن می‌خوانند.

آموزگار از گروه‌ها می‌خواهد با توجه به ترجمه‌ی آیات پیام

قرآنی، معنای سه کلمه‌ی «الرَّحْمَنُ، قرآن و عَلَّمَ» را بنویسند.

آن‌گاه هر دانش‌آموز معنای یک کلمه را می‌خواند و آموزگار آن را تأیید و یا رفع اشکال می‌کند. توجه دانش‌آموزان را به تصویر کتاب جلب کنید و از گروه‌ها بخواهید با یک‌دیگر گفت‌وگو و مشورت کنند و سپس نظر خود را درباره‌ی پیام برای کلاس بیان کنند.

ممکن است دانش‌آموزی مطرح کند، چرا آیات این سوره در مجالس ترحیم خوانده می‌شود؟ آموزگار پاسخ می‌دهد: بلی، کسی که از دنیا می‌رود مردم به دیدن بازماندگانش می‌روند و به آن‌ها تسلیت می‌گویند و از خداوند مهربان هم می‌خواهند که شخص درگذشته را بیامزد و مورد لطف و رحمت خود قرار دهد. این سوره، سوره‌ی رحمت است و با الرَّحْمَن شروع شده است. ضمناً این سوره به عروس قرآن مشهور است و در آن زیبایی‌های آفرینش و بهشت الهی بیش‌تر توصیف شده است.

در پیام قرآنی این درس حدیث بسیار زیبایی نیز از پیامبر اکرم نقل شده است. آموزگار از چند دانش‌آموز می‌خواهد که این حدیث شریف و ترجمه‌ی آن را بخوانند و پس از بحث و گفت‌وگو با یک‌دیگر، نظر خود را درباره‌ی این حدیث برای کلاس بیان کنند.

می‌توان این حدیث را با یکی از پیام‌های قرآنی کتاب پایه‌ی دوم که قسمتی از آیه‌ی ۲۰ سوره‌ی مزمل است، ارتباط داد. فَاقْرَءُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ ؛ هر قدر می‌توانید قرآن بخوانید.

در پایان، از دانش‌آموزان بخواهید «تمرین‌های قسمت انس با قرآن در خانه» را در منزل انجام دهند.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

ابتدا آموزگار تکلیف «انس با قرآن در خانه» را بررسی می‌کند. کسانی که به وظیفه‌ی خود عمل کرده‌اند مورد

تشویق کلامی واقع می‌شوند و آن‌هایی که غفلت کرده‌اند و با دست خالی به مدرسه آمده یا فقط رفع تکلیف کرده‌اند، کافی است که آموزگار با سعه‌ی صدر با آنان برخورد کند.

تمرین اول: از تعدادی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک یا دو سطر از آیات درس را بخواند. توانایی دانش‌آموزان را ارزیابی کرده و نمره‌ی آن‌ها را در دفتر کلاس ثبت می‌کنیم.

همان‌طوری که قبلاً یادآوری شد، خواندن ترجمه‌ی آیات در کلاس لزومی ندارد. خواندن ترجمه‌ی آیات در خانه توسط دانش‌آموزان کفایت می‌کند.

تمرین دوم: آیه‌ی ۲۲ سوره‌ی الرَّحْمَن را که در این تمرین آمده، روی تخته با اعراب بنویسید و از یک دانش‌آموز بخواهید که پای تخته آمده و اتصالات را با فلش مشخص کرده و زیر «واو» ناخواه خط بکشد و دیگران نیز در صورت نیاز تکلیف خود را که قبلاً

جلسه‌ی سوم

تمرین اول: آیات درس را همراه با ترجمه آن بخوانید. سعی کنید با صدا یا بلند صدای خود را فرستاد کنید.

تمرین دوم: آیه‌ی ۲۲ سوره‌ی الرَّحْمَن را بخوانید. اتصالات را با فلش مشخص کنید. و زیر «واو» ناخواه خط بکشید.

يَخْرُجُ مِنْهَا الْوُحُوشُ وَالْأَنْعَامُ

تمرین سوم: هر آیه‌ی ۲۷ سوره‌ی الرَّحْمَن را جداً عرب ناخواه و جود دارد. زو آن‌ها خط بکشید.

و يَسْمَعُ زُجْرَةً زَاجِلَةً وَأَوَّاهًا

تمرین چهارم: آیه‌ی ۲۰ سوره‌ی الرَّحْمَن را از روی تصویر می‌خوانید. بخوانید! سعی کنید صدای خود را فرستاد کنید.

انجام داده‌اند، اصلاح می‌کنند.

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ

خارج می‌شود از هر دو (دریا) مروارید و مرجان

تمرین سوم: آیه‌ی ۲۷ سوره‌ی الرَّحْمَن را که در این تمرین آمده، روی تخته با اعراب بنویسید و از یک دانش‌آموز بخواهید که بیاید و زیر حروف ناخوانای آن خط بکشد:

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ (۴ حرف ناخوانا)

و باقی می‌ماند وجه باشکوه و ارجمند پروردگار تو

تمرین چهارم: از دانش‌آموزان بخواهید که هر یک دو آیه از سوره‌ی الرَّحْمَن را که در دو صفحه‌ی پایانی این درس آمده، حتی الامکان شبیه نوار بخوانند. در صورت نیاز درباره‌ی رسم الخط این دو صفحه برای دانش‌آموزان توضیح دهید. دانش‌آموزانی را که تسلط بر خواندن قرآن دارند تشویق کنید و آن‌هایی که اشکال دارند، ضمن راهنمایی امیدوار و دل‌گرمشان سازید؛ تا جایی که وقت اجازه می‌دهد و فرصت دارید، خواندن را ادامه دهید. همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد دانش‌آموزانی که آیات قرآنی را از صفحات پایانی درس صحیح می‌خوانند تشویق شده و امتیاز مثبت دریافت می‌کنند، ولی از کسانی که توانایی لازم ندارد، هیچ نمره‌ای کسر نمی‌شود.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی الرَّحْمَن

این سوره، پنجاه و پنجمین سوره ی قرآن کریم است، ۷۸ آیه دارد. نام این سوره در آیه ی نخست آن آمده است. این سوره، انواع نعمت هایی را که خداوند برای دو گروه بزرگ از مخلوقات خود یعنی انس و جن آفریده است، بیان می کند. از انسان ها می خواهد در همه چیز عدالت را رعایت کرده، از کم فروشی و خیانت به حقوق مردم اجتناب کنند. در این سوره روز قیامت و بهشت و دوزخ به زیباترین شکل توصیف شده است. شاید به همین جهت باشد که این سوره را عروس قرآن نامیده اند. ویژگی جالب این سوره، تکرار آیه ی «فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ» در طول آن می باشد. این آیه، ۳۱ بار در سوره ی «الرَّحْمَن» آمده است.

برگرفته از دانشنامه ی قرآن و قرآن پژوهی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- فَاكِهَةٌ	☐ میوه	☐ سبزی
۲- عَلَّمَ	☐ یاد گرفت	☐ یاد داد
۳- شَجَر	☐ گل	☐ درخت
۴- نَخْل	☐ درخت خرما	☐ درخت انگور
۵- آلاء	☐ بلاها	☐ نعمت ها

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

نُجُوم: ستارگان	جبال: کوه ها	كَثِير: بسیار	هُمَا، هِما: آن دو
فِي: در	لَعَلَّ: شاید، تا	أَذْكُرُوا: یاد کنید	كُم: شما

- ۱- عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ
☐ (خدا) ... به ... را که او نمی دانست.
 - ۲- فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمانٌ
☐ ... (بهشت) ... و ... و انار موجود است.
 - ۳- فَادْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
☐ ... را تا ... رستگار شوید.
 - ۴- ... وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ
☐ (برای خدا سجده می کنند) ... و ... و ... و جنبنندگان
- و كَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ
☐ و ...

حج، ۱۸

۱- فِيهِمَا = فی + هِما ۲- لَعَلَّكُمْ = لَعَلَّ + كُم

آموزش آیه ی ۲۵۹ سوره ی بقره

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیه ی ۲۵۹ سوره ی بقره
- ۲- علاقه به خواندن زیبای قرآن از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۴- فراهم شدن زمینه ی تقویت ایمان به قیامت و زنده شدن دوباره ی انسان
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درس که «خدا، هر کاری را بخواهد می تواند انجام دهد».
- ۶- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی قرآن کامل

روش آموزش

این درس طی چهار جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

درس ۷

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی بقره، آیه ی ۲۵۹

أَمْحُ الْآيَاتِ الْكُتُبِ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱- أَوْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَزَيَّرُوا

۲- وَفِي خَلْقِهَا غُرُوبَهَا

۳- قَالَ أَلَمْ يَأْتِ الْبَحْرَيْنِ مَاءً مَوْجِيهاً

۴- فَأَمَّا الْآيَةُ مِنَ اللَّهِ فَكَيْفَ تَعْلَمُ

۵- قَالَ كَيْفَ تَعْلَمُ

۶- قَالَ كَيْفَ تَعْلَمُ

۷- قَالَ بَلْ لَيْسَتْ بِآيَةٍ

۸- فَاتَّبَعُوا إِلَىٰ طُعْمَانِكَ وَشَرَابِكَ أَمْ يَتَسَاءَلُونَ

۹- وَاتَّبَعُوا إِلَىٰ حِمَارِكَ

۱۰- وَتَجْعَلَنَّ آيَةً لِتُنذِرَ

۱۱- وَاتَّبَعُوا إِلَىٰ الْعِصْمَةِ كَيْفَ تُنذِرُهَا

۱۲- ثُمَّ لَكُسُوهَا فُتِحَتْ

۱۳- فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ

۱۴- قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

الآيات در این درس را از نوار گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه نوار بخوانید.

جلسه‌ی اوّل

۱- پیش‌خوانی آیات درس: به دانش‌آموزان فرصت بدهید تا یک بار درس را نزد خود مرور کنند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز با توجه به توانایی خود یک سطر از عبارات قرآنی درس را با قرائت یا به صورت ساده می‌خواند و بقیه از روی کتاب خود خط می‌برند.

۳- پخش قرائت نوار: آموزگار نوار آیات درس را پخش می‌کند. دانش‌آموزان بار اوّل گوش می‌کنند و بار دوم سعی می‌کنند شبیه نوار و همراه آن بخوانند. آموزگار در این مرحله توجه دارد که همه از روی کتاب خود خط ببرند و حتماً بخوانند، ولی صدایشان از صدای نوار بلندتر نشود تا همه صدای نوار را به وضوح بشنوند.

۴- فرد خوانی: از دانش‌آموزان داوطلب بخواهید هر کدام یک سطر از عبارات قرآنی درس را حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اوّل (بخش قرائت نوار): نوار قرائت

درس را پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن شنیدن قرائت آیات، از روی کتاب خود خط ببرند و بار دوم، همراه آن بخوانند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان که از قبل به گروه‌های دو یا سه نفری تقسیم شده‌اند؛ ابتدا هرکدام در کتاب خود، معنای صحیح کلمات تمرین دوم را با مداد علامت می‌زنند و بعد با مقایسه با کارهای دیگر اعضای گروه و هم‌فکری و مشورت با آنان در مورد پاسخ صحیح به توافق می‌رسند، آن‌گاه آموزگار از هر گروه می‌خواهد که یک کلمه را همراه با معنای صحیح آن بخواند؛ و در صورت نیاز پاسخ توسط گروه‌های دیگر یا آموزگار اصلاح می‌شود. پاسخ صحیح به شرح زیر است.

قَرْيَةٍ :	باغ	شهر
حِمَار :	الاع	شتر
طَعَام :	غذا	نوشیدنی
شَرَاب :	غذا	نوشیدنی
مَوْت :	زندگی	مرگ
قَدِير :	دانا	توانا

تمرین سوم: این تمرین نیز مانند تمرین دوم، اوّل به صورت فردی و سپس با مشورت در گروه انجام شده و

دانش‌آموزان ترجمه‌ی عبارات را کامل کرده و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه آموزگار از هر گروه می‌خواهد که یک عبارت را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانند. در صورت نیاز، اشکال دانش‌آموزان در قرائت عبارت قرآنی و ترجمه‌ی آن به شیوه‌ای که قبلاً بیان شده است، برطرف می‌شود.

ممتحنه، ۷

۱- وَاللَّهُ قَدِيرٌ

و خداوند تواناست.

ملک، ۲

۲- الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

آن خدایی که آفرید مرگ و زندگی را.

روم، ۵۰

۳- فَلَنْظُرَ إِلَىٰ عِثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ

پس نگاه کن به نتایج رحمت خداوند.

عس، ۲۴

۴- فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ

پس باید دقت کند انسان به غذای خود.

نساء، ۷۵

۵- رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا

پروردگارا، خارج کن ما را از این شهر که مردم آن ظالم هستند.

بیان داستان: آموزگار با توجه به تصویر و متن کتاب و آیه‌ی درس، داستان را به شیوه‌ی قصه‌گویی و به زبان ساده و با صحنه‌سازی و به زبان حال غزیر تعریف می‌کند. بعد از دانش‌آموزان می‌خواهد هر کدام چند سطر از داستان را، یک بار در کلاس از روی کتاب بخوانند.

جلسه سوم (خواندن از روی قرآن)

برای این که دانش آموزان اعتماد به نفس پیدا کنند و این احساس و باور در آن ها ایجاد بشود که با یادگیری کتاب آموزش قرآن خود، توانایی و زمینه ی لازم برای خواندن قرآن کامل برایشان فراهم شده است ؛ با آوردن تعدادی مصحف شریف به کلاس، عملاً توانایی خود را تجربه خواهند کرد.

استفاده از مصحف شریف در یک زنگ کامل طی مراحل زیر انجام می شود :

۱- حداقل به دانش آموزان هر میز یک قرآن بدهید.
۲- یک صفحه از قرآن کریم را به طور تصادفی انتخاب کنید و از دانش آموزان بخواهید آن صفحه را باز کنند.

۳- به دانش آموزان فرصت دهید که آیات آن صفحه را در ظرف چند دقیقه برای یک دیگر مرور کنند.

۴- از دانش آموزان داوطلب بخواهید که هر کدام یک سطر از آن صفحه را قرائت کنند، ضمن تأیید موفقیت نسبی دانش آموزان، آنان را تشویق و ترغیب کنید در خانه هم قرآن بخوانند.

از دانش آموزان بخواهید برای جلسه ی بعد تمرین های «انس با قرآن در خانه» را انجام دهند.

جلسه ی چهارم (انس با قرآن در خانه)

ابتدا آموزگار تکالیف دانش آموزان را کنترل می کند و سپس به انجام تمرین ها می پردازد.

تمرین اول: هر کدام از دانش آموزان یک سطر از درس را با صدای بلند و حتی الامکان شبیه به نوار می خوانند و توانایی آن ها ارزیابی شده و نمره ی هر یک در دفتر کلاس ثبت می شود. همان طور که قبلاً تذکر داده شده است خواندن ترجمه ی آیات، توسط خود دانش آموزان در خانه کفایت می کند و نیازی نیست که ترجمه ی آیات در کلاس خوانده شود.

تمرین دوم: آموزگار عبارت قرآنی این تمرین را با اعراب روی تخته می نویسد و از یک دانش آموز می خواهد

خواندن از روی قرآن

جلسه ی سوم

از نمازخانه یا دفتر مدرسه، به تعداد کافی، قرآن به کلاس بیاورید. با راهنمایی آموزگار، یک صفحه از آن را به طور تصادفی انتخاب کنید. پس از سرین گروهی، چند نظر آیات را بخوانند.

۵۸

انس با قرآن در خانه

جلسه ی چهارم

تمرین اول: آیات درس را همراه با ترجمه ی آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند و شبیه نوار قرائت کنید.

تمرین دوم: این عبارت قرآنی را بخوانید و اصوات را با فلش مشخص کنید.

اَللّٰهُمَّ زَلِّمِ الدِّیْنَ دَاثِمًا
يُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّوْرِ

تمرین سوم: آیات ۲۵۵ و ۲۵۶ سوره ی بقره را از صفحه ی بعد بخوانید و گدازی را که دارای علامت مد (۳) هستند، بنویسید.

.....
.....
.....
.....

تمرین چهارم: آیات ۲۵۵ و ۲۵۶ سوره ی بقره را با صدای بلند و شبیه نوار قرائت کنید.

.....
.....
.....
.....

تمرین پنجم: آیات ۲۵۴ و ۲۵۵ سوره ی بقره را از روی دو صفحه ی بعد بخوانید و سعی کنید شبیه نوار قرائت کنید.

.....
.....
.....
.....

۵۹

که بیاید و اتصالات را با فلش مشخص کند.

اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ ءَامَنُوا

یُخْرِجُهُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ اِلَى النُّورِ

تمرین سوم: آیهی ۲۵۵ سورهی بقره را دانش‌آموزان از روی صفحه‌ی پایان این درس در خانه خوانده‌اند و چهار مورد علامت «-» را باید یافته باشند. آموزگار از چند دانش‌آموز سؤال می‌کند تا آن‌چه یافته و در کتاب خود نوشته‌اند؛ از روی کتاب خود بخوانند. چهار پاسخ صحیح، به ترتیب زیر خواهد بود. در صورت نیاز می‌توانید پاسخ صحیح را روی تخته کلاس بنویسید.

۱- اَللّٰهُ لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ

۲- ... عِنْدَهُ الْاَبْدَانِ

۳- مِنْ عِلْمِهِ

۴- اِلَّا بِمَا شَاءَ

تمرین چهارم: از چند دانش‌آموز پرسش این تمرین را سؤال کنید. همان‌طور که می‌دانید پاسخ صحیح «آیه‌الکرسی» است. یادآوری کنید که در کتاب آموزش قرآن پایه‌ی سوم آیه‌الکرسی را خوانده‌اید و آن، آیه‌ی ۲۵۵ سوره‌ی بقره است، ولی معمولاً دو آیه‌ی بعد از آن نیز همراه آیه‌الکرسی خوانده می‌شود. خوب است دانش‌آموزان را تشویق کنید که این سه آیه را حفظ کنند و هر روز بخوانند.

تمرین پنجم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک یا دو سطر از قرآن کامل را که در دو صفحه‌ی پایانی درس آمده است، بخوانند. بهتر است در جاهایی که علامت وقف دارد وقف کنند. همه‌ی دانش‌آموزان به ویژه آن‌هایی را که آیات را صحیح یا شبیه نوار می‌خوانند، تشویق کنید.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی بقره به دانستنی های درس اول مراجعه کنید.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- الَّذِي	☐ کسی که	☐ کسانی که
۲- أَنْظُرُ	☐ گوش کن	☐ نگاه کن
۳- تَبَيَّنَ	☐ روشن شد	☐ روشن کرد
۴- أَعْلَمُ	☐ می دانم	☐ می دانی
۵- يَوْمَ	☐ شب	☐ روز

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

أَرْسَلَ : فرستاد إِلَيَّ : به قَدْ، لَقَدْ : قطعاً تَعْلَمُونَ : می دانید

۱- مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ	۴- هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ
☐ فرمانروای ... جزا (روز قیامت)	☐ ... است که ... را با ... و ...
۲- فَانْظُرْ إِلَىٰ آثَارِ رَحْمَةِ اللَّهِ	
☐ ...	
۳- قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ	
☐ ... هدایت را ... گمراهی	
۴- قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ^۱	
☐ ... را ...	
۵- هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ	
☐ ... است که ... را با ... و ...	

حمد، ۴

روم، ۵۰

بقره، ۲۵۶

بقره، ۳۰

توبه، ۳۳

۱- لَا تَعْلَمُونَ = لا + تَعْلَمُونَ = نه + می دانید = نمی دانید

آموزش آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره ی حج

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۷۵ تا ۷۸ سوره ی حج
- ۲- علاقه به زیبا خواندن آیات درس از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- توانایی خواندن آیات درس از روی قرآن کامل
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی برپایی نماز برای به یاد خدا بودن
- ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی
- ۶- توانایی نسبی خواندن ترکیب هایی که دارای «ن» کوچک است.

روش آموزش

این درس در سه جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اول

آموزگار می تواند برای آمادگی و ایجاد انگیزه، این درس را این چنین شروع کند. بچه ها دین ما اسلام و کتاب

درس ۸

جلسه ی اول

آیات درس را با فشان در این خط بخوانید.

سوره ی حج، آیات ۷۵ تا ۷۸

أَمُودٌ بِأَلَمٍ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
يَسْمِعُ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الرَّجِيمِ

۱- اللَّهُ يَعْطِفُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ
خدا را می رساند پیام خود از میان فرشتگان و انسان ها افرادی را انتخاب می کند.

۲- إِنْ اللَّهُ سَمِيعٌ عَصِيمٌ
اگر خداوند را شنید و اعوان و قهار از خدا است و شکست ناپذیر.

۳- يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ
چنانچه آید و گذشته ی آنها را می داند.

۴- وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ
و بازگشت همه ی کارها به سوی خداست.

۵- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا
ای کسانی که ایمان آورده اید.

۶- ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاقْبَلُوا زَيْكُمُ
و سر بزنید و سجده کنید و روزگاری را بپذیرد کنید.

۷- وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
و کارهای نیک انجام دهید تا رستگار شوید.

۸- وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ عَقْلٍ جِهَادٍ
و با خداوند بجنگید با عقل و خرد است.

۹- هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جُعِلَ غُلَّتِكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرْجٍ
او شما را برگزید و در دین هیچ سختی و زحمتی و زحمتی برای شما قرار نداده است.

۱۰- بَلَدَ آبَاكُمْ إِبْرَاهِيمَ
شما را در این شهر از ابراهیم برگزید.

۱۱- هُوَ سَخَّرَ لَكُمُ الشَّيْطَانِ مِن قَبْلُ وَفِي هَذَا
او شما را از شیطان و فرشتگان را قبل از این تسلیم نموده است.

۱۲- لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ
و تا آنکه او را شاهد و مراقب شما باشد.

آسمانی ما قرآن است و خداوند مهربان حضرت محمد صلی الله علیه و آله را چون حضرت ابراهیم علیه السلام الگو و سرمشق اخلاق و رفتار ما قرار داده است؛ و از ما خواسته است که قرآن را بخوانیم، بفهمیم و به آن عمل کنیم. هم چنین از حضرت محمد صلی الله علیه و آله پیشوا و مقتدای خود نیز پیروی می‌نماییم تا در اخلاق و رفتار و نحوه‌ی زندگی برای مردم دنیا الگو و نمونه باشیم. پس از بیان این مقدمه، تدریس طی مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- پیش‌خوانی آیات درس: از دانش‌آموزان بخواهید یک بار به‌طور آهسته نزد خود درس را مرور کنند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز، یک سطر از آیات درس را می‌خواند و در صورت نیاز، اشکال آن‌ها همان‌طوری که قبلاً بیان شده است، رفع می‌شود.

۳- پخش قرائت نوار: قرائت آیات درس را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار، عمل کنند.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزان می‌خواهیم آن‌هایی که آمادگی دارند؛ یک سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند. اگر دانش‌آموزی آیات را ساده و به صورت معمولی خواند نیز تشویق می‌شود.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

پس از ایجاد آمادگی لازم، درس را به طریق زیر، آموزش می‌دهیم.

تمرین اول (پخش قرائت نوار): قرائت آیات درس را از نوار پخش می‌کنیم تا بچه‌ها با دقت و توجه مطابق دستور نوار، عمل کنند. دانش‌آموزان هنگام شنیدن و خواندن همراه نوار، آیات درس را از روی کتاب خود نشان می‌دهند و خط می‌برند.

تمرین دوم: عبارت «تُوحِ الْمُرْسَلِينَ» را روی تخته‌ی کلاس بنویسید تا دانش‌آموزان آن را با اشاره‌ی شما بخش‌بخش بخوانند. اتصال «ن» کوچک به «ل» را به آرامی و دقت چند بار تکرار کنید تا دانش‌آموزان این ترکیب را با دقت و صحت به صورت دسته‌جمعی بخوانند. آن‌گاه از چند دانش‌آموز بخواهید که این ترکیب را به صورت انفرادی نیز بخوانند. سپس از دانش‌آموزان بخواهید که به صورت گروهی، خواندن سه ترکیب بعدی را تمرین کند. آن‌گاه از هر گروه بخواهید یکی از ترکیب‌ها را با صدای بلند برای کلاس بخواند. در صورت نیاز می‌توانید این سه ترکیب را نیز روی تخته بنویسید تا دانش‌آموزان ابتدا به صورت دسته‌جمعی و سپس به صورت انفرادی، خواندن آن‌ها را تمرین کنند. اگر اشکالی وجود داشت، آموزگار به شیوه‌های قبلی رفع اشکال، ضمن پرسش از دانش‌آموزان و تمرین و تکرار بیش‌تر، رفع اشکال می‌کند.

آن‌چه دانش‌آموزان درباره‌ی این گونه ترکیب‌ها باید بدانند منحصر به کسب مهارت در صحیح خواندن آن‌ها می‌شود. برای آموزگار در قسمت دانستنی‌های آموزگار این درس، مطالب دیگری نیز بیان شده است؛ برای اطلاع بیش‌تر به آن‌جا مراجعه کنید.

تمرین سوم: از دانش‌آموزان می‌خواهیم هر کدام با تلاش فردی خود به تمرین سوم پاسخ دهند. آن‌گاه پاسخ‌های خود را در گروه با یک‌دیگر مقایسه کنند و بعد با اجازه‌ی آموزگار هر عبارت و ترجمه‌ی کامل آن را بخوانند تا اشکال احتمالی رفع شود. شکل صحیح تمرین سوم به صورت زیر است:

۱- وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ تحریم، ۲

و خداوند سرپرست شماست.

۲- إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ غافر، ۴۴

قطعاً خداوند بینا به بندگانش است.

۳- وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ممتحنه، ۳

و خداوند به آن‌چه انجام می‌دهید بیناست.

آموزش پیام قرآنی

از یک یا دو نفر از دانش‌آموزان می‌خواهیم که پیام قرآنی را با ترجمه‌ی آن بخوانند. آن‌گاه از ایشان می‌خواهیم در گروه‌های خود درباره‌ی این پیام و تصویر آن با یک‌دیگر گفت‌وگو کنند. پس از مشورت با یک‌دیگر نظرشان را درباره‌ی این تصویر می‌پرسیم و آن‌گاه خاطراتمان را از جنگ تحمیلی به‌طور خلاصه برایشان بیان می‌کنیم که چگونه رزمندگان جان بر کف با گرفتن الله‌اکبر به دشمن تاختند و با دفاع مقدس خود در طول هشت سال، نگذاشتند دشمن یک وجب از میهن اسلامی ما را تصاحب کند و در همان جبهه به

صورت فردی و یا جمعی نماز می خوانند و دعا و نیایش به درگاه پروردگار داشتند. بچه ها در ظهر روز عاشورا سربازی سینه ی خود را در مقابل تیر دشمن سپر قرار داد تا امام حسین علیه السلام نماز بخواند. این سرباز به شهادت رسید، ولی امام بهترین دعایی که برای این سرباز کرد، این بود: «خدا تو را از نمازگزاران قرار دهد!»

قرآن از زبان حضرت ابراهیم علیه السلام می گوید:

ابراهیم، ۴۰

رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي

پروردگارا! من و فرزندانم را از نمازگزاران قرار بده!

همه ی این ها نشان از این است که چه قدر نماز اهمیت و ارزش دارد که در هیچ شرایطی نباید ترک شود. مقام معظم رهبری جمله ی زیبایی دارند که می فرمایند: ما همیشه به نماز محتاج هستیم و به هنگام خطر محتاج تر. شاید شما هم دیده باشید که حضرت امام خمینی در لحظات پایانی عمر خود، در حالی که سرم به دست ایشان وصل بود، با تلاش و زحمت نماز خود را ایستاده و کامل می خواندند. این صحنه ی ملکوتی بارها از سیمای جمهوری اسلامی ایران پخش شده است. در پایان از دانش آموزان می خواهیم تمرین «انس با قرآن در خانه» را برای جلسه ی بعد انجام دهند.

جلسه ی سوم (انس با قرآن در خانه)

ابتدا آموزگار تکالیف دانش آموزان را بررسی می کند و بعد به ترتیب زیر، تمرین ها در کلاس انجام می شود.
تمرین اول: از دانش آموزان می خواهیم که هر کدام یک یا دو سطر از آیات درس را بخواند و براساس میزان یادگیری و مهارت در خواندن قرآن در دفتر کلاس برایش نمره می گذاریم.

تمرین دوم: از دانش آموزان بخواهید هر کدام

یکی از این ترکیب ها را که قبلاً فلش اتصال آن را گذاشته اند، بخوانند. مناسب است این ترکیب ها چند بار تکرار و تمرین شود. اتصال این ترکیب ها و ترجمه ی آن ها به شرح زیر است:

نمونه: كَرَمَادَن اِشْتَدَّتْ : (اعمال آن ها) مانند خاکستری است که بوزد (بر آن بادی تند در روزی طوفانی)

ابراهیم، ۱۸

جلسه ی سوم

تمرین اول - آیه تدریس را همراه با ترجمه ی آن بخوانید. سعی کنید با خدا ی بلند همیشه یار توانست کنید.

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را بخوانید و تصانیف را با فلش مشخص کنید.

تَرَجَمَ: تَرْجَمَ: التَّرْجَمَاتُ

- ۱. خِزَانَةُ الْخُسْفَانِ
- ۲. بَرْقَتُهُ الْكَوَاقِبِ
- ۳. خَيْرُ الْفُلَانِ
- ۴. فُتِنَتْ: التَّقَلُّبُ
- ۵. لُتِنَتْ: الْخَلَاةَا

تمرین سوم - آیه ی ۱۸ سوره ی قمر را بخوانید و تصانیف را با فلش مشخص کنید.

وَلَمْ يَرَوْا أَنْ لَنَا عُثْقُ الَّذِينَ اسْتَضِيعُوا فِي الْأَرْضِ
وَلَمْ يَحْضَرُوا أَشْهُةً وَنَجَّاهُمُ الْغَوَاصِينَ

تمرین چهارم - آیت ۷۴ تا آخر سوره ی حج را از صفحه ی ۱۸ بخوانید. سعی کنید همیشه یار توانست کنید.

- ۱- جَزَاءِ الْحُسْنَى: پاداشی نیکوتر کشف، ۸۸
- ۲- بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ: به زینت اختران صافات، ۶
- ۳- خَيْرٌ اَطْمَأَنَّ: (اگر برسد به او) خیری، اطمینان یابد (به آن). حج، ۱۱
- ۴- فِتْنَةً اِنْقَلَبَ: (و اگر برسد به او) فتنه و بلایی، روی گرداند. حج، ۱۱
- ۵- شَيْئًا اِتَّخَذَهَا: (اگر آگاه شد از آیات ما) چیزی را، گرفت آن را (به مسخره) جاثیه، ۹

تمرین سوم: آیه ۵ سوره ی قصص را با اعراب روی تخته می نویسیم و از چهار نفر می خواهیم که به ترتیب، هر کدام یکی از اتصالات را با فلش مشخص کند. فلش اتصالات و ترجمه ی این آیه ی شریفه به شرح زیر است:

و تُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ: و این چنین بر مستضعفان در زمین منت می نهیم.

و نَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً: و ایشان را پیشوایان (مردم) قرار می دهیم.

و نَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ: و ایشان را وارثان (زمین) قرار می دهیم.

تمرین چهارم: از دانش آموزان می خواهیم که هر کدام یک سطر از قرآن پایان این درس را حتی الامکان شبیه نوار بخوانند و تا فرصت باقی است این کار را ادامه دهند.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی حج

این سوره، بیست و دومین سوره ی قرآن کریم است و ۷۸ آیه دارد. نام این سوره در آیه ی ۲۷ آن آمده است. برخی از مطالب این سوره عبارت است از :

- ۱- معاد و دلایل منطقی آن و هشدار مردم غافل از صحنه های قیامت ؛
- ۲- مبارزه با شرک و مشرکان ؛
- ۳- یادآوری سرنوشت قوم نوح، عاد، ابراهیم، لوط، شعیب و موسی علیهم السلام و دعوت به بررسی سرنوشت عبرت انگیز گذشتگان ؛
- ۴- مبارزه با ظالمان و دشمنان مهاجم ؛
- ۵- حج و سابقه ی تاریخی آن از زمان حضرت ابراهیم و مسئله ی قربانی و طواف ؛
- ۶- بر پایی نماز، پرداختن زکات، امر به معروف و نهی از منکر بخشی از اهداف حکومت صالحان ؛
- ۷- وعده ی پیروزی به مؤمنان.

برگرفته از فرهنگ اصطلاحات قرآنی

برخورد دو حرف ساکن^۱

همان طور که ملاحظه کرده اید در تمرین دوم «کار در کلاس» این درس چگونگی خواندن ترکیب هایی که در آن ها نون کوچک (ن) قبل از حرف ساکن با تشدید می آید، تمرین شده است. قابل ذکر است که این نون کوچک، در واقع نون ساکن است که در تنوین وجود دارد. از این رو هرگاه این تنوین به حرف ساکن یا تشدید وصل شود، دو حرف ساکن با هم برخورد می کنند که اصطلاحاً به آن «التقاء ساکَین» می گویند. در این صورت برای تسهیل در خواندن، تنوین به صورت نون مکسور (ن) خوانده می شود.

نوحِ الْمُرْسَلِينَ ← نوحِ الْمُرْسَلِينَ ← نوحِ الْمُرْسَلِينَ
خوب است بدانید که در رسم الخط مصحف های مختلف موارد التقاء ساکَین به یکی از شکل های زیر نوشته شده است :

نوحِ الْمُرْسَلِينَ ، نوحِ الْمُرْسَلِينَ ، نوحِ الْمُرْسَلِينَ
بدیهی است شکل آخر از سه شکل فوق، صحیح تر و در خواندن آسان تر است.

۱- در ادبیات زبان عرب به آن التقاء ساکَین گفته می شود.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- سَمِيعٌ	☐ شنوا	☐ بینا
۲- بَصِيرٌ	☐ شنوا	☐ بینا
۳- يَعْلَمُ	☐ می‌داند	☐ انجام می‌دهد
۴- أُعْبُدُوا	☐ عبادت کردند	☐ عبادت کنید
۵- أَقِيمُوا	☐ به پا دارید	☐ به پا داشتند
۶- ءَاتُوا	☐ بپردازید	☐ پرداختند

ب - ترجمه‌ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته‌های خود کامل کنید.

عَلِيمٌ : دانا	تَعْمَلُونَ : انجام می‌دهید
سَمَاوَاتٍ : آسمان‌ها	أَطِيعُوا : اطاعت کنید

- ۱- إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ
☐ است.
- ۲- إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ
☐ است.
- ۳- إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
☐ و و و
- ۴- وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ
☐ و و و و است.
- ۵- قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ
☐ را نیست برای شما هیچ و و
- ۶- فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ
☐ را و از و و

انفال، ۱۷

بقره، ۱۱۰

نحل، ۷۴

حجرات، ۱۶

هود، ۷۳

مجادله، ۱۳

۱- قَوْمٌ = قَوْمِی = قَوْم + ی : قوم من

آموزش آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره ی انعام

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۹۵ تا ۹۸ سوره ی انعام
- ۲- علاقه به زیبا خواندن آیات درس از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی قرآن کامل
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی که شکر نعمت، باعث افزایش آن می شود.
- ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی

روش آموزش

این درس در چهار جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اول

– بچه ها سلام، حالتان چه طور است؟

درس ۹

سوره ی انعام، آیات ۹۵ تا ۹۸

جلسه ی اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

أَعْرَضَ بَالِغٌ مِنَ الشَّجَرَيْنِ الرَّحِيمِ
بِشَمِّ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. إِنَّ إِلَهَهُ فَاتِلُ الْخَبَرِ وَالشَّوَى
نمود داده و صدای تکرار را می شناسد تا همراه والد و رفیق آشنا

۲. أَخْرِجَ الْخَبْرَ مِنَ الشَّيْبِ
اگر والد را یاد می کند

۳. وَ أَخْرِجَ الشَّيْبَ مِنَ الْخَبَرِ
اگر والد را از جملات خوانده می شناسد

۴. وَ لَكُمْ اللَّهُ فَاتِي لَوَافِكُونَ
چنانچه که چنان صدای داده پس جواب می خواند و بعد از آن دوباره می شناسد

۵. فَاتِلُ الْيَسْبَاحِ
صدای که با هر صبح از زبان می شناسد

۶. وَ جَعَلَ اللَّيْلُ سَكَنًا
و بعد از آن از زبان والدین و شناخت گرفته است

۱. وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ حُسْبَانًا
و خورشید و ماه را حسابی و از میان آن حساب و روز و شب را بداند است

۲. ذَلِكَ لِقَدِيرِ الْغَزِيرِ الْعَلِيمِ
این طایفه حق شناس و پروردگار عزیزی و داناست

۳. وَ هُوَ الَّذِي عَقَلَ لَكُمْ الْجُجُومَ
او همان کسی است که مدارگان را و کواکب در آسمان قرار داده است

۴. يَنْهَضُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ الْبُيُوتِ وَالْبُحَيْرِ
او از تیرهای چنگل و دریا را در به شبگاه آنرا جدا کند

۵. قَدْ قَعَسْنَا الْبَابَ لِقَوْمٍ يَخْلَسُونَ
ما دیده های خود را و این اهل دامن پناه می کشید

۶. وَ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
او همانی است که بعدی شما را از زمین و آسمان جدا آورد

۷. فَتَشْتَلُونَ وَ تَسْتَوْدَعُ
چنان در میان های شما نشاند شکم تان را قرار داد

۸. قَدْ قَعَسْنَا الْبَابَ لِقَوْمٍ يَخْلَسُونَ
ما دیده های خود را به رویتی و از آن شخص فهمیده چنان می کشید

آکنون آیات درس را از نو از گوش کنید و با نشان دادن خط همراه نوار بخوانید.

می‌کنند یا با توجه به هم‌خانواده‌ی آن کلمه، معنای کلمه را حدس می‌زنند و اگر موفق نشدند می‌توانند با مراجعه به ترجمه‌ی آیات درس، معنای کلمه‌ی موردنظر را پیدا کنند. در صورت نیاز می‌توانند به فهرست معنای کلمات آخر کتاب نیز مراجعه کنند.

آموزگار از هر گروه می‌خواهد که هر کدام یک کلمه و معنای آن را بخوانند. در صورت نیاز توسط سایر گروه‌ها معنای مشخص شده تصحیح می‌شود. بهتر است برای توسعه و تثبیت معنای کلمات در ذهن دانش‌آموزان از ایشان بخواهیم اگر هم‌خانواده‌ای برای برخی از کلمات می‌شناسند آن‌ها را بیان کند؛ مانند: کلمه‌ی حیات برای «حَیَّ»، عالم، معلم، علم و ... برای «علیم» و ... معنای صحیح کلمات به شرح زیر است:

۱- حَیَّ:	☐ زنده	☐ مرده
۲- مَیِّت:	☐ زنده	☐ مرده
۳- عَلِیم:	☐ دانا	☐ توانا
۴- نُجُوم:	☐ آسمان‌ها	☐ ستارگان
۵- بَرّ:	☐ خشکی	☐ دریا
۶- بَحْر:	☐ خشکی	☐ دریا

تمرین سوم: مانند روش تمرین دوم از دانش‌آموزان می‌خواهیم که ابتدا به صورت انفرادی، معنای عبارات قرآنی را کامل کرده و درباره‌ی آن با گروه خود مشورت کنند؛ سپس هر عبارت را یک نفر با معنای آن می‌خواند و در نتیجه، تمرین سوم به شکل زیر، کامل خواهد شد.

۱- یَعْلَمُ مَا فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ
خدا می‌داند آن‌چه در خشکی و دریاست.

۲- وَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِیمٌ
و خداوند به آن‌چه انجام می‌دهید داناست.

۳- وَ الشَّمْسُ وَ الْقَمَرُ وَ النُّجُومُ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِی
و خورشید و ماه و ستارگان همه به فرمان خدا هستند.

۴- وَ هُوَ الَّذِی جَعَلَ لَكُمُ النُّجُومَ
و او کسی است که قرار داد برای شما ستارگان را

۵- لَتَهْتَدُوا بِهَا فِی ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ
تا به وسیله‌ی آن‌ها در تاریکی‌های خشکی و دریا راه را پیدا کنید.

آموزش پیام قرآنی

از یکی از دانش‌آموزان بخواهید که عبارت پیام قرآنی را با ترجمه‌ی آن بخواند. توجه دانش‌آموزان را به تصویر کتاب جلب کنید و از هر گروه بخواهید که با دوستان گروه خود مشورت کنند. آن‌گاه هر گروه نظرات و تجربیات خود را درباره‌ی این پیام و نعمت‌های خداوند، برای کلاس بیان می‌کنند.

می‌توان برای تکمیل توضیحات مربوط به این پیام از دانش‌آموزان پرسید که ما در برابر خدمات پدر و مادر خود، معلم و دیگران چه وظیفه‌ای داریم؟ وظیفه‌ی ما در برابر نعمت‌های بی‌شمار خداوند چیست؟ چگونه می‌توانیم از خداوند تشکر کنیم. در پایان می‌گوییم خداوند قدرشناس است و بنده‌ی حق‌شناس و شاکرش را دوست دارد.

جلسه‌ی سوم (خواندن از روی قرآن)

در این درس نیز مانند درس هفتم، یک جلسه برای تمرین از روی قرآن کامل اختصاص داده شده است. این گونه جلسات خیلی مهم است؛ زیرا دانش‌آموزان عملاً توانایی خود را در خواندن قرآن کامل احساس کرده و اعتماد به نفس بیش‌تری پیدا می‌کنند. این جلسات را جدی بگیرید، از قبل، لوازم کار را آماده کرده و فعالیت‌ها را به‌طور کامل اجرا کنید. برای تنوع و جذابیت بیش‌تر در این درس، برای شما پیشنهاد جدیدی داریم که به شرح زیر تقدیم می‌شود.

۱- نوار قرائت آیات این درس را از قبل آماده کنید.

۲- از دانش‌آموزان بخواهید سوره‌ی انعام (جزء هفتم، سوره‌ی ششم) آیه‌ی ۹۵ را از روی قرآن‌هایی که در اختیار دارند پیدا کنند، در اغلب قرآن‌ها آیات این درس در صفحه‌ی ۱۴۰ آمده است.

۳- به دانش‌آموزان بگویید در این جلسه می‌خواهیم ضمن شنیدن قرائت آیات از نوار، این آیات را از روی قرآن کامل نشان داده و خط ببرید. آن‌گاه قرائت آیات را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید ضمن شنیدن نوار و عمل به دستورات آن، آیات را از روی قرآن کامل نشان داده و خط ببرند.

اینک پس از انجام فعالیت فوق، مانند درس‌های پنجم و هفتم، یک صفحه از قرآن را به‌طور تصادفی باز

کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که آن صفحه را بیاورند. دانش‌آموزان آیات آن صفحه را به صورت گروهی و با صدای آرام طی چند دقیقه پیش خود مرور می‌کنند و سپس هر گروه یک یا دو سطر از آیات را با صدای بلند برای کلاس می‌خواند.

دانش‌آموزان را تشویق کرده و به روش‌های یاد شده، در صورت نیاز، برخی از اشتباهات آن‌ها را تصحیح کنید. بهتر است خواندن آیات از دانش‌آموزان داوطلب شروع شود.

اگر میان کلمات این صفحه با کلمات نوشته شده در کتاب درسی در رسم الخط تفاوت وجود داشت، آن را برای دانش‌آموزان توضیح دهید.

موفقیت نسبی دانش‌آموزان را تأیید نمایید و آنان را تشویق و ترغیب کنید تا در خانه نیز قرآن بخوانند. این کار هم آن‌ها را با قرآن مأنوس می‌کند و هم موجب افزایش مهارت آن‌ها در خواندن قرآن می‌شود. به دانش‌آموزان بگویید: «کار نیکو کردن از پر کردن است.»

خود شما هم احساس خواهید کرد که کارتان با ثمر بوده و نتیجه داده است.

گریه‌ی شام و سحر، شکر که ضایع نگشت قطره‌ی باران ما، گوهر یک دانه شد

از دانش‌آموزان بخواهید برای جلسه‌ی بعد، تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» را انجام دهند.

جلسه‌ی چهارم (انس با قرآن در خانه)

آموزگار پس از سلام و احوال‌پرسی و ایجاد آمادگی، تکالیف انس با قرآن در خانه را بررسی می‌کند. کسانی

که تکالیف محوله را انجام داده، مورد تحسین و تقدیر واقع می‌شوند و آن‌هایی که در انجام وظیفه‌ی خود کوتاهی کرده‌اند می‌گوییم: به نظر شما کدام راه را انتخاب کنیم بهتر است؛ وظیفه‌ی خود را خوب انجام دهیم. آبرومند و سربلند باشیم و یا تنبلی کنیم و کار امروز را به فردا بیندازیم و بعد پشیمان شویم و سرافکننده گردیم! خجالت بکشیم و عذرخواهی کنیم!

تمرین اول: از تعدادی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک یا دو سطر از آیات درس را بخواند و براساس سطح توانایی و مهارت در خواندن، کارشان را ارزیابی کرده و در دفتر کلاس، نمره‌ای برایشان ثبت می‌کنیم.

تمرین دوم: حروف مقطعه‌ی شماره‌های ۱ تا ۳ را زیر هم روی تخته‌ی کلاس می‌نویسیم و از سه دانش‌آموز می‌خواهیم که به پای تخته بیایند و هر کدام از آن‌ها را ابتدا بخوانند و سپس نام الفبایی تک تک حروف را مقابل هر یک بنویسند. پس از رفع اشکال و

اصلاحات احتمالی، پاسخ هر یک به صورت زیر در خواهد آمد.

۱- الر: الف، لام، را

۲- عسق: عین، سین، قاف

۳- المص: الف، لام، میم، صاد

تمرین سوم: از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام یک یا دو سطر از قرآن کامل پایان درس را بخوانند و در جاهایی که علائم وقف (ز، ج، ط) وجود دارد، وقف کنید. همه‌ی دانش‌آموزان به ویژه آن‌هایی را که صحیح و شبیه نوار می‌خوانند تقدیر و تحسین کنید.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی انعام

این سوره، ششمین سوره ی قرآن کریم است و ۱۶۵ آیه دارد. نام آن، در آیه ی ۱۳۶ آمده است. این سوره یکی از سوره های طولانی قرآن است و کمی بیش از یک جزء قرآن را شامل می شود. برخی از مطالب سوره عبارت اند از: نهی از شرک به خدا، مسئله ی وحی، نبوت و رسالت، مسئله ی معاد و حشر و نشر، داستان حضرت ابراهیم علیه السلام، نهی از فرزندکشی (از ترس فقر)، احسان به والدین، نهی از خوردن مال یتیم، تشویق به احسان نسبت به یتیمان، پیروی از راه راست، رعایت عدالت، وفای به عهد، انصاف در توزین کالا و پیمان و برخی از احکام مربوط به استفاده از چارپایان حلال گوشت

برگرفته از دانشنامه ی قرآن و قرآن پژوهی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- حَیّ	☐ زنده	☐ مرده
۲- جَعَلَ	☐ قرار دادند، گذاشتند	☐ قرار داد، گذاشت
۳- ظُلُمَاتٍ	☐ تاریکی ها	☐ روشنایی ها
۴- يَعْلَمُونَ	☐ می دانند	☐ انجام می دهند
۵- بَرّ	☐ خشکی	☐ دریا
۶- بَحْر	☐ خشکی	☐ دریا

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

حَمْدٌ : ستایش وَلَیْ : سرپرست ءَامَنُوا : ایمان آوردند يُخْرِجُ : خارج می کند
هَلْ : آیا کَيْفَ : چگونه

۱- اَللّٰهُ لَا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

☐ ... که ... و پاینده است.

۲- الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضَ

☐ ... است که ... و ... را

انعام، ۱

وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ

☐ و ... و ... را

۱- بهتر است در برخی از جملات کلمه ی «اللّٰه» به همان صورت «الله» که اسم خاص خدای یکتاست، ترجمه شود.

بقره، ۲۵۷

۳- اَللّٰهُ وَلِیُّ الَّذِیْنَ ءَامَنُوا یُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمَاتِ اِلَی النُّوْرِ

□ ... است که ...، ... را ...

زمر، ۹

۴- قُلْ هَلْ یَسْتَوِی الَّذِیْنَ یَعْلَمُونَ وَ الَّذِیْنَ لَا یَعْلَمُونَ

□ ... مساوی هستند ... و ...؟! ...

أنعام، ۵۹

۵- وَ عِنْدَهُ مَفَاتِیْحُ الْغَیْبِ لَا یَعْلَمُهَا اِلَّا هُوَ وَ یَعْلَمُ مَا فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ

□ و ... کلیدهای ... است ... آن را ... و ... و ... است.

آموزش آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵ سوره ی انعام

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵ سوره ی انعام
- ۲- علاقه به زیبا خواندن آیات درس از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- توانایی خواندن آیات درس از روی قرآن کامل
- ۴- آشنایی با پیام قرآنی فرمان خدا درباره ی عدل و احسان
- ۵- آشنایی با معنای برخی کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی

روش آموزش

این درس در سه جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

درس ۱۰

جلسه اول

آیات درس را با تکرار دادن حفظ بخوانند.

سوره ی انعام، آیات ۱۶۰ تا ۱۶۵

اعوذ بالله من الشیطان الرجیم
بسم الله الرحمن الرحیم

۱- مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَثْمَانِهَا
هر کس کار نیک انجام دهد، ده بار آن ثوابی دارد.

۲- وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا يَمْلِكُهَا
و هر کس کار بدی انجام دهد، فقط به همان اندازه مجازات می شود.

۳- وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ
و از این بیگانه نخواهند بود.

۴- قُلْ إِنَّمَا عِدَّتِي رَبِّي إِنِّي بِحِسَابٍ مُّتَقَدِّمٍ
بگو: من را که در روز قیامت حساب کند، خداست.

۵- دِينًا قِسَمًا بَيْنَهُ إِتْرَاهِيمَ خَنِيئًا
به این استوار که همان است بطوریکه ابراهیم با تقاربت می باشد.

۶- وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ
و او از مشرکان نبود.

۷- قُلْ إِنْ صَلَّيْتُ وَاسْتَمَنْتُ وَنَحَّيْتُ وَتَمَسَّنْتُ
بگو: اگر من نماز کنم، ایستاده و زانو بزنم و دست بزنم.

۸- إِلَهُ رَبِّ الْعَالَمِينَ
خداوند خداوند که در روز قیامت پادشاه است.

۹- لَا تَسْئَلْ لَهُ
او هیچ نیکی و خدایی ندارد.

۱۰- وَ بِذَلِكَ أُمِرْتُ
و من وظیفه دارم که بگویی اینست.

۱۱- وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ
و من اولین کسی هستم که مطیع و تسلیم بشوم خدا هستم.

۱۲- قُلْ أَغْنَى اللَّهُ الْغَنَى زُلْمًا
بگو: آنکه خداوند را در روز قیامت بیگاری نیستند.

۱۳- وَ هُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ
او هر چیزی که در روز قیامت همه چیز است.

۱۴- وَلَا تَكْتُمُ كُنْ تَكْفِي إِلَّا غَلَبَهَا
و هر کس که در روز قیامت غلبه می کند، او برتر است.

۱۵- وَلَا تَنْزِلُ وَأَنْزِلُ وَأَزْزَلُ وَأَزْزَلُ
و هیچ کس که در روز قیامت برتر از او نیست.

جلسه‌ی اول

پس از ایجاد آمادگی برای شروع درس، تدریس طی مراحل زیر انجام می‌شود:

۱- پیش‌خوانی آیات درس: به دانش‌آموزان کلاس فرصت دهید تا یک بار، آیات درس را به آرامی پیش خود بخوانند.

۲- روخوانی آیات درس: از هر یک از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از آیات درس را بخواند و اگر دانش‌آموزی کلمه‌ای را اشتباه خواند و یا اعراب را دقیق رعایت نکرد؛ بلافاصله غلطش را نگیرید؛ بلکه از او بخواهید دوباره با دقت بخواند و اشکال خویش را رفع نماید؛ یا برای رفع اشکال در سایر روش‌هایی که قبلاً بیان شده استفاده کنید.

۳- پخش قرائت نوار: قرائت درس را از نوار پخش کنید و از دانش‌آموزان بخواهید مطابق دستور نوار عمل کنند.

۴- فردخوانی آیات درس: از دانش‌آموزانی که آمادگی بیش‌تری دارند بخواهید که هر کدام یک سطر از آیات درس را حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

پس از ایجاد آمادگی برای شروع درس، تدریس را طی مراحل زیر انجام دهید.

تمرین اول (پخش قرائت نوار): قرائت آیات را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن گوش کردن، از

روی کتاب خط ببرند و سعی کنند حتی الامکان شبیه نوار بخوانند.

تمرین دوم: دانش آموزان به گروه‌های دو یا سه نفری (تعداد دانش آموزان یک میز) قبلاً تقسیم شده‌اند. گروه‌ها این تمرین را در سه مرحله انجام می‌دهند. در مرحله‌ی اول هر دانش آموز سعی می‌کند خود به تنهایی پاسخ صحیح را بیابد، در مرحله‌ی بعد با دوستان گروه خود درباره‌ی معنای هر یک از کلمه‌ها بحث و گفت‌وگو کرده و پاسخ‌ها را با یک‌دیگر مقایسه می‌کنند. سپس آموزگار می‌خواهد که هر گروه، یک کلمه را همراه با معنای آن بخوانند. احياناً اگر اشکالی وجود داشت، گروه‌های دیگر، آن را برطرف می‌کنند. در صورت نیاز، آموزگار با راهنمایی غیرمستقیم یا مستقیم خود، دانش آموزان را به پاسخ صحیح هدایت می‌کند.

می‌توانید برای توضیح بیش‌تر کلمات این تمرین پرسش و پاسخ‌های زیر را با دانش آموزان انجام دهید.

۱- برای کلمه‌ی «حَسَنَة» چه کلمات

هم خانواده‌ای می‌شناسید؟ حَسَن، محسن، احسان، حسین، تحسین، حَسَنات، أَحَسَنَت

۲- دو کلمه‌ی «رَبِّي» و «رَبِّكَ» را با هم مقایسه کنید؟ چه چیزی در آن دو مشترک است؟ رَبّ؛ این کلمه به چه معناست؟ پروردگار

پاسخ صحیح این تمرین به شرح زیر است:

۱- حَسَنَة :	☐ کار خوب	☐ کار بد
۲- سَيِّئَة :	☐ کار خوب	☐ کار بد
۳- رَبِّي :	☐ پروردگار من	☐ پروردگار تو
۴- رَبِّكَ :	☐ پروردگار من	☐ پروردگار تو
۵- غَفُور :	☐ مهربان	☐ آمرزنده
۶- رَحِيم :	☐ مهربان	☐ آمرزنده

تمرین سوم: دانش آموزان به روش تمرین قبل، معنای صحیح هر یک از عبارت‌های قرآنی را می‌نویسند. آن‌گاه هر گروه یک عبارت قرآنی را همراه با ترجمه‌ی آن می‌خواند و اگر اشکالی باشد گروه‌های دیگر و یا آموزگار رفع اشکال می‌کند و بالاخره پاسخ عبارت‌ها به صورت زیر درمی‌آید:

بقره، ۲۱۳

۱- اِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ
به سوی راه راست.

یوسف، ۵۳

۲- إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

قطعا پروردگار من آمرزنده و مهربان است.

هود، ۱۱۴

۳- إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ

قطعا خوبی‌ها از بین می‌برد بدی‌ها را

کهف، ۱۴

۴- رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ

پروردگار ما پروردگار آسمان‌ها و زمین است.

آل عمران، ۵۱

۵- إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

قطعا خدا پروردگار من و پروردگار شماست، پس او را عبادت کنید این راه راست است.

آموزش پیام قرآنی

یک یا دو نفر پیام درس را با ترجمه‌ی آن می‌خواند.
دانش‌آموزان معنای دو کلمه‌ی عدل و احسان را با توجه به ترجمه پیدا می‌کنند.

عَدْلٌ : عدالت اِحْسَانٌ : نیکی

دانش‌آموزان با مشاهده‌ی تصویر درس و گفت و گو و مشورت با دوستان هم‌گروه خود، به این نتیجه می‌رسند که در بازی فوتبال، بازیکنی خطا کرده و داور با دادن کارت زرد به او تذکر می‌دهد و آن بازیکن خطاکار از هم‌بازی مجروحش دلجویی و عذرخواهی می‌کند و بازیکن صدمه‌دیده نیز وقتی می‌بیند دوستش از کار خود پشیمان شده، او را می‌بخشد و گذشت می‌کند.

سپس از دانش‌آموزان پرسید آیا اگر انسان بر اثر بی‌توجهی اشتباه کند و بعد عذرخواهی نماید بهتر است یا توجه داشته باشد که اشتباه نکند تا ناچار شود که عذرخواهی کند؟ در این جا دانش‌آموزان تجربیات خود را درباره‌ی داوری عادلانه و نیکوکاری به دیگران بیان می‌کنند و آموزگار سخنان آنان را در راستای موضوع پیام قرآنی

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری می‌کند و می‌تواند نمونه‌هایی از داستان‌های فراوانی که درباره‌ی نیکوکاری در ادبیات و آثار بزرگان ما وجود دارد مثال بیاورد؛ مانند:

۱- تو نیکی می‌کنی و در دجله انداز که ایزد در بیابانت دهد باز

۲- در عفو لذتی است که در انتقام نیست.

از دانش‌آموزان بخواهید برای جلسه‌ی بعد، تمرین «انس با قرآن در خانه» را انجام دهند.

جلسه سوم (انس با قرآن در خانه)

آموزگار تکالیف دانش‌آموزان را بررسی می‌کند و آن‌هایی را که به وظیفه‌ی خود عمل کرده‌اند، مورد تشویق و تقدیر قرار می‌دهد. تشویق دانش‌آموزان فعال، موجب آگاهی و بیداری دانش‌آموزان غافل و کم‌کار خواهد شد و موجب می‌گردد که تصمیم بگیرند دیگر کوتاهی نکنند و کار خود را به موقع انجام دهند.

تمرین اول: از تعدادی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که هر کدام یک یا دو سطر از درس را بخواند و براساس میزان مهارت در روخوانی به او نمره می‌دهیم.

تمرین دوم: آیه‌ی این تمرین را روی تخته‌ی کلاس می‌نویسیم و از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که اتصالات آن را با فلش مشخص کند. فلش اتصالات و ترجمه‌ی این آیه به شرح زیر است:

لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ؛

چشمان، او (خدا) را درک نمی‌کنند، ولی او چشمان را درک می‌کند (می‌بیند).

وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ؛ و او باریک‌بین و آگاه است. انعام، ۱۰۳

تمرین سوم: آیه‌ی این تمرین را روی تخته‌ی کلاس می‌نویسیم و از یکی از دانش‌آموزان می‌خواهیم که حروف ناخوانای آن را مشخص کند. حروف ناخوانا و ترجمه‌ی آیه به شرح زیر است:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا؛ قطعاً کسانی که ایمان آوردند.

وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ؛ و کارهای خوب انجام دادند.

سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا؛ به زودی خدای رحمان

(برای آن‌ها در دل دیگران) دوستی قرار می‌دهد. مریم، ۹۶

تمرین چهارم: از هر یک از دانش‌آموزان بخواهید که

هر کدام یک سطر از قرآن پایان درس را حتی‌الامکان شبیه نوار بخوانند و هر جا که علامت وقف (ط، ج، ز) آمده است، وقف کنند.

همه‌ی دانش‌آموزان به ویژه افراد موفق را تشویق کنید و امتیاز مثبت به آن‌ها بدهید، ولی از دانش‌آموزانی که در خواندن آیات از روی این صفحات توفیق کافی ندارند هیچ نمره‌ای نه در ارزش‌یابی مستمر و نه در ارزش‌یابی پایانی کسر نمی‌شود.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی انعام به دانستنی های درس قبل مراجعه کنید.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- هَدَى (هدا)	☐ هدایت کرد	☐ هدایت
۲- مُشْرِكِينَ	☐ دو مشرک	☐ مشرکان
۳- نَفْسٍ	☐ خود، کس	☐ افراد
۴- مَرْجِعٍ	☐ بازگشته	☐ بازگشت
۵- يَبْلُغُوا	☐ امتحان کند	☐ امتحان کنند

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

أَنَا : من	كُلٌّ : هر، همه	جَمِيعًا : همه
حَيَاةٍ : زندگی	مَوْتٌ : مرگ	

۱- فَهَدَى اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا	بقره، ۲۱۳
☐ را که ...	
۲- كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ	آل عمران، ۱۸۵
☐ چشنده ی ... است	
۳- إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا	مائده، ۴۸
☐ است	
۴- الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا	ملک، ۲
☐ و را تا را که عمل کدامتان بهتر است.	
۵- إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا	
☐ رو کردم به سوی ... که آفرید ... و ... را، با اخلاص	
وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ	انعام، ۷۹
☐ و نیستم	

آموزش آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره ی شعراء

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره ی شعراء
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف (قرآن کامل)
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی آشتی دادن برادران ایمانی
- ۶- آشنایی با داستان عاقبت فرعون و فرعونیان

روش آموزش

این درس در چهار جلسه به شرح زیر تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اول

- ۱- پیش خوانی آیات درس: از دانش آموزان خواسته می شود که آیات درس را نزد خود آهسته بخوانند.
- آموزگار بر این فعالیت دانش آموزان نظارت می کند.

درس ۱۱

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی شعراء: آیات ۶۸ تا ۵۲

أَنعَمَ بِالنَّبِيِّينَ وَالنَّبِيِّينَ الْمُرْسَلِينَ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

۲. فَاسْرُتْ إِلَىٰ أَهْلِ قَوْمِكَ
فَاسْرُتْ إِلَىٰ أَهْلِ قَوْمِكَ

۳. وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

۴. وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

۵. وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

۶. وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

۷. فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ
أَفْجَاءً يُدْعَوْنَ إِلَىٰ دَارِ الْآخِرَةِ وَجَنَّةٍ بُرُوزٍ رَاحَةٍ

۸. وَكَذَلِكَ وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

۹. فَاتَّبَعُوهُمْ تَتَابِعِينَ
فَرَحِمْنَا إِبْرَاهِيمَ وَآلَهُ بِأَمْرٍ غَنِيٍّ

۱۰. فَلَمَّا تَرَاءَى الْكُفْرَانِ
وَجَعَلُوا بَيْنَهُمْ سَبِيلًا

۱۱. قَالَ أَتُعْبُدُونَ إِلَّا لِمَا نَحْنُ بِمُتَّبِعِينَ
إِلَّا لِمَا نَحْنُ بِمُتَّبِعِينَ

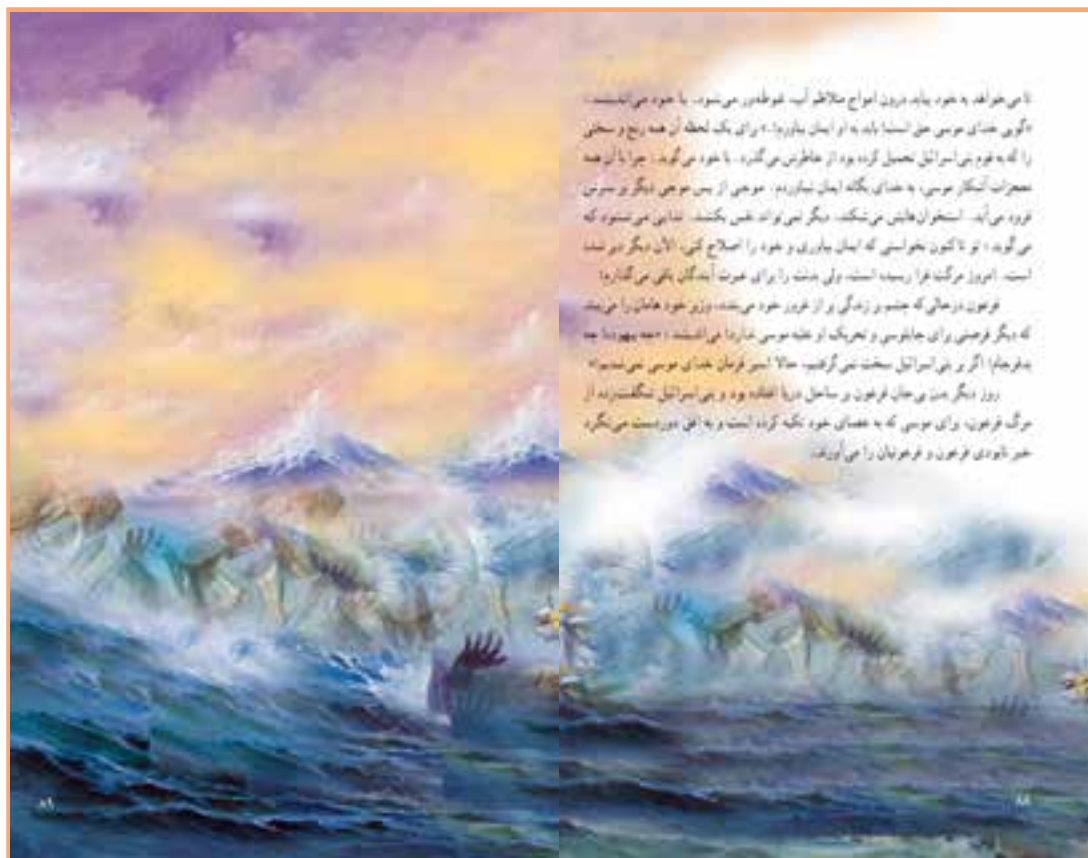
۱۲. قَالَ أَتُعْبُدُونَ إِلَّا لِمَا نَحْنُ بِمُتَّبِعِينَ
إِلَّا لِمَا نَحْنُ بِمُتَّبِعِينَ

۱۳. قَالَ كَلَّا إِنَّ رَبِّي يَبْعُثُ فِي
الْأَرْضِ رُسُلًا أَنْ يُنذِرَ أَنْ تُجِزَّ

۱۴. فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنِ اضْرِبْ بِعَصَاكَ
عَلَىٰ سِحْرِ الْفِرْعَوْنَ وَأَتَىٰ سِحْرُهُ سِحْرَ النَّجَارِ
الَّذِينَ يَفْقَهُونَ

آموزگار این داستان را با هنر قصه‌گویی برای

کار دو کلاس

جلسه دوم

تمرین اول - آيات درس را از نو ترجمه کنيد و نشان دادن حفظ همراه آن بخوانيد.

تمرین دوم - با استفاده از ترجمه ي آيات درس، کلمات را معنا کنيد.

۱. چيادى :	۲. جُمُوع :
۳. قَطْمِيم :	۴. قَصَاد :
۵. قَدَمَان :	۶. اَكْثَر :

تمرین سوم - تركيب هاى قرآنى را با استفاده از ترجمه ي آيات درس معنا كنيد.

۱. اَخْرَجْتُ قَطْمِيمًا :	۲. نَزَّوْمٌ قَطْمِيم :
۳. اَكْثَرُ الشَّيْ :	۴. اَهْلُ الْقَمِيلَةِ :

تمرین چهارم - معانى عبارات قرآنى را كامل كنيد.

۱. وَ الْقَلْبُ زُتُوْفٌ بِالْعِيَامِ :	۲. اَلْمَوْز :
۳. اِنَّ الْقَلْبَ جَلَدٌ اَخْرَجْتُ قَطْمِيمًا :	۴. اِنَّ الْقَلْبَ :
۵. اِنَّ الْقَلْبَ قَلْبٌ قَطْمِي عَلَى الْقَلْبِ :	۶. اِنَّ الْقَلْبَ :
۷. وَ لَكِنَّ الْقَلْبَ الشَّيْ لَا يَشْكُرُونَ :	۸. اِنَّ الْقَلْبَ :

دانش آموزان بیان می کند و سپس چند نفر از دانش آموزان، متن قصه را از روی کتاب می خوانند.

تذکر: می توان برای ایجاد انگیزه ی بهتر، داستان درس را ابتدا تعریف کرد و پس از آن، مراحل تدریس آیات درس را انجام داد.

جلسه ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اوّل (پخش نوار قرائت): نوار آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره ی شعراء را پخش می کنید و دانش آموزان با نشان دادن خط از روی کتاب خود، همراه نوار جمع خوانی می کنند.

تمرین دوم: دانش آموزان در گروه های دو یا سه نفری پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای کلمات این تمرین را با استفاده از آموخته های قبلی یا ترجمه ی آیات درس یافته و در کتاب خود می نویسند. آن گاه از گروه ها بخواهید هر گروه یک کلمه و معنای آن را برای کلاس بخواند. در صورتی که صحیح بود، با تأیید شما،

دانش آموزان پاسخ خود را کنترل می کنند؛ و در صورتی که پاسخ این گروه غلط بود، از گروه دیگر، پاسخ همان کلمه را بپرسید. این کار را ادامه دهید تا پاسخ صحیح روشن شود.

تمرین سوم و چهارم: این دو تمرین نیز مانند تمرین قبل توسط دانش آموزان به صورت گروهی انجام می شود و دانش آموزان با خواندن ترکیب ها و عبارت های قرآنی همراه با ترجمه ی آن ها، پاسخ صحیح را روشن می کنند. توجه کنید نخست، دانش آموزان عبارات قرآنی را صحیح بخوانند و دوم به هیچ وجه ترجمه ی کلمات و عبارات را به دانش آموزان املا نکنید؛ بلکه به روش های مذکور آن ها را هدایت کنید که خودشان به پاسخ های صحیح دست یابند.

ترجمه ی کلمات، ترکیب ها و عبارات قرآنی تمرین های دوم تا چهارم به شرح زیر است:

۱- عِبَادِي: بندگان من	۲- جَمِيع: همه
۳- عَظِيم: بزرگ	۴- عَصَاكَ: عصای تو
۵- مَدَائِن: جمع مدینه، شهرها	۶- أَكْثَر: بیش تر

۱- أَجْرٌ عَظِيمٌ: پاداش بزرگ	۲- يَوْمٍ عَظِيمٍ: روز بزرگ
۳- أَكْثَرُ النَّاسِ: بیش تر مردم	۴- أَهْلُ الْمَدِينَةِ: اهل شهر

۱- وَاللَّهُ رَئُوفٌ بِالْعِبَادِ	بقره، ۲۰۷

و خدا دلسوز به بندگان است.

۲- إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ	انفال، ۱۸

حتماً خدا نزدش پاداش بزرگ است.

۳- إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ	یونس، ۶۰

حتماً خدا بسیار نعمت می دهد به مردم

۴- وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ	بقره، ۲۴۳

ولی بیش تر مردم شکر نمی کنند.

آموزش پیام قرآنی

یک یا دو نفر از دانش آموزان، پیام قرآنی درس و ترجمه ی آن را برای دانش آموزان در کلاس بلند می خوانند. آن گاه از دانش آموزان بخواهید به صورت گروهی درباره ی پیام قرآنی گفت و گو کنند و پس از فرصت لازم از چند گروه بخواهید که نتایج گفت و گوی خود را برای کلاس بیان کنند.

با توجه به وقت باقی مانده، مناسب است که دانش‌آموزان خاطراتی درباره‌ی آشتی دادن دوستان خود برای کلاس بیان کنند. اگر در کلاس دو یا چند نفر با یک‌دیگر قهر هستند در همان جلسه با وساطت هم کلاسی‌هایشان آن‌ها را آشتی دهید.

در صورتی که مقدور باشد پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را روی مقوایی بنویسید و در جای مناسب در مقابل دید دانش‌آموزان، در کلاس نصب کنید.

جلسه‌ی سوم (خواندن از روی قرآن کامل)

همان‌گونه که گفته شده است مصحف‌های شریف را از دفتر مدرسه به کلاس بیاورید. ابتدا آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره‌ی شعراء را از روی مصحف پیدا کنید، این آیات در بیش‌تر قرآن‌ها در صفحات ۳۶۹ و ۳۷۰ آمده است. دانش‌آموزان نیز این صفحات را می‌آورند؛ آن‌گاه قرائت آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره‌ی شعراء را از نوار پخش کنید، دانش‌آموزان از روی مصحف، آیات مذکور را خط ببرند و همراه با نوار تکرار کنند.

پس از قرائت آیات ۵۲ تا ۶۸ سوره‌ی شعراء به‌طور تصادفی یک صفحه از مصحف را باز کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که همان صفحه را بیاورند. با توجه به توانایی دانش‌آموزان از آن‌ها بخواهید که هر کدام دو یا چند سطر از این صفحه را با همکاری یک‌دیگر در ظرف چند دقیقه تمرین کنند. آن‌گاه چند نفر از دانش‌آموزان داوطلب، هر کدام یک سطر از آن صفحه را قرائت کنند. اگر فرصت داشتید می‌توانید یک صفحه‌ی دیگر به‌طور تصادفی انتخاب کرده تا دانش‌آموزان مانند صفحه قبل تمرین و روخوانی کنند.

بهبتر است برای تقویت اعتماد به نفس دانش‌آموزان آن‌ها را به قرائت روزانه در خانه تشویق کنید. در پایان یادآور شوید که دانش‌آموزان تمرین «اُنس با قرآن در خانه» را انجام دهند.

جلسه‌ی چهارم (انس با قرآن در خانه)

همان‌گونه که گفته شد در این جلسه ضمن پرسش از دانش‌آموزان ارزش‌یابی مستمر انجام می‌گیرد. از دانش‌آموزان در مورد انجام این تمرین‌ها در خانه پرسش کرده و تکلیف آن‌ها را بررسی کنید.

تمرینات این صفحه را از چند نفر بپرسید و نمره‌ی مستمر آن‌ها را ثبت کنید. مناسب است که قبل از شروع کلاس، عبارات قرآنی تمرین دوم روی تخته نوشته شود و از هر دانش‌آموز یک عبارت را بخواند و فلش اتصال آن را وصل کند.

ترجمه عبارات تمرین دوم به شرح زیر می باشد :

۱- قَالِقِي السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ

پس جادوگران به سجده افتادند.

۲- قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

گفتند : به پروردگار عالمیان ایمان آوردیم.

۳- رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ

پروردگار موسی و هارون

۴- قَالِ آمَنَّا لَهُ قَبْلَ أَنْ آدَنَ لَكُمْ

گفت : به او ایمان آوردید، قبل از این که به

شما اجازه دهم؟!؛

۵- إِنَّهُ لَكَبِيرُكُمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ

فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

شعرا، ۴۹-۴۶

قطعاً او (موسی) بزرگ شماست، کسی که به

شما جادوگری آموخت، پس بزودی می دانید.

تمرین سوم: از هر یک از دانش آموزان بخواهید یک سطر از صفحات قرآن پایان درس را حتی الامکان شبیه

به نوار بخوانند و هر کجا که علامت وقف (ط، ج، ز) آمده است، وقف کنند.

همه ی دانش آموزان به ویژه افراد موفق تر را تشویق کنید و به آن ها امتیاز مثبت دهید، ولی افراد ضعیف نمره ی

منفی نمی گیرند.

دانشتنی های آموزگار

درباره ی سوره ی شعراء

این سوره، بیست و ششمین سوره ی قرآن کریم است و ۲۲۷ آیه دارد. نام آن در آیه ۲۲۴ آمده است. در این سوره، فرازهایی از سرگذشت چند پیامبر بزرگ و تلاش بسیار ایشان برای هدایت قومشان و لجاجت و خیره سری آنان در برابر این پیامبران آمده است (دعوت حضرت موسی و هارون و انکار فرعون، معجزه ی عصا و ید بیضا، ایمان ساحران، خروج بنی اسرائیل از مصر و هلاکت قوم فرعون، حضرت ابراهیم، حضرت نوح و ساختن کشتی، حضرت هود، حضرت صالح، حضرت لوط، حضرت شعیب). همه ی این پیامبران قوم خود را به تقوای الهی و اطاعت از خود دعوت کرده اند.

برگرفته از فرهنگ اصطلاحات قرآنی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح این کلمات را انتخاب کنید.

۱- اَوْحَيْنَا	☐ فرستادیم	☐ وحی کردیم
۲- اَغْرَقْنَا	☐ غرق کردیم	☐ غرق شدیم
۳- اَخْرَجْنَا	☐ خارج کردیم	☐ خارج شدیم
۴- اَنْجَيْنَا	☐ نجات یافتیم	☐ نجات دادیم
۵- جَنَّاتٍ	☐ رودها	☐ باغها
۶- عُيُونٍ	☐ کوهها	☐ چشمه ها
۷- اصْحَابِ	☐ یاران، اهل	☐ دوستان، فرزندان

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

مُتَّقِينَ: افراد با تقوا عَمِلُوا: انجام دادند صالحات: کارهای خوب
 أَنْزَلَ: فرو فرستاد، نازل کرد ثَمَرَات: میوه ها كُ: تو
 نَبِيِّنَ: پیامبران

- ۱- إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ
☐ ... و ... هستند.
- ۲- فَأَنجَيْنَاكُمُ وَاعْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ
☐ ... را و ... فرعونیان را

حجر، ۴۵

بقره، ۵۰

۳- وَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
□ و ... و ... و ... و ... و ... هستند.

۴- أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا
□ را پس ... به وسیله‌ی آن ... با رنگ‌های گوناگون.

۵- إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ^۱ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَىٰ نُوحٍ وَالتَّيِّبِينَ مِنْ بَعْدِهِ
□ همان‌طور که ... و ... و ... پس از او

نساء، ۱۶۳ وَ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ
□ و ... و ... و ... و ... و نوادگان او

۱- إِلَيْكَ : إِلَى + كَ

آموزش آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره ی آل عمران

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره ی آل عمران
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده ی قرآنی
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی فرو بردن خشم
- ۶- آشنایی با داستان کظم غیظ توسط حضرت امام حسن مجتبی علیه السلام

روش آموزش

این درس در چهار جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اول

۱- پیش خوانی آیات درس: دانش آموزان طی چند دقیقه آیات درس را نزد خود آهسته مطالعه می کنند و

درس ۱۲

جلسه اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی آل عمران، آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹

۱- اَعْلَمُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّجَرِ الرَّحْمٰنِ
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

۲- وَ سَارِعُوْا اِلٰی مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ
سَلِّمُوا وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

۳- وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمٰوٰتُ وَالْاَرْضُ
وَرِیْسُهَا جَهَنَّمُ اِنَّ اِلٰهَیْنَ کَثِیْرًا وَّ لٰکِنَّمَا هُمْ وَّاحِدٌ عِندَ رَبِّیْ

۴- اَعْلَمْتُ لِّلْمُتَّقِیْنَ
وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

۵- اَلَّذِیْنَ یُؤْتِیْهِمْ فِی السَّرَّاءِ وَ الْعُسْرَ
اِنَّ اِلٰهَهُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ اَللّٰهُ اَعْلَمُ بِالْمُؤْمِنِیْنَ

۶- وَ الْكَافِیْمِیْنَ اَلْغَیْظُ وَ الْعَافِیْنَ غِی النَّاسِ
وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

۷- وَ الَّذِیْنَ یُحِبُّوْنَ الْمُحْسِنِیْنَ
وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

۸- اَوْ عَلِمُوا اَللّٰهُمَّ
اِنَّ اِلٰهَهُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ اَللّٰهُمَّ

۹- وَ اَعْلَمُوا اَللّٰهُمَّ
اِنَّ اِلٰهَهُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ اَللّٰهُمَّ

۱۰- وَ مَنْ یَغْفِرِ الذُّنُوْبَ اِلَّا اللّٰهُ
وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

۱۱- وَ لَمْ یُعْزِزْهُمُ عَلٰی مَا فَعَلُوْا وَ هُمْ یَعْلَمُوْنَ
وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

۱۲- اَوَلَمْ یَكُنْ جَزَآءُ هَؤُلَاءِ مَغْفِرَةً مِّن رَّبِّهِمْ
اِنَّ اِلٰهَهُمْ اِلٰهٌ وَاحِدٌ اَللّٰهُمَّ

۱۳- وَ جَعَلَتْ نَجْرًا مِّنْ تَحْتِهَا النَّهَارُ خَالِدِیْنَ فِیْهَا
وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ وَاِیَّیْهِمْ

آموزگار بر این فعالیت نظارت می کند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش آموز یک سطر از عبارات درس را می خواند و دیگر دانش آموزان از روی کتاب خود خط می برند، آموزگار ضمن نظارت بر خط بران دانش آموزان، اشکالات دانش آموزان را بدون ایجاد اضطراب و به روشی که در بخش کلیات کتاب بیان شده است برطرف می کند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۱۳۳ تا ۱۳۹ سوره آل عمران را از نوار پخش کنید، دانش آموزان بار اول گوش می کنند و بار دوم همراه نوار جمع خوانی می کنند و نیز از روی کتاب خود خط می برند.

۴- فردخوانی آیات درس: ابتدا از دانش آموزان داوطلبی که آمادگی بیش تری دارند می خواهیم که هر کدام یک یا دو سطر از آیات درس را حتی الامکان شبیه نوار بخوانند، دیگر دانش آموزان نیز از روی کتاب خود خط می برند.

جلسه ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول (پخش نوار قرائت): نوار آموزشی آیات درس را پخش کنید تا دانش آموزان با نشان دادن خط از روی کتاب خود، همراه با نوار جمع خوانی کنند.

تمرین دوم: دانش آموزان در گروه های دو یا سه نفری پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای کلمات این تمرین را با استفاده از آموخته های قبلی یا ترجمه ی آیات درس یافته و در کتاب خود می نویسند. آن گاه از گروه ها بخواهید هر گروه یک کلمه و معنای آن را برای کلاس بخواند، در صورتی که صحیح بود با تأیید شما، دانش آموزان پاسخ خود را بررسی می کنند، در صورتی که پاسخ این گروه، غلط بود، از گروه دیگر، پاسخ همان کلمه را بپرسید، این کار را ادامه دهید تا پاسخ صحیح روشن شود.

۱۳۰. وَ يَغْمِزُ الْجَنَّةَ الْعَالَمِينَ
آن که با دانه گسلی که به گسول خدا حمل می کند، شمار می شوند.

۱۳۱. قَدْ خَلَّيْنَا مِنْ قَبْلِكَ نَسْنَ
پیش از خدا نوار دیگری با دانه و دانه های گوناگون و دانه و دانه را می خواند.

۱۳۲. فَاسْبِرُوا فِي الْأَرْضِ
این در زمین بگردید آن که در آن و در گسول آن را خواند.

۱۳۳. فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَكَبِّرِينَ
آن که گسلی که سخن بخواند را قبول نکند، چه عاقبت بدی داشته اند.

۱۳۴. هَذَا تَبْيَاطُ الْبَلَاءِ
این است، یک روزی و آن که بود.

۱۳۵. وَ هُدًى وَ مَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ
و هدایت و دانه و آن که است، به خواند.

۱۳۶. وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا
آن که است و در آن دانه، به خواند و هدایت و هدایت بخواند.

۱۳۷. وَ أَنْتُمْ الْغَافِلُونَ إِن كُنْتُمْ شُرُكِيَّيْنِ
و آن که است، آن که است، آن که است، آن که است، آن که است.

۱۳۸. الْكُوفُورُ آيَاتِ دَرَسِ رَازِ نَوَارِ گُوشِ كُنَدِ، وَ بَا نَشَانِ دَانِ خَطِّ، هِمْرَه نَوَارِ بخوانند.

کار در کلاس

تمرین اول: آیات درس را از نوار گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه آن بخوانید.

تمرین دوم: با توجه به ترجمه ی آیات درس معنای صحیح را مشخص کنید.

۱. مؤعظه	پند و نصیحت	۱. هدایت
۲. عالجین	علاج	۲. بهشت
۳. جنت	بهشت	۳. بهشت
۴. انهار	جویبارها	۴. دانه
۵. تبیاط	برهم	۵. آفرید

تمرین سوم: معنای عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱. قَدْ خَلَّيْنَا مِنْ قَبْلِكَ نَسْنَ
آن که است، آن که است، آن که است، آن که است، آن که است.

۲. فَاسْبِرُوا فِي الْأَرْضِ
این در زمین بگردید آن که در آن و در گسول آن را خواند.

۳. فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُتَكَبِّرِينَ
آن که گسلی که سخن بخواند را قبول نکند، چه عاقبت بدی داشته اند.

۴. هَذَا تَبْيَاطُ الْبَلَاءِ
این است، یک روزی و آن که بود.

۵. وَ هُدًى وَ مَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ
و هدایت و دانه و آن که است، به خواند.

تمرین سوم: این تمرین نیز مانند تمرین قبل، توسط دانش آموزان به صورت گروهی انجام می شود و دانش آموزان با خواندن ترکیب ها و عبارت های قرآنی همراه با ترجمه ی آن ها، پاسخ صحیح را روشن می کنند. توجه کنید اول دانش آموزان عبارات قرآنی را صحیح بخوانند ؛ دوم به هیچ وجه ترجمه ی کلمات و عبارات را به دانش آموزان املا نکنید، بلکه به روش های بیان شده در بخش کلیات کتاب، آن ها را هدایت کنید که خودشان به پاسخ های صحیح دست یابند.

ترجمه ی کلمات، ترکیب ها و عبارات قرآنی تمرین های دوم و سوم به شرح زیر است :

- ۱- مَوْعِظَةٌ : پند و نصیحت
- ۲- خَالِدِينَ : جاودان
- ۳- جَنَّاتٍ : بهشت ها
- ۴- أَنهَارٍ : جویبارها
- ۵- ناس : مردم

- ۱- قَدْ جَاءَ تَكُم مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ
البته برای شما آمد پند و نصیحت از سوی پروردگارتان.
- ۲- يَجْعَلْ لَكُمْ أَنهَارًا
قرار دهد برای شما جویبارها را.
- ۳- جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
بهشت هایی که روان است از میان آن ها جویبارها
- ۴- سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ
سلام بر شما بهشت گوارایتان باد پس داخل شوید در آن جاودان.

یونس، ۷

نوح، ۱۲

بقره، ۲۵

زمر، ۷۳

۵- هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ

این آیات، پیام روشن برای مردم است.

۶- وَهَدَى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ آل عمران، ۱۳۸
و هدایت و پند و نصیحت برای افراد با تقوا

است.

آموزش پیام قرآنی

از دو نفر از دانش آموزان بخواهید، عبارت پیام قرآنی و ترجمه ی آن را برای کلاس بلند بخوانند، سپس به صورت گروهی پیرامون مصادیق آن با یک دیگر گفت و گو کرده و نیز داستان مربوط به پیام را مطالعه کنند. آن گاه از چند گروه بخواهید نتایج گفت و گوی خود را برای هم کلاسی های خود توضیح دهند.

وَالْكَافِرِينَ الْغَيْظُ وَالْعَاقِبَةُ لِيَالِي

افراد با کفر، خشم خود را فرو می ریزد و از آستانه مردم می گذرد.

حدیث آل عمران، ۱۳۹

شخصی از اهل کلام به حنبه آمده بود. روزی مردی توجه او را به خود جلب کرد:

رسیده این مرد چیست؟

گفتند: او «حسن بن علی بن ابی طالب» است.

آن مرد که در شهر خود تحت تأثیر تبلیغات سوء نسبت به حضرت علی (ع) و جانشینان بود، فرصت را غنیمت شمرده و هرچه می توانست با آن آثار حضرت امام حسن (ع) گرد.

حضرت امام حسن (ع) بدون آن که اظهار ناراحتی کند، پس از لحظاتی سکوت و آرامش با مهربانی به او فرمودند: تو در شهر ما نفیسی، اگر نیازی داری می توانی به تو کمک کنم و در حلایم با تو باشم.

آن مرد که هرگز گمان نمی کرد با چنین آسمان بزرگوار و با دانشمندی روبه رو شود، یکباره به خود آمد و گفت: ای کاش زمین شکافته می شد و مرا در خود فرو می برد تا از روی نادانی چنین رفتار نداشتی از من سر نمی زد. آن گاه پس از لحظاتی سکوت و شرمندگی حسن ادامه داد: تا امروز در همه ی روی زمین کسی را هم چون حسن و برخاس، دانشمندی نمی دانستیم. ولی اینکه در نزد من کسی از تو و پدرش محبوب تر نیست!

آیا داستان یا خاطره ای از خودتان یا از دیگران درباری از فضیلت و بخشش دیگران به یاد دارید؟ برای دوستان در کلاس تعریف کنید.

۹۱۰

از دانش‌آموزان بخواهید در صورتی که خاطره‌ای مبنی بر این که از رفتار نامناسب دوستشان عصبانی شده‌اند، برای هم کلاسی‌های خود تعریف کنند. در پایان این جلسه، از دانش‌آموزان بخواهید که تمرین‌های «انس با قرآن در خانه»، به ویژه تمرین چهارم (خواندن از روی صفحه‌ی قرآنی پایان درس) را در خانه انجام دهند.

جلسه‌ی سوم (انس با قرآن در خانه)

ابتدا انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» توسط دانش‌آموزان را بررسی کنید. کسانی را که این تمرین‌ها را به خوبی انجام داده‌اند تشویق کنید و افرادی را که انجام نداده‌اند، به شیوه‌ی مناسب به انجام تمرین‌ها در خانه تشویق نمایید. آن‌گاه تمرین‌ها را از دانش‌آموزان بپرسید. همان‌گونه که قبلاً گفته شد مناسب است قبل از شروع کلاس، تمرین‌های دوم و سوم را روی تخته بنویسید تا دانش‌آموزان پس از خواندن عبارات قرآنی، حروف ناخوانا را مشخص کرده و هم‌چنین فلش اتصالات را رسم کنند. دیگر دانش‌آموزان نیز می‌توانند تکلیف خود را در صورت نیاز تصحیح کنند.

انس با قرآن در خانه

جلسه‌ی سوم

تمرین اول - آیات درس را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند تکرار فرمایید.

تمرین دوم - این آیه را بخوانید و حروف ناخوانا را مشخص کنید.

وَمَا تُزَكُّهُمُ إِلَّا إِلَىٰ آلِ الْفُلَسْطِ لِيُكَلِّمَهُمُ الْكُفْرُ الْفُلَسْطِ

تمرین سوم - این عبارات قرآنی را بخوانید. سپس اتصالات را با فلش مشخص کنید.

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتَلَكَّمُوا الْكَلِمَةَ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُمُ اللَّيْلُ مَا يُجَادُّونَ مِنْكُمْ
وَلَمْ يَكُنْ لَهُمُ الْيَوْمَ مِنْكُمْ

تمرین چهارم - آیات ۱۴۳ و ۱۴۴ سوره‌ی آل عمران را از روی صفحه‌ی بعد بخوانید. سعی کنید تکرار فرمایید.

۹۹

ترجمه‌ی عبارات تمرین دوم و سوم به شرح زیر می‌باشد :

۱- وَ مَا أُبْرِيْ نَفْسِيْ

و نفس خودم را از انجام کار زشت دور نمی‌دانم!

إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسَّوْءِ

قطعاً نفس من، بسیار امرکننده به انجام کار بد است،

إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي

مگر این که خدای من رحم کند!

یوسف، ۵۳

۲- أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ

آیا می‌پندارید که داخل بهشت می‌شوید (بدون امتحان شدن)

وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ

در حالی که خداوند مجاهدین شما را مشخص کند

وَيَعْلَمِ الصَّابِرِينَ

و این که مشخص کند صابران را

آل عمران، ۱۴۲

تمرین چهارم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از صفحات قرآن پایان درس را حتی الامکان شبیه

به نوار بخوانند و هر کجا که علامت وقف (ط، ج، ز) آمده است وقف کنند.

همه‌ی دانش‌آموزان به ویژه افراد موفق را تشویق کنید و به آن‌ها امتیاز مثبت دهید، ولی افراد ضعیف نمره‌ی

منفی نمی‌گیرند.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی آل عمران

این سوره، سومین سوره ی قرآن کریم است و ۲۰۰ آیه دارد. نام آن در آیه ی ۳۳ آمده است. بعضی از مطالب این سوره عبارت اند از : شرح جریان ولادت حضرت مریم، حضرت یحیی و حضرت عیسی، توصیف جنگ اُحُد و اشاره به گوشه ای از جنگ بدر، بیان امدادهای غیبی و نصرت های الهی برای مسلمانان در این جنگ ها، بیان فضیلت شهدا، دعوت انسان ها به پایداری در راه حق، یکی بودن دین الهی، حرمت دوستی با کافران و دشمنان خدا، بیان برخی ویژگی های منفی اهل کتاب و برخی دعا های گران قدر که در اواخر سوره آمده است.

برگرفته از دانشنامه ی قرآن و قرآن پژوهی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- يُحِبُّ	☐ دوست دارد	☐ دوست داشت
۲- ظَلَمُوا	☐ ستم کردند	☐ ستم کردند
۳- ذُنُوب	☐ گناهان	☐ ثواب ها
۴- يَغْفِرُ	☐ می آمرزد	☐ آمرزد
۵- سَيَرُوا	☐ بینید	☐ بگردید
۶- اُنْظُرُوا	☐ بینید	☐ بگردید
۷- مُكَذِّبِينَ	☐ تکذیب کردند	☐ تکذیب کنندگان

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

وَيْلٌ : وای اَلَيْمٌ : دردناک خَلَقَ : آفرینش

- ۱- وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ
☐ ... در آن روز بر ...
 مُرسلات، ۱۵
- ۲- إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا
☐ ... همه ی ... را
 زُمر، ۵۳
- ۳- وَ أَحْسِنُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ
☐ و نیکی کنید ...
 بقره، ۱۹۵
- ۴- قَوْلٌ لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابٍ يَوْمٍ أَلِيمٍ
☐ پس ... بر ...
 زخرف، ۶۵
- ۵- قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ
☐ ... چگونه (خدا) آغاز کرد ... را.
 عنکبوت، ۲۰

اهداف

- ## روش آموزش

جلسہ اول

۱- پیش‌خوانی آیات درس: دانش‌آموزان به صورت انفرادی آیات درس را پیش‌خوانی می‌کنند، آموزگار بر این فعالیت نظارت می‌کند.

۸. رُلُكُمُ أَضَلُّمٌ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ
پرده گزافان پند می زنند که در دل های شما چه می گوید.

۹. إِنْ لَكُمْ لِحُورٌ صَالِحِينَ
اگر شما انسان های صالحانه و درستکاری دارید.

۱۰. قِيلَ، كَانَ لَبًّا وَابِينٌ عَقُورًا
خدا میفرماید که به تو یاد می دهیم و از غفلت تو پوری می کشیم.

۱۱. وَابَتْ ذَا الْقُرْنَيْنِ عَلَيْهِ، وَ الْيَمْنُكَ وَ ابْنِ الشَّيْبِ
خودت را به یمنی پستی کن و حق را با او داد و به مسلمانان و یمنی که بر سر حق بود محبت تمام کن و در راه مصلحت کمک کن.

۱۲. وَ لَا تَبْتَئِرْ تَبْتِئِرًا
دلی را به پستی و پلجری مکن.

۱۳. إِنْ الشُّبْرَيْنِ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ
اگر شبنم که از کافران و پلجری می کنند پیوسته نباشند.

۱۴. وَ كَانَ الشُّبْلَانُ لَزِمَهُ، كَفُورًا
و شبنم در کنار خود، کافران می ماند.

۱۵. وَإِنَّمَا تَعْرِضُ عَنْهُمْ لِبَغَاءٍ رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهُمْ
و اگر عرض کنی به آنان که کمک کنی دلی امیداری که خدا مگر به تو سخت نگیرد.

۱۶. قُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَنصُورًا
با او بگو و با زبان خوش با او سخن بگو.

اکنون این تفسیر را از تواتر گوش کنید و با تامل ازین خط، خبر را تواتر بخوانید.

درس ۱۳

تفسیر اول

آیات تفسیر را با تامل و دقت بخوانید.

سوره ی اسراء، آیات ۵۴ تا ۶۸

أَمْرًا بِأَلْفٍ مِنَ السُّلْطَانِ الرَّحِيمِ
بسم الله الرحمن الرحيم

۱. وَ مَعْنَى رُلُكُ لَا تَعْتَبِرُوا إِلَّا إِيَّاهُ
پند می دهیم که حق را که حق را تو کسی دیگری را نمی بیند.

۲. وَ بِاللَّهِ ابْتِغَاءَ احْسَانًا
تو به خدا و خدا را می ستای.

۳. إِنَّمَا يَنْتَلِفِعُ عِنْدَكَ الْكَبِيرُ أَخْلَافًا أَوْ كَلَامًا
اگر بزرگواران را تو می بیند.

۴. فَلَا تُلْهِمْ لَهُمَا آتِي وَ لَا تَنْتَهَرُهُمَا
تو مصلحتی نمی کنی که از خدا را بپنداری، مگر به خدا و حق می کنی.

۵. وَ قُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا
و با او بگو و با او با احترام سخن بگو.

۶. وَ اخْطِصْ لَهُمَا صِنَاحَ الدَّلِيلِ مِنَ الرَّحْمَةِ
و در تواتر این تفسیر و دقت و دقت کن.

۷. وَ قُلْ رَبِّ ارْحَمْنِيهِمَا كَمَا رَحِمْتَ رَحِيمًا صَغِيرًا
و بگو و در تواتر از خدا را مورد رحمت خود قرار ده و محبت خود را که او را می دوستی.

با او بگو و در تواتر.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک سطر از عبارات درس را می‌خواند و دیگر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط می‌برند.

در صورت اشتباه خواندن به نحوی که قبلاً بیان شد، آموزگار بدون ایجاد اضطراب و نگرانی اشتباه او را برطرف می‌کند، ممکن است برخی از دانش‌آموزان ضعیف، تعدادی از عبارات یا کلمات را به صورت آرام یا بخش‌خوانی بخوانند. این موضوع در این مرحله، اشکالی ندارد و رفته رفته با شنیدن قرائت از نوار و تمرین بیش‌تر مشکل برطرف می‌شود.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات درس را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان مطابق دستور نوار، بار اول گوش داده و بار دوم همراه با نوار جمع‌خوانی کنند، هنگام شنیدن قرائت آیات، از روی کتاب خود خط می‌برند و آیات را نشان می‌دهند.

۴- فردخوانی آیات درس: با توجه به میزان وقت، چند دانش‌آموز قوی و داوطلب هر کدام یک یا دو سطر از آیات را حتی‌الامکان شبیه به نوار می‌خوانند و دیگران نیز از روی کتاب خود خط می‌برند.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول (پخش نوار قرائت): قرائت آیات درس را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان، ضمن خط‌بردن از روی کتاب خود، همراه با نوار جمع‌خوانی کنند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفری پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای کلمات این تمرین را با استفاده از آموخته‌های قبلی یا ترجمه آیات درس یافته و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر گروه از دانش‌آموزان، یک کلمه و معنای آن را برای کلاس می‌خواند. در صورتی که پاسخ این گروه غلط بود، از گروه دیگر، پاسخ همان کلمه را بپرسید تا دیگر دانش‌آموزان نیز پاسخ خود را در صورت نیاز تصحیح کنند.

تمرین سوم: این تمرین مانند تمرین قبل، ابتدا توسط دانش‌آموزان به صورت گروهی انجام می‌شود، سپس چند نفر از دانش‌آموزان، هر کدام یک عبارات قرآنی را همراه با ترجمه‌ی آن می‌خوانند و دیگران نیز در صورت نیاز ترجمه‌ی خود را تصحیح می‌کنند.

ترجمه‌ی کلمات و عبارات تمرین دوم و سوم به شرح زیر است:

۱- وَالِدَيْنِ : پدر و مادر

۲- إِحْسَانٍ : نیکی

۳- صَالِحِينَ : شایستگان

۴- مُسْكِينٍ : نیازمند

- ۵- رَبِّ: پروردگار
۶- صَغِيرَ: کودک، کوچک

- ۱- كُلُّ مِنَ الصَّالِحِينَ
همه‌ی آن‌ها از شایستگان هستند.
انعام، ۸۵
- ۲- وَ بَشِّرْنَاهُ بِإِسْحَاقَ نَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ
و او را بشارت دادیم به اسحاق، پیامبری از شایستگان
صافات، ۱۱۲
- ۳- سُبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ
پاک و بی‌عیب است، پروردگار آسمان‌ها و زمین
زخرف، ۸۲
- ۴- إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ
قطعاً خدا دستور می‌دهد به عدل و نیکوکاری
نحل، ۹۰

آموزش پیام قرآنی

دو یا سه دانش‌آموز عبارت پیام قرآنی را همراه با ترجمه‌ی آن، برای کلاس بلند می‌خوانند، سپس دانش‌آموزان به صورت گروهی پیرامون پیام قرآنی بحث و گفت‌وگو می‌کنند. از چند گروه بخواهید که نتایج گفت‌وگوی خود را برای کلاس بیان کنند. دانش‌آموزان را تشویق کنید این پیام را حفظ کنند و گاهی اوقات آن را در قنوت نماز بخوانند.

جلسه سوم (خواندن از روی قرآن کامل)

مصحف‌های شریف را از دفتر مدرسه به کلاس بیاورید. ابتدا آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره‌ی اسراء را از روی مصحف پیدا کنید؛ این آیات در صفحه‌ی ۲۸۴ قرآن کریم آمده است. دانش‌آموزان نیز همان صفحه را بیاورند، آن‌گاه قرائت آیات درس را از نوار پخش کنید، دانش‌آموزان از روی مصحف شریف، آیات مذکور را خط برده و آیات را همراه نوار می‌خوانند.

پس از قرائت آیات ۲۳ تا ۲۸ سوره‌ی اسراء، یک صفحه از مصحف را به طور تصادفی باز کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که همان صفحه را بیاورند. از دانش‌آموزان بخواهید که هر کدام چند سطر از این صفحه را نزد خود به آرامی بخوانند و تمرین کنند، پس از اتمام فرصت، چند نفر داوطلب، این آیات را از روی مصحف برای هم‌کلاسی‌های خود قرائت می‌کنند، در صورت وجود فرصت، می‌توانید یک صفحه‌ی دیگر را نیز به طور تصادفی انتخاب کنید تا دانش‌آموزان مانند قبل تمرین و قرائت کنند. در پایان، چند دانش‌آموز با احترام و دقت، مصحف‌ها را جمع کرده و به دفتر می‌برند.

در پایان، ضمن تشویق دانش‌آموزان به قرائت روزانه در خانه، درباره‌ی انجام تمرین «انس با قرآن در خانه» تذکره دهید.

جلسه چهارم (انس با قرآن در خانه)

پس از بررسی تکالیف و تشویق دانش‌آموزان منظم، پرسش و ارزش‌یابی از تمرین‌های اول تا سوم را مانند دروس قبل به شیوه‌ی مناسب انجام داده و به دانش‌آموزان نمره دهید.

خواندن از روی قرآن

جلسه سوم

از نمازخانه یا دفتر مدرسه، به تعداد کافی، قرآن به کلاس بیاورید و مانند درس‌های قبل یک صفحه از آن را بخوانید.

۶-۸

انس با قرآن در خانه

تمرین چهارم

تمرین اول - آیات درس را همراه با ترجمه‌ی آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند تسبیح نوار قرائت کنید.

تمرین دوم - این عبارات قرآنی را بخوانید سپس حروف باخوار را مشخص کنید.

ثُمَّ لَا تَمِيزُ هَؤُلَاءَ وَهَؤُلَاءَ مِنْ عَطَاةِ رَبِّكَ

وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِذْ عٰثَرْتُمْ وَرَبَّكُم بِالْعَهْدِ الَّتِي كُنْتُمْ تُعٰثِرُونَ

تمرین سوم - این حروف و کلمات را همان‌گونه که می‌خوانید، بنویسید.

اَ اَ اَ

اَ اَ اَ

اَ اَ اَ

اَ اَ اَ

تمرین چهارم - آیات ۲۸ تا ۲۹ سوره‌ی اسراء را از روی صفحه‌ی بعد بخوانید؛ سعی کنید تسبیح نوار قرائت کنید.

۶-۹

ترجمه‌ی عبارات تمرین دوم به شرح زیر است :

إِسْرَاء، ۲۰

كُلًّا نُمِِدُّ هَهُنَا وَلَهُنَّ لَآءٌ مِّنْ عَطَايَ رَبِّكَ

همه را، چه این گروه و چه آن گروه، از بخشش پروردگارت کمک می‌کنیم.

إِسْرَاء، ۳۵

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمَ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ

و پیمانه را تمام دهید وقتی پیمانه می‌کنید، و با ترازوی درست وزن کنید.

تمرین سوم: به شکل زیر انجام می‌شود :

۱- ن: نون

۲- ص: صاد

۳- المّر: الف، لام، میم، را

۴- کَهِيعَص: کاف، ها، یا، عین، صاد

تمرین چهارم: از دانش‌آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از صفحه‌ی قرآنی پایان درس را حتی‌الامکان

شبیه به نوار بخوانند و هر کجا که علامت وقف (ط، ج، ز) آمده است، وقف کنند.

همه‌ی دانش‌آموزان به ویژه افراد موفق‌تر را تشویق کنید و به آن‌ها امتیاز مثبت دهید، ولی افراد ضعیف نمره‌ی

منفی نمی‌گیرند.

دانستنی های آموزگار

درباره ی سوره ی اسراء

این سوره، هفدهمین سوره ی قرآن کریم است و ۱۱۱ آیه دارد. نام آن در آیه ی اوّل آن آمده است. نام دیگر آن «بنی اسرائیل» است که از آیه ی چهارم آن گرفته شده است. در ابتدای سوره به مسئله ی معراج پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله اشاره شده است. در این سوره برخی احکام فقهی بیان شده است. این سوره هم چنین انسان ها را به تخلّق به اخلاق حمیده و مکارم اخلاق فرا می خواند. آیات مشهور این سوره عبارت اند از: ۷ (بخش اول آیه)، ۹، ۱۵ (بخش وسط آیه)، ۲۳، ۲۴، ۲۷، ۳۶، ۴۵، ۴۶، ۵۳، ۷۰، ۷۸ تا ۸۲، ۸۸ و ۱۰۵ تا ۱۱۱

برگرفته از فرهنگ اصطلاحات قرآنی

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

- ۱- وَالِدَيْنِ □ پدر و مادرم □ پدر و مادر
- ۲- لَا تَعْبُدُوا □ عبادت نمی کنید □ عبادت نکنید
- ۳- ذَا الْقُرْبَىٰ، ذِي الْقُرْبَىٰ □ خوششان □ بیگانگان
- ۴- ابْنُ السَّبِيلِ □ فرزند نیک □ در راه مانده
- ۵- كَفُور □ بسیار ناسپاس □ کافران

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

لا تَعْبُدُونَ : عبادت نمی کنید يَتَامَى : یتیمان قولوا : بگویند

۱- وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ

□ و ... گرفتیم یتیمان (از) ... (که) را

و بِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَ الْيَتَامَىٰ وَ الْمَسَاكِينِ

□ و (کنید) و (به) ... و ... و تهیدستان

وَ قُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا

□ و ... به ... (سخن) نیک

وَ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَ آتُوا الزَّكَاةَ

□ و را ... را

۲- إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ ءَامَنُوا

□ ... دفاع می کند

إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ

□ خیانتکار ... را

بقره، ۸۳

حج، ۳۸

آموزش آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره ی بقره

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۳۴ تا ۳۹ سوره ی بقره
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبای آیات درس از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه ها و عبارت های ساده ی قرآنی
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره ی پرسیدن از علمای دین

روش آموزش

این درس در سه جلسه به شرح زیر، تدریس و ارزش یابی می شود.

جلسه ی اول

- ۱- پیش خوانی آیات درس: دانش آموزان آیات درس را به صورت انفرادی، آهسته می خوانند و آموزگار بر این فعالیت نظارت می کند.

درس ۱۴

جلسه ی اول

آیات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی بقره، آیات ۳۴ تا ۳۹

أَمْوَالُهُمْ لِلرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَسْمِعُ السَّمْعَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱. وَإِذْ قُلْنَا لِبَنِي إِسْرَءِيلَ اسْجُدُوا لِآدَمَ
به فرستادگان فرمان دادیم که در برابر آدم سجده کنند.

۲. فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
همه سجدند، گردانده به جز ابلیس.

۳. أَمَّا إِبْلِيسُ فَكَذَّبَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ
که ای بنده خود را گرد و بگردان و از کافران بود.

۴. وَ قُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنتَ وَ زَوْجُكَ الْجَنَّةَ
گفتم ای آدم ای و همسر تو در بهشتی مکنی بودید.

۵. وَ كُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا
و هر چه می خواهید از میوه های آن بخورید.

۶. وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ
و ای بنده این درخت را نزدیک نشوید.

۷. فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ
که ستمکار می شوید.

۸. فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا
شیطان آن دو را فریب داد تا آنجا که از جوارش آن درخت بخوریدند.

۹. فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ
و آن دو را از آنجا که در آن بودند بیرون کرد.

۱۰. وَ قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْ هُنَا
و ای بنده از اینجا که در آنجا که با ابلیس می نشستند بیرون کنید.

۱۱. وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَ مَتَاعٌ
و ای بنده، زمین محل زندگی است و در آن میوه ها و وسایلی می شود.

۱۲. ثُمَّ قُلْنَا يٰ آدَمُ مِنْ زَوْجِكَ نَسْفِثُ غَدَقًا
و ای آدم از زوجه گشتن کن، باد گردان که به وسیله ی آن خداوند شما را با هم جدا کند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش آموز یک

سطر از عبارات درس را می خواند و دیگر دانش آموزان نیز از روی کتاب خود خط می برند. اشتباه دانش آموزان را با روش هایی که قبلاً گفته شد، بدون ایجاد اضطراب و نگرانی تصحیح کنید.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات ۳۴ تا

۳۹ سوره ی بقره را از نوار پخش کنید تا دانش آموزان در حالی که از روی کتاب خود خط می برند بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار جمع خوانی کنند.

۴- فردخوانی آیات درس: چند دانش آموز

داوطلب هر کدام یک یا دو سطر از عبارات را حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند. دیگر دانش آموزان نیز از روی کتاب خود خط می برند.

۱۲. إِنْ هُوَ إِلَّا نَزْلٌ مِنْ سَيِّدٍ رَاحِمٍ

۱۳. قُلْنَا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا

۱۴. فَإِنَّا نُنَزِّلُكُمْ فِي مَدْيَنَ

۱۵. فَخُذْ مِنْهَا زَكَاةً وَاعْمَلُوا صَالِحًا

۱۶. فَلَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنتُمْ تَحْزَنُونَ

۱۷. وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا

۱۸. أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

۱۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۲۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۳۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۴۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۵۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۶۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۷۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۸۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۱. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۲. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۳. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۴. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۵. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۶. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۷. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۸. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۹۹. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

۱۰۰. أَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ بَيْنَهُ وَبَيْنَ ذَلِكَ حُجَّةٌ

جلسه ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اول (پخش نوار قرائت): قرائت آیات

درس را از نوار پخش کنید تا دانش آموزان، همراه با قرائت نوار، جمع خوانی کنند و از روی کتاب خود خط ببرند.

تمرین دوم: دانش آموزان به صورت گروهی

معنای کلمات را با استفاده از دانسته های قبلی خود یا با استخراج از ترجمه ی آیات درس، پیدا کرده و روبه روی آن ها بنویسند؛ آن گاه پاسخ را از گروه ها بپرسید؛ در صورت نیاز توسط سایر گروه ها پاسخ ارائه شده تصحیح می شود.

تمرین سوم: دانش آموزان مانند تمرین قبلی به

صورت گروهی، ترجمه ی عبارات قرآنی را تکمیل می کنند؛ آن گاه هر عبارت همراه با ترجمه ی آن توسط یکی از اعضا هر گروه خوانده شده و در صورت نیاز تصحیح می شود.

کتاب در کلاس

جلسه ی دوم

تمرین اول: آیات درس را از نوار گوش کنید و با نشان دادن خط، همراه آن بخوانید.

تمرین دوم: با استفاده از ترجمه ی آیات درس، کلمات را پیدا کنید.

۱. جبریل

۲. میکائیل

۳. اسرافیل

۴. عزرائیل

۵. قاضی

۶. قاضی

۷. قاضی

۸. قاضی

۹. قاضی

۱۰. قاضی

۱۱. قاضی

۱۲. قاضی

۱۳. قاضی

۱۴. قاضی

۱۵. قاضی

۱۶. قاضی

۱۷. قاضی

۱۸. قاضی

۱۹. قاضی

۲۰. قاضی

۲۱. قاضی

۲۲. قاضی

۲۳. قاضی

۲۴. قاضی

۲۵. قاضی

۲۶. قاضی

۲۷. قاضی

۲۸. قاضی

۲۹. قاضی

۳۰. قاضی

۳۱. قاضی

۳۲. قاضی

۳۳. قاضی

۳۴. قاضی

۳۵. قاضی

۳۶. قاضی

۳۷. قاضی

۳۸. قاضی

۳۹. قاضی

۴۰. قاضی

۴۱. قاضی

۴۲. قاضی

۴۳. قاضی

۴۴. قاضی

۴۵. قاضی

۴۶. قاضی

۴۷. قاضی

۴۸. قاضی

۴۹. قاضی

۵۰. قاضی

۵۱. قاضی

۵۲. قاضی

۵۳. قاضی

۵۴. قاضی

۵۵. قاضی

۵۶. قاضی

۵۷. قاضی

۵۸. قاضی

۵۹. قاضی

۶۰. قاضی

۶۱. قاضی

۶۲. قاضی

۶۳. قاضی

۶۴. قاضی

۶۵. قاضی

۶۶. قاضی

۶۷. قاضی

۶۸. قاضی

۶۹. قاضی

۷۰. قاضی

۷۱. قاضی

۷۲. قاضی

۷۳. قاضی

۷۴. قاضی

۷۵. قاضی

۷۶. قاضی

۷۷. قاضی

۷۸. قاضی

۷۹. قاضی

۸۰. قاضی

۸۱. قاضی

۸۲. قاضی

۸۳. قاضی

۸۴. قاضی

۸۵. قاضی

۸۶. قاضی

۸۷. قاضی

۸۸. قاضی

۸۹. قاضی

۹۰. قاضی

۹۱. قاضی

۹۲. قاضی

۹۳. قاضی

۹۴. قاضی

۹۵. قاضی

۹۶. قاضی

۹۷. قاضی

۹۸. قاضی

۹۹. قاضی

۱۰۰. قاضی

ترجمه‌ی کلمات و عبارات تمرین دوم و سوم به شرح زیر است :

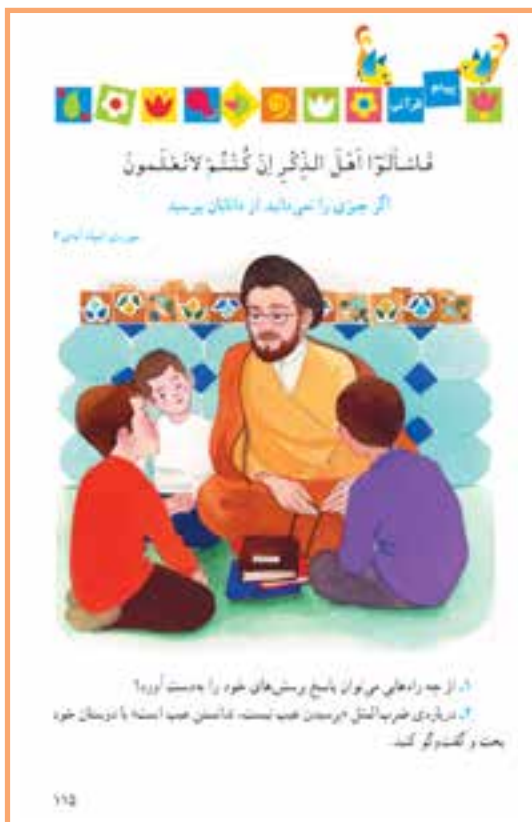
- ۱- آدَمَ : حضرت آدم
۲- اِبْلِيسَ : شیطان
۳- زَوْجَ : همسر
۴- عَدُوَّ : دشمن
۵- شَجَرَةً : درخت
۶- تَوَّابَ : بسیار توبه‌پذیر

- ۱- اِنَّ اللّٰهَ تَوَّابٌ رَّحِيْمٌ
قطعاً خدا بسیار توبه‌پذیر و مهربان است.
۲- اِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْاِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ
قطعاً شیطان برای انسان دشمن آشکار است.
۳- وَ لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ اِنَّهٗ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِيْنٌ
و پیروی نکنید از راه شیطان قطعاً او برای شما دشمن آشکار است.
۴- اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفٰى اٰدَمَ وَ نُوْحًا وَ اٰلَ اِبْرٰهِيْمَ وَ اٰلَ عِمْرٰنَ عَلٰى الْعٰلَمِيْنَ
قطعاً خدا برگزید آدم و نوح و خاندان ابراهیم و خاندان عمران را بر عالمیان.

آموزش پیام قرآنی

دو یا چند نفر از دانش‌آموزان عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن را برای کلاس می‌خوانند. آن‌گاه به صورت گروهی درباره‌ی پیام قرآنی و پرسش‌های آن با یک‌دیگر گفت و گو می‌کنند؛ سپس چند گروه نتیجه‌ی گفت‌وگوی خود را برای کلاس بیان می‌کنند. در صورتی که لازم بود، با طرح پرسش‌های مناسب، مانند «مسائل مذهبی و دینی را از چه کسی بی‌رسیم؟» توجه دانش‌آموزان را به این که روحانیت پاسخ‌گوی مسائل دینی و مذهبی ماست جلب نمایید. سعی کنید با طرح پرسش‌های مناسب، فضایی ایجاد شود که دانش‌آموزان، خود به پاسخ‌های مناسب برسند.

در پایان به دانش‌آموزان درباره‌ی انجام تمرین‌های «انس با قرآن در خانه» تذکر دهید.

جلسه سوم (انس با قرآن در خانه)

پس از بازدید تکالیف دانش آموزان و تشویق آن‌هایی که تکالیف خود را منظم انجام داده‌اند، تمرینات را از آن‌ها پرسید و مطابق شیوه‌های بیان شده به آن‌ها نمره دهید.

مناسب است قبل از شروع کلاس، عبارات را روی تخته بنویسید تا دانش آموزان در محل‌های لازم فلش اتصال را رسم کنند. تذکر دهید دانش آموزان با نگاه به تخته در صورت نیاز تمرین‌های خود را تصحیح کنند. تمرین چهارم را به روش درس‌های قبل از دانش آموزان پرسش کنید و چون ایشان تقریباً با رسم الخط مصحف آشنا شده‌اند، فرصت بیش‌تری برای انجام این تمرین اختصاص دهید.

انس با قرآن در خانه

جلسه سوم

تمرین اول - آیه ۱ تا ۴ را همراه با ترجمه آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند شبیه نوار قرائت کنید.

تمرین دوم - آیه ۴۴ و ۴۵ سوره بقره را بخوانید و اتصال آن را با فلش مشخص کنید.

۱. وَ لَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ

۲. وَ تَكْتُمُوا الْحَقَّ وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

۳. وَ أَقِمُوا الصَّلَاةَ

۴. وَ آتُوا الزَّكَاةَ

۵. وَ ارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

تمرین سوم - آیه ۴۶ سوره بقره را بخوانید و الف‌های آخر آن را مشخص کنید.

۱. وَ آتُوا بِمَا آتَيْتُمْ نَفْسًا بِمَا تَعْتَمِدُونَ

۲. وَ لَا تَكُونُوا الْوَلَّاءَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا

۳. وَ لَا تَتَّبِعُوا فِي مَتَابِعِهِمْ

۴. وَ إِنَّمَا قَالُوا بَل

تمرین چهارم - آیه ۴۸ تا ۴۹ سوره بقره را از روی دو صفحه‌ی بعد بخوانید.

سعی کنید شبیه نوار قرائت کنید.

۱۱۹

ترجمه‌ی عبارات تمرین دوم و سوم به شرح زیر است :

۱- وَ لَا تَلْبِسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ

و حق را به باطل نیامیزید.

بقره، ۴۲

۲- وَ تَكْتُمُوا الْحَقَّ وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

و حق را پنهان نکنید، در حالی که شما می‌دانید.

۳- وَ أَقِمُوا الصَّلَاةَ

و نماز را به پا دارید،

۴- وَ آتُوا الزَّكَاةَ

و زکات را بپردازید،

بقره، ۴۳

۵- وَ ارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

و همراه رکوع‌کنندگان رکوع کنید.

۱- وَءَامِنُوا بِمَا أُنزِلْتُ مُصَدِّقًا لِمَا مَعَكُمْ

و ایمان آورید به آنچه نازل کرده‌ام که تصدیق کننده‌ی آن چه با شماست (تورات) می باشد،

۲- وَلَا تَكُونُوا أَوَّلَ كَافِرٍ بِهِ

و اولین کافر به آن (قرآن) نباشید،

۳- وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا

و آیات من را به بهای ناچیز نفروشید،

۴- وَإِيَّاي فَاتَّقُونِ

بقره، ۴۱

و تنها تقوای مرا داشته باشید.

تمرین چهارم: از دانش آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از صفحه‌ی قرآنی پایان درس را حتی الامکان

شبیه به نوار بخوانند و هر کجا که علامت وقف (ط، ج، ز) آمده است وقف کنند.

همه‌ی دانش آموزان به‌ویژه افراد موفق‌تر را تشویق کنید و به آن‌ها امتیاز مثبت دهید، ولی افراد ضعیف نمره‌ی

منفی نمی‌گیرند.

دانستنی های آموزگار

پیرامون آیات درس

عنصر داستان در قرآن کریم برای تربیت مخاطبان کاربرد فراوانی دارد. داستان روایتی است جذاب که شنونده یا خواننده علاقه دارد آن را پیگیری کند؛ البته بسیاری از داستان ها صرفاً برای سرگرمی و وقت گذرانی بیان می شوند و هیچ اثر آموزشی و تربیتی ندارند. هم چنین بسیاری از داستان ها غیر واقعی هستند و زاینده ی خیالات قصه گو یا داستان نویس می باشند. اما داستان های قرآن در عین زیبایی و هنر داستان گویی، حقیقت دارند. همان طور که خود قرآن کریم می فرماید:

إِنَّهُ لَقَوْلُ فَصْلٍ، وَ مَا هُوَ بِالْهَزْلِ (سوره ی طارق، آیات ۱۳ و ۱۴).

این کتاب (قرآن) حق را از باطل جدا می کند و سخن هزل و بیهوده نیست. داستان آفرینش انسان که موضوع مهمی به شمار می رود، در کتاب هایی غیر از قرآن نیز آمده است، ولی زیباترین، دقیق ترین و عمیق ترین روایت از این داستان روایتی است که قرآن کریم آن را بیان می دارد.

دقت در داستان حضرت آدم در قرآن، ما را با ویژگی های قابل توجهی از شخصیت آدمی آشنا می کند.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه ی آیات درس، معنای صحیح کلمات را انتخاب کنید.

۱- قُلْنَا	☐ گفتیم، فرمان دادیم	☐ می گوئیم، فرمان می دهیم
۲- أَخْرَجَ	☐ خارج می کند	☐ خارج کرد
۳- مَتَاع	☐ بهره مندی، نعمت	☐ کیفر، عذاب
۴- خَالِدُونَ	☐ منتظران	☐ جاودان
۵- كَفَرُوا	☐ کافر شدند	☐ کافر شدید

ب - ترجمه ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته های خود کامل کنید.

ثَمَرَات : میوه ها رَزَقَ : روزی قَلِيل : اندک

۱- فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَكَ وَلِزَوْجِكَ طه، ۱۱۷

☐ (شیطان) ... برای ... و است.

۲- قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ اعراف، ۳۲

☐ حرام کرد را که

۳- وَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ بقره، ۲۲

☐ و را به وسیله ی

۴- قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى نساء، ۷۷

☐ است و است تقوا پیشه کند.

۵- وَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ بقره، ۳۹

☐ و و را هستند، می باشند.

آموزش آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره

اهداف

- ۱- توانایی خواندن آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره بقره
- ۲- تقویت علاقه به خواندن زیبایی این آیات از طریق گوش دادن به نوار
- ۳- تقویت توانایی و علاقه به خواندن قرآن از روی مصحف کامل
- ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارت‌های ساده‌ی قرآنی
- ۵- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی روزه‌گرفتن و قرآن خواندن

روش آموزش

این درس در چهار جلسه به شرح زیر تدریس و ارزشیابی می‌شود.

درس ۱۵

پیشانی اولی

آیهات درس را با نشان دادن خط بخوانید.

سوره ی بقره، آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶

أَهْرَاقَ بِأَنَّهُ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- ۱- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِبُوا عَلَيْكُمْ الْعُقُوبَةَ
اَلَّتِي تُولَّاهَا رُبَّمَا وَاعْبُدُوا اللَّهَ اسْتَعِذُوا بِاللَّهِ
- ۲- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۳- لَقَدْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
لَقَدْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۴- أَيُّهَا الْمُسْلِمُونَ قَاتِبُوا عَلَيْكُمْ الْقِتْلَةَ
وَالَّذِينَ آمَنُوا قَاتِبُوا عَلَيْكُمْ الْقِتْلَةَ
- ۵- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۶- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۷- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۸- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۹- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
- ۱۰- فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ
فَمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتْلَةُ فَمَا أَفْلَحَ

جلسه‌ی اوّل

۱- پیش‌خوانی آیات درس: آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد، که طی چند دقیقه آیات درس را نزد خود آهسته بخوانند و آموزگار نیز بر این فعالیت نظارت می‌کند.

۲- روخوانی آیات درس: هر دانش‌آموز یک سطر از عبارات درس را می‌خواند و بقیه نیز از روی کتاب خود خط ببرند.

۳- قرائت همراه با نوار: قرائت آیات درس را از نوار پخش کنید تا دانش‌آموزان ضمن خط بردن از روی کتاب خود، بار اوّل گوش کنند و بار دوم همراه با قرائت نوار جمع‌خوانی کنند.

۴- فردخوانی آیات درس: دانش‌آموزان داوطلب هر کدام یک یا دو سطر از عبارات را شبیه به نوار می‌خوانند و دیگر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط می‌برند.

۱۶ - وَلَا تَقْرَأُوا الْبَيْتَ بِكُلِّ الْفَتْحِ
و در هر بیت را به سببی بخوانید

۱۷ - وَ لَتُكَلِّمُنَا الْجَنَّةَ
و باید گفت: ای جنات! ما را بخوانید

۱۸ - وَ لَتُكَلِّمُنَا اللَّهُ عَلَى مَا هَدَاكُمْ
و شما هر چه ما را هدایت کرد، از خدا به آن گوش کنید

۱۹ - وَ لَتُكَلِّمُنَا تَنَزُّلًا
و شما هر چه ما را بخوانید

۲۰ - وَ إِنْ تَسْأَلْنَاهُ عَمَّا يُخْفِي غَشِيَ ظَهْرًا
اگر بپرسیم آن را از او در مورد چیزی که پنهان است، او را از ما

۲۱ - أَجِبْتَ دَعْوَةَ الرَّاحِ إِذَا دَعَانِ
او را که دعا کرد و ما را صدا زد، به جوابی که پخش را می‌دهد

۲۲ - فَلَتَنَسْجِبُوا لِي وَ لَتُؤَيِّنُوا لِي
پس شما که می‌خواهید مرا پنهان کنید و به من اطمینان بدهید

۲۳ - لَتَقْلِبُنَا بُزُجًا
و ما را براند و براند

اکنون آیات درس را از نوار گوش کنید و با نشان دادن خط همراه نوار بخوانید.

جلسه‌ی دوم (کار در کلاس)

تمرین اوّل: قرائت نوار درس را پخش کنید تا دانش‌آموزان، از روی کتاب خود خط ببرند و همراه با نوار جمع‌خوانی کنند.

تمرین دوم: دانش‌آموزان در گروه‌های دو یا سه نفری پس از تلاش فردی و مشورت با اعضای گروه خود، معنای کلمات این تمرین را با استفاده از آموخته‌های قبلی یا ترجمه‌ی آیات درس یافته و در کتاب خود می‌نویسند. آن‌گاه هر سطر از کدام همراه با معنای آن توسط یک دانش‌آموز خوانده می‌شود و در صورت نیاز توسط دانش‌آموز دیگری تصحیح می‌شود.

تمرین سوم: دانش‌آموزان، ترجمه‌ی این تمرین را مانند قبل به صورت گروهی تکمیل می‌کنند؛ آن‌گاه از چند گروه بخواهید هر کدام یک عبارت و ترجمه‌ی آن را بخوانند و در صورت نیاز به تصحیح، دانش‌آموز دیگری عبارت و ترجمه را می‌خواند.

کار در کلاس

جلسه‌ی دوم

تمرین اوّل: آیات درس را از نوار گوش کنید و با نشان دادن خط همراه آن بخوانید.

تمرین دوم: معنای کلمات را مشخص کنید.

۱. جبینم	۱. جبینم	۱. جبینم
۲. آیه	۲. آیه	۲. آیه
۳. قریب	۳. قریب	۳. قریب
۴. فتنه	۴. فتنه	۴. فتنه
۵. فتنه	۵. فتنه	۵. فتنه
۶. فتنه	۶. فتنه	۶. فتنه

تمرین سوم: معنای عبارات قرآنی را کامل کنید.

۱. أَتَسْتَأْذِنُ الْفَتْرَ حَتَّىٰ مِنْ أَلْفِ نَسْتَهْ

۲. قَالِ بِنِ الْفَتْحِ فَتَسْأَلِ

۳. تَسْأَلِ بِنِ الْفَتْحِ فَتَسْأَلِ

۴. تَسْأَلِ بِنِ الْفَتْحِ فَتَسْأَلِ

۵. تَسْأَلِ بِنِ الْفَتْحِ فَتَسْأَلِ

۶. تَسْأَلِ بِنِ الْفَتْحِ فَتَسْأَلِ

ترجمه‌ی کلمات تمرین دوم و سوم به شرح زیر است :

۱- صِیَام : روزه	۲- آیَاتِم : روزها
۳- قَرِیب : نزدیک	۴- شَهْر : ماه (سی روز)
۵- عُسْر : سختی	۶- یُسْر : آسانی

۱- لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ شَهْرٍ	۳- قدر، ۳
شب قدر بهتر از هزار ماه است.	
۲- فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا	۵- شرح، ۵
پس قطعاً همراه سختی آسانی است.	
۳- نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ	۱۳- صف، ۱۳
یاری از خدا و پیروزی نزدیک.	
۴- سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا	۷- طلاق، ۷
به زودی خدا قرار می‌دهد پس از سختی، آسانی را.	

آموزش پیام قرآنی

دو یا سه نفر از دانش‌آموزان پیام قرآنی را برای هم کلاسی‌های خود می‌خوانند. آن‌گاه پیرامون پیام‌ها به صورت گروهی با یک‌دیگر گفت‌وگو می‌کنند؛ سپس چند گروه نتایج گفت‌وگوی خود را برای هم کلاسی‌های خود بیان کنند. مناسب است دانش‌آموزان در صورت داشتن فرصت، خاطراتی از روزه گرفتن خود، برای کلاس بیان کنند؛ و نیز در مورد خواندن قرآن در ماه رمضان گفت‌وگو کنند.

جلسه سوم (خواندن از روی قرآن)

پس از آوردن مصحف‌های شریف از دفتر مدرسه، آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره را در مصحف کامل پیدا کنید، این آیات در صفحه ۲۸ قرآن کریم آمده است و از دانش‌آموزان بخواهید آن صفحه را بیاورند؛ آنگاه نوار آیات ۱۸۳ تا ۱۸۶ سوره ی بقره را بخش کنید، دانش‌آموزان از روی مصحف آیات مذکور را خط می‌برند و همراه نوار قرائت می‌کنند. سپس یک صفحه از مصحف کامل را به‌طور تصادفی باز کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که همان صفحه را بیاورند؛ از آن‌ها بخواهید چند سطر از آیات این صفحه را تمرین کنند؛ سپس چند دانش‌آموز، هر کدام یک سطر از این صفحه را می‌خوانند.

چون این زنگ، آخرین ساعت تمرین قرآن از روی مصحف است. بسیار مناسب است که بخش پایانی این زنگ را به برگزاری جشن مختصری به شکرانه‌ی یادگیری قرآن اختصاص دهید و در صورت امکان با همکاری مدرسه، والدین و افراد نیکوکار، هدایایی برای دانش‌آموزان تهیه کنید.

در پایان این جلسه نیز انجام تمرین «انس با قرآن در خانه» را تذکر دهید.

جلسه چهارم (انس با قرآن در خانه)

پس از بازبینی تکالیف دانش‌آموزان، تمرین‌های این صفحه را مانند درس‌های قبل از ایشان بپرسید و نمره‌ی مستمر آن‌ها را ثبت کنید.

در تمرین چهارم، آیات ۱۸۰ تا ۱۸۲ سوره ی صافات آمده است. کتاب‌های آموزش قرآن دوره ی ابتدایی به این آیات مبارک ختم شده است. در آداب اسلامی آمده است که بهتر است در پایان هر جلسه، افراد قبل از پراکندگی، این آیات شریف را تلاوت کنند. مناسب است با توضیح مختصر درباره‌ی این آیات، به

انس با قرآن در خانه

جلسه چهارم

تمرین اول - آیه - آیه را همراه با ترجمه آن بخوانید. سعی کنید با صدای بلند تفسیر نوار قرائت کنید.

تمرین دوم - آیه - آیه ۱۸۰ سوره ی بقره را بخوانید و معروفات آن را مشخص کنید.

۱. وَ إِذَا سَأَلْتَهُ عَنِّي قُلْ هِيَ قُرْآنٌ
۲. أَجْمَلٌ لِّقَوْلِ الْمَلَأِ إِذَا لَعَنَ
۳. قُلْتُ لَسْتُ بِمُؤْمِنٍ لِّئِي وَ لَسْتُ بِمُؤْمِنٍ لِّئِي لَعَنَهُمْ تَزْهَدُونَ

تمرین سوم - آیات - آیات ۱۸۰ تا ۱۸۲ سوره ی بقره را از روی صفحه ی بعد بخوانید. سعی کنید تفسیر نوار قرائت کنید.

تمرین چهارم - آیه - آیه آخر سوره ی صافات را بخوانید و ترجمه آن را بخوانید.

سُبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ
وَرَبُّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وعدت و سپس برای هدایت که روزه کار جهاد است.

✳️ غرض از این کارهای سعی دارد کلاس درس را طبعاً این آیات را بخواند.

۱۲۹

دانش آموزان توصیه کنید این آیات را حفظ کنند و به عنوان سنت اسلامی پس از کلاس و جلسات مختلفی که دارند، این آیات را به صورت دسته جمعی بخوانند.

ترجمه‌ی آیه‌ی تمرین دوم به شرح زیر است :

۱- وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ

و اگر بندگانم درباره‌ی من از تو پرسیدند، پس من قطعاً نزدیک هستم!

۲- أَجِيبْ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ

من دعای هر درخواست‌کننده را هنگامی که مرا می‌خواند، اجابت می‌کنم ؛

۳- فَلْيَسْتَجِيبُوا لِي وَلْيُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

بقره، ۱۸۶

پس باید دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان بیاورند، امید است که ایشان هدایت بشوند.

تمرین سوم: از دانش آموزان بخواهید هر کدام یک سطر از صفحه‌ی قرآنی پایان درس را حتی الامکان شبیه

به نوار بخوانند و هر کجا که علامت وقف دارد، بهتر است وقف کنند.

تمرین چهارم: آیات ۱۸۰ تا ۱۸۲ سوره‌ی صافات آورده شده است ؛ استجاب دارد که این دو آیه در پایان هر جلسه، موقع متفرق شدن، خوانده شود، از این رو آخرین جلسه‌ی آموزش قرآن دوره‌ی ابتدایی را نیز به این دو آیه ختم شده است ؛ همان گونه که در پاورقی نوشته شده است، «خوب است پس از پایان کارهای جمعی مانند کلاس درس یا جلسات قرآن، این آیات را بخوانید.»

دانستنی های آموزگار

روزه تمرینی برای خودسازی و ماه رمضان ماه تمرین صبر و استقامت و افزایش اراده است. ماه رمضان ماه مهمانی خداست. پس خود را با روزه بیاراییم و به مهمانی او برویم. رمضان اردوگاه تربیتی و آموزشی برای دوره‌ی دین باوری است. رمضان بهار قرآن است. قرآن سخن خداست، اما کجاست گوش شنوا برای شنیدن آن؟ قرآن برای فهم و عمل نازل شده است و خواندن آن دروازه‌ی ورود به معارف قرآن است، اما فهمیدن آن مقیم شدن در دیار قرآن است. باید از قرآن بیاموزیم که چگونه زندگی کنیم و چگونه با خدا سخن بگوییم. قرآن جاودانه‌ترین معجزه و دعا محکم‌ترین سلاح مؤمن است.

گامی به سوی درک معنای آیات قرآن

الف - با استفاده از ترجمه‌ی آیات درس، معنای صحیح این کلمات را انتخاب کنید.

۱- اُنْزِلَ	☐ نازل شد	☐ نازل کرد
۲- يَبَيِّنَات	☐ دلیل روشن	☐ دلایل روشن
۳- فُرْقَان	☐ جداکننده‌ی حق از باطل	☐ معجزه
۴- يُرِيدُ	☐ می‌خواهد	☐ خواست
۵- تَشْكُرُونَ	☐ شکر می‌کنند	☐ شکر می‌کنید
۶- لَعَلَّكُمْ	☐ تا شما	☐ تا آن‌ها

ب - ترجمه‌ی عبارات قرآنی زیر را به کمک آموخته‌های خود کامل کنید.

- ءَامَنَ : ایمان آورد اَرْسَلْنَا : فرستادیم رُسُلٌ : پیامبران
 اِنْ : اگر اِنَّمَا : جز این نیست که كَذَلِكَ : این چنین
 يُبَيِّنُ : بیان می‌کند

- ۱- ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ ☐ ... به آنچه ... و نیز ...
 بقره، ۲۸۵
- ۲- لَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَاَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ ☐ ... را با ... و ... و ترازو (وسیله‌ی سنجش حق از باطل)
 حدید، ۲۵
- ۳- يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اِنْ تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا ☐ ... تقوای ... را پیشه کنید، قرار می‌دهد برای ...
 انفال، ۲۹
- ۴- اِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ اَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا ☐ ... که دور کند ... پلیدی را ای ... (پیامبر) و پاک کند ... را پاک کردنی (کامل)
 احزاب، ۳۳
- ۵- كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ ءَايَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ☐ ... برای ... را ...
 مائده، ۸۹

فهرست کلمات معنا شده در بخش دانستنی‌های هر درس

کلمه	درس	معنا	کلمه	درس	معنا
عَبُدُوا	۸	پرستش کنید	عَلِمَ	۱۳	داناتر
عَلِمَ	۷	می‌دانم	عَلَى	۱۴	بالا تر
عَلَى	۱۴	غرق کردیم	أَغْرَقْنَا	۱۱	به پا دارید، بخوانید
أَقِيمُوا	۸	بیش تر	أَكْثَرُ	۲	آگاه باشید
أَكْثَرُ	۲	پاداش	أَلَا	۱۴	مگر
أَلَا	۱۴	پاداش	أَلَّذِي	۷	کسی که
أَلَّذِي	۷	نیکي	أَلَّذِينَ	۳	کسانی که
أَلَّذِينَ	۳	خارج کرد	إِلَى	۷	به سوی
إِلَى	۷	خارج کردیم	أَلِيم	۱۲	دردناک
أَلِيم	۱۲	هنگامی که	إِلَهُ	۲	خدا
إِلَهُ	۲	هنگامی که	أَمْر	۴	فرمان
أَمْر	۴	فرستاد	أَنَا	۱۰	من
أَنَا	۱۰	زمین	أَنْتَ	۱۴	تو
أَنْتَ	۱۴	اهل، یاران	أَنْتُمْ	۴	شما
أَنْتُمْ	۴	اطاعت کنید	أَنْزَلَ	۱۱	فرو فرستاد
أَنْزَلَ	۱۱				

الف

ث	ثَمَرَات	۱۴	میوه‌ها	۱	فرو فرستاده شد	أُنزِلَ
	ثَوَاب	۵	پاداش	۲	قطعا	إِنَّ
				۳	فرو فرستادیم	أَنْزَلْنَا
				۱۱	نجات دادیم	أَنْجَيْنَا
ج	جَاءَ بِـ	۴	آورد	۷	نگاه کن	أَنْظُرْ
	جِبَال	۶	کوه‌ها	۱۱	وحی کردیم	أَوْحَيْنَا
	جَعَلَ	۹	قرار داد	۱	آن‌ها	أُولَئِكَ
	جَمِيعًا	۱۰	همه، همگی	۱۴	دوستان	أَوْلِيَاءَ
	جَنَّات	۱۱	باغ‌ها	۴	اهل بیت	أَهْلُ الْبَيْتِ
	جَنَّةَ	۱۱	باغ، بهشت	۱۵	روزها	أَيَّامَ
				ب		
				۹	دریا	بَحْرَ
ح	حَمْد	۹	سپاس و ستایش	۹	خشکی	بَرَّ
	حِمَار	۷	الاغ	۵	نیکی	بِرَّ
	حَى	۹	زنده	۲	بشارت بده	بَشِّرْ
	حَيَات	۱۰	زندگی	۴	مژده	بُشْرَى
	حَمِيد	۴	ستوده	۸	بینا	بَصِيرَ
				ت		
خ	خَالِق	۶	آفریننده	۷	روشن شد	تَبَيَّنَ
	خَالِدُونَ	۱۴	جاودان (ها)	۷	می‌دانید	تَعْلَمُونَ
	خَلَقَ	۱۲	آفرینش	۸	انجام می‌دهید	تَعْمَلُونَ
	خَلَقَ	۳	آفرید	۱	آن	تِلْكَ
	خَوْف	۱۴	ترس	۱۴	بسیار توبه‌پذیر	تَوَّابَ

خَيْر	۱۳	خوبی	سَمِيع	۸	شنوا
			سَيِّئَةٌ	۱۰	بدی
	ذ		سَيَّرُوا	۱۲	بگردید
ذَا الْقُرْبَىٰ	۱۳	خویشاوندان			
ذَلِكَ	۱۳	آن		ش	
ذُنُوبٌ	۱۲	گناهان	شَجَر	۶	درخت
ذِي الْقُرْبَىٰ	۱۳	خویشاوندان	شَجَرَةٌ	۱۴	درخت
			شَرَاب	۷	نوشیدنی
	ر		شَمْس	۶	خورشید
رَأَىٰ	۴	دید	شَهْر	۱۵	ماه
رَبِّ	۴	پروردگار	شَيْءٌ	۳	چیز
رَبُّكَ	۱۰	پروردگارت			
رَبُّهُمْ	۱	پروردگارشان		ط	
رَبِّی	۱۰	پروردگarm	طَعَام	۷	خوراکی، غذا
رَحْمَةً	۱	مهربانی			
رَحِيم	۱۰	مهربان		ظ	
رَيْبٌ	۱	شک	ظُلُمَات	۹	تاریکی‌ها
			ظَلَمُوا	۱۲	ستم کردند
	ز				
زَوْجٌ	۱۴	همسر		ع	
			عَالَمِينَ	۴	جهانیان، جهان‌ها
	س		عِبَاد	۳	بندگان
سَبِيلٌ	۱۳	راه	عَبْدٌ	۳	بنده
سَّمَاءٌ	۳	آسمان	عُسْرٌ	۱۵	سختی
سَمَاوَات	۸	آسمان‌ها	عَلَّمَ	۶	یاد داد

عَلَى	۱	بر	قُلْ	۴	بگو
عَلِيم	۸	دانا	قُلْنَا	۱۴	گفتیم
عَمِلُوا	۱۱	انجام دادند	قَلِيل	۱۴	کم، اندک
عَنْ	۱۳	از	قَمَر	۶	ماه
عِنْدَ	۴	نزد	قولوا	۱۳	بگویند
عُيُون	۱۱	چشمه‌ها			
ک					
			كَ	۱۱	تو
غَافِلُونَ	۲	غافلان، بی‌خبران	كَافِرُونَ	۳	کافران
غَفُور	۱۰	آمرزنده	كَثِير	۶	بسیار
غَنِيٍّ	۴	بی‌نیاز	كَذَّبُوا بِـِ	۳	تکذیب کردند
غَيْب	۱	ناپیدا	كَفَرُوا	۱۴	کافر شدند
			كَفُور	۱۳	ناسپاس
			كُلَّ	۱۰	همه، هر
			كُم	۶	شما
			كَيْفَ	۹	چگونه
ف					
فَ	۵	پس			
فَاكِهَةٌ	۶	میوه			
فِي	۶	در			
ق					
قَالَ	۳	گفت	قَالَ	۱	برای
قَالَتْ	۴	گفت	لَا	۲	نه، نیست
قَدْ	۷	قطعاً	لَا تَعْبُدُوا	۱۳	عبادت نکنید
قَدِير	۷	توانا	لَا تَعْبُدُونَ	۱۳	عبادت نمی‌کنید
قَرِيب	۱۵	نزدیک	لَا يُحِبُّ	۱۳	دوست ندارد
قَرِيَّةٌ	۷	شهر، آبادی	لَيْسَ	۵	نیست

		م			
ناس	۲	مردم			
ما	۵	آن چه، چه چیز،	تَبَيَّنَ	۱۱	پیامبران
		نیست، نه	نُجُوم	۶	ستارگان
ماء	۳	آب	نَخْل	۶	درخت خرما
مُبَارَك	۳	خجسته	نَزَّلْنَا	۳	فرو فرستادیم
مَتَاع	۱۴	کالا	نَفْس	۱۰	خود، کس
مُتَّقِينَ	۱۱	پرهیزکاران			
مُجْرِمِينَ	۱۴	گناهکاران			
مَجِيد	۴	با عظمت	وَالِدِينَ	۱۳	پدر و مادر
مُحْسِنِينَ	۱	نیکوکاران	وَلِيَّ	۹	دوست، سرپرست
مَرْجِع	۱۰	بازگشت	وَيْل	۱۲	وای
مُسْتَقِيم	۲	راست			
مِسْكِين	۱۳	تهیدست			
مُشْرِكِينَ	۱۰	مشرکان			
مَعَ	۴	با	هَدَى	۱۰	هدایت کرد
مُفْلِحُونَ	۱	رستگاران	هَدَى	۱	هدایت
مُكَذِّبِينَ	۱۲	تکذیب کنندگان	هَذَا	۳	این
مَلَائِكَةَ	۵	فرشتگان	هَلْ	۹	آیا
مَنْ	۲	کسی که، چه کسی	هُمْ	۱	آن‌ها
مِنْ	۱	از	هُمَا، هِما	۶	آن دو
مَوْعِظَةً	۱۲	پند	هُوَ	۲	او
مَيِّت	۹	مرده			
		ن		ی	
نا	۳	ما	ی	۳	من
			یا، یا اَيُّهَا	۴	ای

پیوست

«مصوبه‌ی شورای عالی آموزش و پرورش درباره‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی»

شماره: ۱۲۰/۲۵۵۶/۸

تاریخ: ۱۳۸۱/۶/۱۰

محل: دارد

جمهوری اسلامی ایران

وزارت آموزش و پرورش

شورای عالی آموزش و پرورش

بایستی

رای صادره در ششصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۶/۷
اصلاح جدول مواد درسی پایه اول و دوم ابتدایی و برنامه آموزش قرآن

شورای عالی آموزش و پرورش مقرر می‌دارد:

۱- از سال تحصیلی ۸۱-۸۲ درس قرآن در پایه‌های اول و دوم ابتدایی به صورت رسمی اجرا شود و جدول مواد درسی پایه‌های مذکور مصوب بانصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورا مورخ ۷۳/۵/۱۳ به شرح زیر اصلاح شود:

پایه تحصیلی	قرآن	تعلیمات دینیه	انشاء فارسی	املاء فارسی	قرائت فارسی	مطالعات اجتماعی	ریاضیات	علوم تجربی و بهداشت	هنر	ورزش
اول ابتدایی	۱	-	-	-	۱۱	-	۵	۳	۲	۲
دوم ابتدایی	۲	۲	۲	۳	۳	-	۵	۳	۲	۲

تبصره - سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی موظف است، حجم کتابهای درسی (فارسی و تعلیمات دینی) پایه‌های اول و دوم ابتدایی را با تعداد جلسات تدریس آنها متناسب کند.

۲- اصول حاکم، اهداف و سرفصل‌های آموزش قرآن، روش تدریس و ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و همچنین ملاحظات اجرایی در برنامه‌ی جدید آموزش قرآن بشرح پیوست خواهد بود.

موضوع: اصلاح جدول مواد درسی پایه‌های اول و دوم ابتدایی و برنامه آموزش قرآن در پایه‌های مذکور در ششصد و هفتاد و هفتمین جلسه شورای عالی آموزش و پرورش مورخ ۸۱/۶/۷ به تصویب رسید. صحیح است، به اجرا گذاشته شود.

مرتضی حاجی

رئیس شورای عالی و وزیر آموزش و پرورش

رونوشت جهت استحضار معاون محترم آموزش عمومی و امور تربیتی ارسال می‌شود. خواهشمند است دستور فرمایند به ادارات، دفاتر و مراجع ذیربط ابلاغ شود.

هادی عزیززاده

دبیرکل شورای عالی آموزش و پرورش

گیرندگان رونوشت:

جهت اطلاع معاونت محترم: آموزش و پرورش نظری و مهارتی / سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی / برنامه ریزی و منابع انسانی / مشارکتهای مردمی / پشتیبانی / تربیت بدنی و تندرستی / حقوقی و امور مجلس / سازمان آموزش و پرورش استثنایی کشور / سازمان ملی پرورش استعدادها درخشان / دفتر وزارتی / دفتر بازرسی و پاسخگویی به شکایات / اداره کل روابط عمومی / کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی / نهضت سوادآموزی / سازمان بازرسی کل کشور / پژوهشکده تعلیم و تربیت / انجمن اولیاء و مربیان / روزنامه رسمی جمهوری اسلامی ایران.

اصول حاکم بر آموزش قرآن در دوره ابتدایی

- ۱- توجه جدی به موضوع «انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن» در تمام موارد اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی.
- ۲- تعیین اهداف درس قرآن براساس اهداف آموزشی و پرورشی دوره ابتدایی (مصوب شورای عالی آموزش و پرورش).
- ۳- رعایت جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن.
- ۴- لحاظ کردن اهداف مشترک دوره ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط درس قرآن با سایر دروس.
- ۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری.
- ۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر برای دستیابی هرچه بیش‌تر به پیامدهای عاطفی آموزش.
- ۷- تناسب محتوای آموزش با نیازها و علایق و توانایی دانش‌آموزان.
- ۸- تأکید بیش‌تر بر مهارت‌های عملی (در قیاس با دانش نظری) به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری.
- ۹- انعطاف‌پذیری روش‌های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف.
- ۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن.
- ۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط شبیه به خط فارسی.
- ۱۲- کلمات و ترکیبات قرآنی که برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزشی انتخاب می‌شود باید حتی‌الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن‌ها با آیات قرآن احساس شود.
- ۱۳- اولویت دادن به روش‌های فعال تدریس و کار گروهی دانش‌آموزان.

- ۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم.
- ۱۵- ضرورت آموزش قرآن از زبان آموزگار پایه.
- ۱۶- ارتقاء توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر.
- ۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن.
- ۱۸- ضرورت استمرار آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته.
- ۱۹- تخصیص مدت زمان آموزش لازم برای دستیابی به اهداف درس قرآن.
- ۲۰- پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن و نظارت بر آن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی.
- ۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی :
 - الف- تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان به یادگیری.
 - ب- توجه به دو اصل «تشویق» و «احساس موفقیت» در فرآیند ارزش‌یابی.
 - ج- حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس.
 - د- جهت‌گیری ارزش‌یابی به سمت ارزش‌یابی توصیفی.
 - هـ- توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.
 - و- پرهیز کردن از ایجاد محیط‌های اضطراب‌آور.
- ۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیاء دانش‌آموزان و صدا و سیما.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم که کلام الهی و کتاب آسمانی است.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- روخوانی قرآن به صورت شمرده و آرام از روی مصحف با استفاده از رسم الخط آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به صورت روان یا آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ کردن برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده^۱ و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناسایی و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

۱- کلمه‌ی ساده، کلمه‌ای است که خود آن کلمه یا کلمه‌های هم‌خانواده آن در فارسی رایج است.

اهداف آموزش قرآن در هریک از پایه‌های دوره‌ی ابتدایی

دانش‌آموز در پایان هر سال تحصیلی توانایی‌های زیر را کسب می‌کند.

پایه‌ی اول ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد.
- ۳- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۴- با معنای برخی از عبارات ساده‌ی قرآن (به زبان کودکانه یا شعر) آشنا می‌شود.
- ۵- در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند.
- ۶- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن‌ها، سوره‌های کتاب درسی را به صورت ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۷- برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی کتاب را براساس سیر سوادآموزی فارسی می‌خواند.

پایه‌ی دوم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگه دارد و به آن احترام بگذارد.
- ۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن مانند پاکی و پاکیزگی آشنا می‌شود.
- ۴- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۵- با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- معنای برخی از کلمات ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب را می‌داند.
- ۷- برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۸- سوره‌های کتاب را (از طریق استماع نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.
- ۱۰- عبارات قرآنی هر درس را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۱۱- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان کودکانه بیان کند.

پایه‌ی سوم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن سوره‌های کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.
- ۴- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۵- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآنی را می‌داند.
- ۷- نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.
- ۸- سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- عبارات قرآنی کتاب را به صورت ساده و شمرده می‌خواند.
- ۱۰- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.

پایه‌ی چهارم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.
- ۵- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- معنای برخی کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۸- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند.
- ۱۰- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.
- ۱۱- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآن کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

پایه‌ی پنجم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای قرآن علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه‌مند است معنای آیات قرآن را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات و برنامه‌های قرآنی شرکت کند.
- ۵- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطعه آشنا می‌شود.
- ۶- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۸- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۹- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۱۰- آیات قرآن را با کمک خطّ آموزشی به‌صورت شمرده می‌خواند.
- ۱۱- مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان می‌کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

سرفصل‌های آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

سرفصل	توضیح
استماع ^۱ و قرائت زیبای سوره‌ها و آیات قرآن	شنیدن سوره‌های جزء سی‌ام، اذکار نماز و عبارت‌هایی ^۲ از آیات قرآن برای ایجاد علاقه‌ی بیش‌تر به قرائت قرآن و کسب توانایی نسبی در زیباخوانی ^۳ قرآن کریم.
روخوانی ^۴	پایه‌ی اول: خواندن کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی پایه‌های بعدی: روخوانی و روان خوانی ^۵ سوره‌های استماع شده و برخی عبارت‌های قرآنی و اذکار نماز
پیام قرآنی ^۶	پایه دوم به بعد: آشنایی با برخی پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن که برای کودکان مناسب است.
قواعد روخوانی	آموزش و تمرین قواعد ضروری روخوانی قرآن شامل الف کوچک، کاف بی‌سریج، تشدید، حروف ناخوانا، ة، تنوین، همزه و کرسی‌های آن، وقف و...
معنای کلمات و عبارات	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده، ترکیب‌ها و عبارت‌های کوتاه و پرکاربرد قرآن
داستان	آشنایی با برخی از داستان‌های قرآنی و یا داستان‌های مربوط به قرآن که برای کودکان مناسب است.

- ۱- استماع: شنیدن آیات قرآن از نوار آموزشی یا از آموزگار.
- ۲- عبارت قرآنی: مجموعه‌ای از آیات قرآن غیر از سوره‌های جزء سی‌ام که شامل داستان یا موضوع تربیتی، اخلاقی و اعتقادی مناسب دانش‌آموزان است.
- ۳- زیباخوانی: خواندن قرآن به‌صورت آهنگین و تقریباً شبیه به لحن عربی.
- ۴- روخوانی: خواندن قرآن به‌صورت شمرده یا حداقل بخش‌بخش.
- ۵- روان‌خوانی: خواندن قرآن به‌صورت معمولی و با سرعتی بیش از شمرده‌خوانی.
- ۶- پیام قرآنی: عبارت با آیه کوتاهی از قرآن کریم که متضمن مفهومی اخلاقی، تربیتی یا اعتقادی مناسب دانش‌آموزان است.

سرفصل‌های آموزش قرآن به تفکیک پایه‌های دوره ابتدایی

پایه	سرفصل‌ها				
	پنجم	چهارم	سوم	دوم	اول
استماع و قرائت زیبایی سوره‌ها و آیات قرآن	سوره‌ها و عبارات‌های قرآنی کتاب	سوره‌های جزء سیم و عبارات‌های قرآنی کتاب	سوره‌های جزء سیم و اذکار نماز	سوره‌های جزء سیم و اذکار نماز	چند سوره‌ی کوتاه از جزء سیم قرآن
	روان‌خوانی متون قرآنی کتاب	روان‌خوانی سوره‌ها و عبارات‌های قرآنی کتاب	روخوانی و روان‌خوانی سوره‌ها، عبارات‌های قرآنی کتاب و اذکار نماز	روخوانی سوره‌ها، اذکار نماز و عبارات‌های قرآنی کتاب	خواندن برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سیر سوادآموزی فارسی
روخوانی	درسی و روخوانی مصحف شریف				
پیام قرآنی	آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی اخلاقی و تربیتی مناسب کودکان	آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی اخلاقی و تربیتی مناسب کودکان	آشنایی با برخی پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآنی مناسب کودکان	آشنایی با برخی پیام‌های قرآنی مناسب کودکان	—
قواعد روخوانی	نحوه‌ی خواندن حروف مقطعه	مرور بر وقف، پر کردن برخی حروف ناخوانا، وقف ی	آموزش قواعد وقف و کرسی همزه	آموزش «الف» کوچک، کاف بی سرکج، ق، تونین، همزه، حروف توالی و اتصالات	—
معنای کلمات و عبارات	آشنایی با معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات‌های ساده و پرکاربرد قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات‌های ساده و پرکاربرد قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات و ترکیب‌های ساده و پرکاربرد قرآن	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده‌ی قرآن	آشنایی با معنای برخی سوره‌ها و عبارات قرآنی به زبان ساده‌ی کودکانه یا به صورت شعر
داستان	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی

روش تدریس

در آموزش قرآن از روش تدریس فعال استفاده می‌شود. در بخش آموزش روخوانی قرآن که کسب مهارت عملی اهمیت بیش‌تری دارد، نقش اصلی در فرآیند یاددهی – یادگیری برعهده دانش‌آموزان است و آموزگار بیش‌تر نقش راهنما دارد. برای عینی و ملموس شدن هرچه بیش‌تر مفاهیم پیام‌های قرآنی، دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی – یادگیری کاملاً فعال و خلاق مشارکت می‌کنند. توضیحات هر قسمت به تفکیک در جدول پیوست آمده است.

موضوع	روش	نقش آموزگار	نقش دانش‌آموز	فرآیند آموزش
آموزش روخوانی	تلفیقی (کلی ^۱ و تحلیلی ^۲)	نقش آموزگار در آموزش روخوانی به نحوی است که بدون آن که کلمات و عبارات قرآنی را بخواند با نشان دادن و توجه دادن به صامت‌ها و مصوت‌ها، به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا آن‌ها خود، کلمات و عبارات قرآنی را صحیح بخوانند.	مراحل روخوانی کلمات و عبارات قرآنی را از بخش خوانی تا روان‌خوانی، خود دانش‌آموز طی می‌کند.	این آموزش طی مراحل زیر انجام می‌شود: ۱- بخش خوانی دانش‌آموزان به صورت جمعی و فردی با اشارهای معلم به صامت‌ها و مصوت‌ها ۲- بخش خوانی دانش‌آموزان بدون اشارهای معلم ۳- شمرده خوانی ۴- روان خوانی تذکر: هریک از مراحل آموزش با تمرین و تکرار لازم همراه است و تا قبل از یادگیری هر مرحله، مرحله بعد آغاز نمی‌شود. ممکن است هریک از این مراحل بیش از یک سال به طول انجامد. برنامه‌ریزی در این زمینه از انعطاف لازم برخوردار است. هر دانش‌آموز با توجه به استعدادها و فردی خویش، به تدریج این مراحل را از پایه‌ی اول آغاز می‌کند و در پایه‌ی پنجم به مراحل پایانی آن دست می‌یابد.

۱- کلی: یادگیری با توجه به کل صورت و شکل کلمات و جملات انجام می‌شود و بیش‌تر بر روش جمله (آیه) محور تأکید دارد.

۲- تحلیلی: یادگیری براساس آموزش بخش‌های کلمات و عبارات انجام می‌شود. کلمات و عبارات به صورت طبیعی (تفکیک نشده) نوشته می‌شود و دانش‌آموز آن‌ها را بخش‌بخش می‌خواند.

موضوع	روش	نقش آموزگار	نقش دانش آموز	فرآیند آموزش
زیباخوانی (قرائت و ترتیل آموزشی)	الگویی	نوار آموزشی، نقش اصلی را در فرآیند یاددهی - یادگیری ایفا می کند.	دانش آموزان با استماع و الگوگیری از نوار آموزشی قرائت زیبای معلم، یا از قرائت زیبای معلم، ضمن تقویت مهارت خوب گوش دادن، به طور فعال در فرآیند یاددهی - یادگیری شرکت می کنند.	دانش آموزان با استماع و الگوگیری از نوار آموزشی یا از قرائت زیبای معلم، سوره ها و عبارت های قرآنی کتاب را به صورت دسته جمعی می خوانند. تذکر: در این بخش از یادگیری، تأکید بر جمع خوانی دانش آموزان است. هر چند آن ها به مدد استعداد های خود مهارت زیباخوانی سوره ها و عبارت های قرآنی را به صورت فردی نیز کسب می کنند.
پیام قرآنی گفت و گو	بحث و	آموزگار به کمک تصاویر پیام ها یا تبیین مفهوم مورد نظر، دانش آموزان را در درک مفهوم آن پیام کمک می کند.	دانش آموزان با مشاهده ی تصاویر، بحث و گفت و گو و مشارکت در فرآیند یاددهی - یادگیری به درک مفهوم پیام و توسعه و تعمیم آن دست می یابند.	آموزگار با دعوت از دانش آموزان برای مشاهده، مشارکت و گفت و گو درباره ی تصویر پیام ها، زمینه ی درک مفهوم پیام ها را فراهم می آورد. تذکر: ۱- دانش آموزان به حفظ کردن عبارت پیام های قرآنی تشویق شوند. ۲- حفظ کردن متن و ترجمه ی پیام ها الزامی نیست.
داستان قرآنی	داستان گویی	آموزگار به کمک تصاویر، داستان های کتاب را برای دانش آموزان تعریف می کند.	دانش آموزان با بازگویی داستان ها، ضمن تقویت مهارت سخن گفتن، آشنایی خود را با داستان های قرآنی (و علاقه ی خود را به این داستان ها) ارتقاء می بخشند.	۱- پرداختن به داستان ها باید به نحوی باشد که به هدف اصلی آموزش قرآن در دوره ی ابتدایی یعنی آموزش روخوانی آسیمی وارد نسازد. ۲- ترجیحاً داستان هایی در کتاب می آید که در سایر کتاب های درسی نیامده است، یا به شکلی که در کتاب آموزش قرآن به آن داستان پرداخته شده است در آن کتاب ها نیامده است. ۳- در بیان داستان ها رعایت اختصار ضروری است. ۴- در طرح داستان ها تنوع سبک رعایت شود.
معنای کلمات و عبارات	توضیحی و پرسش و پاسخ	آموزگار به کمک تصاویر و با پرسش و پاسخ، معنای کلمات ساده و عبارات کوتاه و پرکاربرد قرآن را آموزش می دهد.	دانش آموزان با استفاده از کلمات آشنای قرآنی یا کلماتی که هم خانواده ی آن ها در فارسی کاربرد دارد و نیز با مشارکت در پرسش و پاسخ، معنای کلمات ساده و عبارات کوتاه و پرکاربرد قرآنی را درک می کنند.	

ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی

با توجه به اهداف آموزش قرآن و اصول ناظر بر ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی، رعایت نکات زیر در تعیین حد انتظار یادگیری، روش‌ها و ابزار مناسب ارزش‌یابی ضروری است.

۱- در هریک از موضوعات آموزش قرآن، حد انتظار یادگیری باید در پایه‌های مختلف تحصیلی به تدریج از حداقل به حداکثر میل پیدا کند. این حد در موضوعات مختلف آموزش قرآن به شرح زیر است:

*** قرائت و زیباخوانی:** منظم و آهنگین خواندن سوره‌های کوتاه به صورت دسته‌جمعی، منظم و آهنگین خواندن به صورت فردی، قرائت سوره‌ها و آیات کتاب درسی به صورت منظم و آهنگین.

*** روخوانی:** بخش‌خوانی کلمات و عبارات، خواندن عبارات و آیات به صورت آرام و شمرده، روان‌خوانی با سرعت معمولی.

*** پیام قرآنی:** آشنایی با مفاهیم پیام‌ها، بیان برخی از مصادیق آن‌ها.

*** معنای ترکیب‌ها و عبارت‌های ساده‌ی قرآنی:** آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و ترکیب‌های ساده و پرکاربرد قرآن، معنا کردن برخی از عبارت‌های ساده و کوتاه قرآن.

*** داستان قرآنی:** آشنایی با داستان‌ها و تعریف اجمالی برخی از داستان‌ها.

۲- با توجه به اهمیت ایجاد علاقه به قرآن و یادگیری آن، ارزش‌یابی براساس حداقل حد انتظار یادگیری انجام می‌شود، ولی یاددهی باید فراتر از این سطح مورد توجه باشد. برای مثال، پیام‌های قرآنی و برخی از عبارت‌ها و آیات ساده‌ی قرآن معنا می‌شود و در فرآیند یاددهی – یادگیری مورد توجه قرار می‌گیرد، ولی آنچه آموخته شده است، لزوماً ارزش‌یابی نمی‌شود.

تبصره ۱- مسابقات قرآنی و برخی از فعالیت‌های جنبی دیگر، وسیله بسیار خوبی است تا سطوح بالاتر یادگیری، در موضوعات مختلف آموزش قرآن تقویت شود.

تبصره ۲- به برخی از آموخته‌های خاص دانش‌آموزان در سطوح بالاتر یادگیری مانند خواندن قرآن به صورت ترتیل، حفظ سوره‌ها و پیام‌های قرآنی، معنا کردن عبارات قرآنی کتاب، می‌توان در ارزش‌یابی نمره‌ی تشویقی اختصاص داد.

۳- ابزار ارزش‌یابی: در ارزش‌یابی مستمر می‌توان از فهرست هدف‌های رفتاری برای مشاهده‌ی رفتار فردی و گروهی دانش‌آموزان و نیز از سایر ابزارهای مناسب با موضوع ارزش‌یابی بهره جست. در ارزش‌یابی پایانی به استفاده از کارت آزمون توصیه می‌شود. تهیه‌ی کارت آزمون در پرسش‌های شفاهی موجب ارزش‌یابی دقیق‌تر خواهد شد.

۴- روش ارزش‌یابی: ارزش‌یابی مستمر و پایانی درس قرآن در تمام پایه‌های دوره‌ی ابتدایی به صورت شفاهی انجام می‌شود. ارزش‌یابی مستمر علاوه بر پرسش شفاهی شامل سنجش میزان شرکت گروهی دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی – یادگیری، فعالیت‌های قرآنی خارج از کلاس، مشاهده رفتار دانش‌آموزان و سایر موارد مشابه است. تفصیل و توصیه‌های مربوط به ارزش‌یابی مستمر و پایانی در دستورالعمل مربوط طراحی و تدوین می‌شود.

تبصره - ارزش‌یابی درس قرآن در پایه‌ی اول و دوم ابتدایی به‌صورت کیفی و توصیفی است. نتیجه‌ی این ارزش‌یابی ذیل چهار رتبه‌ی «ممتاز، عالی، بسیار خوب و خوب» در کارنامه‌ی دانش‌آموزان منعکس می‌گردد.

ملاحظات اجرایی در برنامه‌ی آموزش قرآن

۱- ضرورت بازنگری در تعداد واحدهای درسی و سرفصل‌های آموزش قرآن در رشته‌ی آموزش ابتدایی دوره‌های کاردانی و کارشناسی پیوسته و ناپیوسته‌ی مراکز تربیت معلم، ضمن خدمت و دانشگاه؛ به‌نحوی که فارغ‌التحصیلان این رشته علاقه، توانایی و تخصص لازم را برای آموزش قرآن براساس برنامه‌ی جدید کسب کنند.

۲- طراحی و اجرای دوره‌های کارآمد و جذاب و پیرانگیزه‌ی ضمن خدمت برای ارتقاء بخشیدن به توانایی علمی و عملی آموزگاران در آموزش قرآن کریم و کسب مهارت‌های لازم برای آموزش این درس براساس برنامه‌ی جدید.

۳- تأمین و تربیت مدرس قرآن در کشور برای برگزاری دوره‌های ضمن خدمت آموزگاران در مناطق آموزش و پرورش.

۴- تهیه و اجرای طرحی از سوی معاونت آموزش عمومی و امور تربیتی برای نظارت دائمی بر آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی و پشتیبانی از آن ضروری است.

۵- شورای عالی آموزش و پرورش با توجه به ضرورت استمرار آموزش قرآن، توصیه می‌کند در پایه‌ی اول ابتدایی علاوه بر ساعت مصوب، حداکثر سه روز در طول هفته به مدت ۱۰ دقیقه در زنگ اول، آموخته‌های درس قرآن، تمرین و تکرار شود.

معلمان محترم و صاحب نظران گرامی می‌توانند نظر اصلاحی خود را در باره‌ی مطلب این کتاب از طریق نامه به نشانی تهران - صندوق پستی ۱۵۸۵۵/۳۶۳ - گروه درسی مربوط و یا پیام‌نگار (Email) talif@talif.sch.ir ارسال نمایند.

دفتر نامه‌ریزی و تالیف کتاب های درسی